

DISKUIZADENN

An heol a zo gwall domm , n'eus ket eur strilh avel ;
 Poultr zo leiz an hentchou ; dre-oll , barz ar parkou ,
 E welan mederien , e korf o rochedou ,
 Ha dornerien war leur a glevan du-hont pell .

Ar skrilled , en daou du , a gan war ar hleuziou ,
 Med an evned zo mud gand eun tommder ken braz ;
 Neb-leh eul lommig dour , neb-leh eur voujerm hlaz ,
 'Vid diskuizā eun tamm . - Peleh 'kan ar goukou ?

Doue da vo meulet ! - Setu du-hont eur hoad ,
 Ha drezañ e tremen zoken ar wenojenn !...
 A ! gourveom amañ eun tamm , war ar hlazenn ;
 'Uz dam venn , en dervenn , 'pign ar gwezvoud c'hwezvad .

Amañ ê brao bezä ! War lein eur roz ez on ,
 Goloet a gelvez , fao ha dero uhel ;
 Izelloh , er radenn , žo pikolou rehell ,
 Hag en traon , 'uz d'an dour , 'kan laouen eur gudon .

An dud koz a lavar , dindan ar rehell-se ,
 Gwechall , 'vije gwelet gwrahed , kornandoned ,
 Hag an dud gouieg 'lar 'oant tièr an Drouized ;
 Meur a den , e skeud al loar , o gwel hoaz , marteze .

Amañ ê brao bezä , hag e skeud an dero
 Diskuizä hag ober a beb seurt huñvrecou ,
 Ha sellé an ochen o peuri , er prajou...
 Med pell em eus da vond...War-zao , baleer-bro !

F.-M. LUZEL (Ma C'horn-Bro)

MAB AR GLAOUER

gand sikour e varh , { (Daoust da drubarderez ar Hakouz , /ha gand sikour roue al
 loened pevar-zroadeg , rouanez ar merien , rouanez ar gwazi ,
 roue ar pesked , eo deuet a-benn Louizig , mab ar glaouer ,
 euz al labouriou tenn e-neus renket ober evid e baeron Roue
 Frañs . Emañ o paouez digas dezañ palez arhant ar Priñsez he
 bleo aour...).

Mod. par x " Ma 'z eas ar roue koz d'e brenestr :
Commenter par le " Hola ! emezañ , setu digouezet kastell ar briñsez he bleo
passage de aour !"

la p 4 vel Hag eñ ragtal da gavoud ar briñsez : kaer
 " Setu deuet ho kastell , priñsez ! Jezuz ! 'vel m'eo kaer , pa bar
 an heol warnañ ! ... Bremañ e vefom eureujet ."

lamme Hag e lampe hag e tañse ar roue koz , gand ar joa .

" Goustadig , eme ar briñsez . Ar Hastell a zo deuet , hon anavezoud
 a ran ; med an alhweziou ? N'em-eus ket an alhweziou , ha na me na den
 e-bed n'antreo ennañ biken ken a vo kavet din an alhweziou .

- Med pelch emaint ?

- Siouaz ! o treuzi ar mor , ez int kouezet diganin e-barz , hag
 em-eus aon braz na vezint kavet Morse ! "

Setu glaharet ar roue koz , e-kreiz e joa vrasa .

" Ha penaor , emezañ , dont biken a-benn da gavoud an alhweziou -ze ?

- Evidon-me , eme ar Hakouz , nu welan nomed an hini e-neus digaset
 deoh ar briñsez hag ho hastell a vefe den da zigas iveau an alhweziou .

- Gwir eo , eme ar roue ; digemennet dozañ dont dam havoud prim ".
 Digemennet eo da Louizig . Setu eñ adarre dirag ar roue .

" Digaset e-teus din , va 'faotr , ar briñsez hag he hastell ; med
 an alhweziou ? Red eo kaoud an alhweziou evid mond e-barz .

- Hag emaint pelech ?

- Ar briñsez o lezas da goueza 'barz ar mor , pa oa o tond amañ ,
 hag e vo red dit o havoud hag o digas din .

- Ha penaor e fell deoh e rafen eun dra evelse ?

- Ah ! n'eus ket da lared , red e vo dit o digas din , pe n'eus ne-
 med ar maro evidout ."

v ? Dond a ra Louizig adarre da gavoud e varh , hag e lavar dezañ ar
 pez a houllenn ar roue .

anezo ? " Ma ! me a yelo ganit . Goulenn va zamm acour hag a arhant , ha ,
 war an hent , ro aneze , a dornadou , da gement paour a weli . Pa vi
 digouezet war an aod , galv ar pesk bihan a-teus saveteet e vuhez dezañ :
 fin? hennez da lemmo a boan , ar wech-mañ".

? Mond a reont o-daou war-zu ar mor . Digouezet war an aot , Louizig a
 tal. lavar : " Roue an oll besked ar mor

Dired , direc prim dam sikour ! "

Kerkent , ar pesk bihan a zav e Benn war-horre an dour , hag a
 lavar :

" Petra zo evid da zervij , Louizig , filhor ar roue Frañs ?

Ato - Ato , rouanez he bleo aour he-deus lezet alhweziou he hastell
 arhant da goueza e fonz ar mor , hag a zo laret din e renkin o digas
 dezi , pe n'eus nemed ar maro evidon .

m'emaint - Ma ! bez dinen , ha mar d emaint eun tu bennag 'barz va rouan-
 telez , et vint digaset dit heb dale ".

....

bluñ...
splu...

Ar pesk bihan - hag a oa roue oll besked ar mor - a blujas neuze dindan an dour , hag a halvas e re , peb hini dre e ano , hag a houllenn diganto ha n'o-devoa ket gwelet eun tu bennag alhweziou kastell priñsez he bleo aour .

Tremenet e cant oll dirazañ , ha hini anezo n'e-nevoa gwelet an alhweziou . N'oa nemed ar wrah n'he-devoa ket respontet pa voe galvet .

"Peleh eo chomet adarre ar wrah ? eme ar roue . Honnez a vez bepred war-lerh."

Emberr eh erruas iveau ar wrah tremenet ganti he 'fenn en eun organell , hag o tenna eun druillhad alhweziou war he lerh .

" Erru 'ta , gwrah ! Peleh 'oas-te chomet adarre ?

- E oan o tond buan , pa welis e foñs ar mor an traou kaer-mañ , hag e soñjis ober plijadur deoh o tigas anezo ganin , va roue . Sellet petra int .

- Alhweziou kastell ar briñsez he bleo aour ! " a lavaras ar roue , kerkent ha m'o gwelas .

Hag o hasas timad da Louizig , a oa o hortoz war an aod .

Roet eo an alhweziou d'ar briñsez , hag e tigor he hastell . Jezuz ! an traou kaer a oa eno !

" Bremañ avad , priñsez , eme ar roue , ' vo red eureuji !

- Gant plijadur , emezi ; graet ho peus oll kement am-eus c'hoanteet . Ha koulskoude , eun draig am-eus hoaz da houllenn diganeoh araog ; med se ne vo nemed eur hoari d'an hini e-neus gallet va digas amañ gant va hastell , ha kavoud din va alhweziou e foñs ar mor .

- Petra eo ? Lavarit , eme ar roue .

- Me , roue , n'am-eus nemed triweh vloaz , ha c'hwi a zo eun tammig oajet evidon . Klevet ho peus komz ; moarvad , euz an dour a varo hag euz an dour a vuhez , e heller en em yaouankaad gant . Mar d or-bije diou vuredad euz an dour burzuduz-se , e vefeh lakeet en oad a ugent vloaz , ha neuze or-befe plijadur o veva asamblez .

- Ze a zo gwir mad , eme ar roue . Red e vo dieom kacud an dour a varo hag an dour a vuhez . Med penaoy en em gemit evid-se ?"

Ar hakouz a oa iveau eun tu bennag dre eno , hag a lavaras kerkent :

" Med , va 'faeron , an hini e-neus digaset deoh ar briñsez kaer-mañ , gant he hastell hag he alhweziou , a raio kement-mañ hoaz , heb poan ."

Ma voe lavaret adarre da Louizig paour e renkje kerhad diou vuredad euz an dour a varo hag an dour a vuhez , pe n'oa nemed ar maro evitañ .

" Ne vo fin e-bed eta , a lavare dezañ e-unan , dam labouriou ha dam 'foaniou ? 'Vid an dro-mañ , e kredan eo gaet ahanon : penaoy dont biken a-benn d'ober kement-se ? Red eo laret eo kollet e skiant-vad gant ar roue koz-se " .

Mond a ra da gavoud e varh , trist ha morheduz , hag e lavar dezañ ar pez a houllenn adarre ar roue .

" Beteg vremañ ez om en em dennet mad , eme ar marh ; med an dro-mañ n'ouzon petra a hoarvezo . On labour diweza a vo ; med aon braz am-eus na retornfem ken . Goullenn adarre digand ar roue va zamm a acour hag a arhant - rag me a yelo ganit - , ha war an hent ro an aluzenn da gement paour a weli . Digas ganit diou vured , evid

lakaad an daou dour . Pell , pell on eus da vond ."

Setu int adarre en hent . P'eo-devoe dornet hent e-pad tri bloaz , e tigouezjont en eur hoad braz , war-vete teir leo euz an diou 'feunteun .

" Bremañ , eme ar marh , e vo red dit va laza ...

- Jezuz ! ho laza ! n'am-bo biken ar galon d'ober se !

- Gra , pa laran dit . Pa vin maro , e tigori din va horv , hag en em guzi e-kreiz va bouzellou tomm . Eur vran a ziskenno neuze war va horv , hag eur vran all , a vo a-uz 'barz ar wezenn , a houlenno : "Fresk eo ?" - " Fresk beo !" a resproto an hini genta . Hag eben a ziskenno iveau neuze . Tap unan anezo , hag o-diou mar gallez , anez ez om kollet . Ma teu da daol da vad , e stagi an diou vured ouz dacu droad unan euz ar brini , hag e hasi da glask an dour a varo hag an dour a vuvez , hag e talhi mad da eben e keid-se . Pa vo digaset dit an daou dour , e skuilhi peder zakenn euz an dour a vuvez war va horv , ha kerkent e savin beo , yah , yaouank , ha kreñvoh eged biskoaz . Gra oll evel ma laran dit , hag e retornfom hoaz d'ar gêr ."

Laza 'ra Louizig e varh ha 'n em guza e-kreiz e vouzellou tomm . Emberr , e tiskenn eur vran war gorr ar marh .

" Fresk eo ? a lavar unan all war ar brank .

- Fresk beo ! "

Kerkent Louizig a denn e zorn prim , hag a dap ar vran genta .

" Lez va 'far ganin ! lez va 'far ganin ! a gri eben .

- Ya , mar digasez din diou vuredad euz an dour a varo hag an dour a vuvez .

- Ya , ya , ober a rin .

- Deu amañ 'ta , ma stagin diou vured ouz da zou droad ."

Setu staget an diou vured , hag e kri adarre :

" Lez va 'far ganin ! lez va 'far ganin !

- N'e lezin ket ken a zalhin an diou vuredad dour ."

Partia 'ra ar vran ... Distrei a ra tri deiz goude , med , siouaz ! n'oa ket a zour ganti ! Hag e pe stad e oa-hi , al lapous kêz ! Rostet he fluñv , hag hi hanter-varc !

" N'eus ket a zour ganit ! eme Louizig .

- Siouaz ! n'am-eus ket gallot . Daou sarpant a zeiz penn peb-hini a zo e-kichenn peb feunteun , hag ar re-ze a zislonk tan gand o zeiz penn hag a dev kement a dosta war-vete eul leo . Sellit e pez stad on rentet ! "

Fun dñuez 'oa e gweled .

Kaset eo neuze an eil vran , gand an diou vured stag ouz he daou droad . Homeñ a zo evirusoh , hag a zistro heb droug , ha ganti an diou vured leun . Louizig , evid gweled dioustu nerz an daou dour , a skuilhas diou dakenn dour a varo war ar vran a oa bet devet gand tan ar sarpanted , ha kerkent e varvas ; neuze e skuilhas warni diou dakenn all euz an dour a vuvez , ha setu hi beo ha yah evel biskoaz . Memez tra a reas d'e varh , hag e savas kerkent , beo , yah , hag en em lakaas da hourignal ; med ne gomze ken .

Ma tistroont neuze d'ar gêr , kontant ha joatis . Seiz vloaz e oant bet oh ober o zro . Pa welas ar roue koz an diou vuredad dour burzuduz , en em lakaas da lammad ha da zañsal gand ar joa , hah e houlenas beza

.../...

yaouankeet ragtal , evid beza eureujet an deiz war-lerh .

Ar briñsez a skuilas peder zakenn dour a varo warnañ , ha setu eñ kerkent maro-mik .

" Kasit ar hagn koz-mañ da vreina du-ze e douvezicu ar hastell !" emezi neuze .

Ha kerkent e voe graet 'vel ma lavaras .

Ar hakouz , pa welas , a yeas kuit , 'vel pa vije bet an diaoul an diaoul war e lerh . Ha poent 'oa dezañ!

Louizig a oe eureujet da briñsez he bleo aour , hag e voe eno festou , dañsou , kaniri hag a beb seurt hoariou , e-pad eur miz . Ar glaouer koz , e wreg , e vugale hag o oll gerent a voe pedet iveau . Mamm va mamm-you -goz a oa eun tammig kar , hag a voe pedet iveau , hag evelse va zud koz o douz gouvezet doare an eured .

Kontet da 'F.-M. an Uhel
gand Barba Tassel , euz Plouaret ,
miz kerdu 1869 , hag embannet e
KONTADENNAR BOBL E BREIZ-IZEL gand
Joz Olier , 1939 .

(à placer au début)

Pa welas ar roue koz ar briñsez , kaer evel ma oa , e kollas e benn , hag e felle dezañ he eureuji ragtal .

" Goustadic ! emezi ; pa ho-po digaset din amañ va hastell arhant , evid ober mez d'hoh hini ".

Setu nehet ar roue koz . Penaoz digas eno kastell ar briñsez ?

" Bah ! eme ar hekouz , ar paotr marchosi , p'c-neus digaset ar briñsez , a zigaso iveau he hastell , 'michañs !"

Setu goulenet Louizig da vond da gavoud ar roue , ha lavaret dezañ e renkje digas kastell ar briñsez , pe ne oa nemed ar maro evitañ .

"Penaoz . va Doue , aotrou roue , 'oufen-me ober eun dra evelse ?

- Ah ! n'eus netra da lared , red e vo dech ober , pe vervel .

- Ma ! êsa 'rin bepred ."

Dond a ra Louizig paour da gavoud e varh koz , hag eñ trist : konta 'ra dezañ petra 'houleñ a-nevez ar roue .

" N'om ket hoaz e penn on 'foanicou , eme ar mark . Kerz da gavoud ar roue la lar dezañ e vo red dit kaoud diou vatimant , unan karget a gig hag a vara , hag eun all goullo evid lakaad ar hastell ."

Roet eo dezañ an diou vatimant , 'vel m'o goulenn , hag eh a kuit . Pah erru en enezenn 'leh ma oa ar hastell arhant , e oa daou leon oh en em ganna , c'hoant dezo en em zebri gand an naoun o-devoa . Teurel a ra dezo eun ejen , ha setu int da zebri , ha fin d'ar gann . P'o-devoa debret o gwalc'h :

" On bennoz dit , emezo , Louizig , filhor ar roue Frañs ! E oam o vond da 'n em zebri amañ , ma na vijes deuet d'on sikour . M'az-pefe ezomm biken a zikour , goulenn , hag eh errufom .

- Ma ! loened paour , ezomm a-walh am-eus a-vremañ . Me zo digaset amañ gand ar roue Frañs , da gerhad dezañ kastell arhant ar briñsem he bleo aour , hapenaoz e teuin a-benn d'ober se , mar n'am-befe sikour diganeoch ?

- Ya , ya , nin ho heuilho hag a raio se evidoh , n'ho pet morhed ".

Hag an daou leon da redeg d'ar hastell , d'e zihwazienna diwar ar rohell 'leh ma oa , ha d'e zigas d'ar vatimant .

Eur pennadig goude , e voe souezet ar roue koz eur beure , o weled 'vel ma oa kaer ha lugernuz an amzer . Maz eas d'e brenestr .

suite p. 1

zel: pas bet

Pa eh...

futur

Buez Sant Ronan , Eskop

Sant Ronan , ginidig euz a Irland , a veritas dre e vertuziou braz beza lakeet da eskop en e vro . Evel maz oa leun a vadelem hag a garantez evid e bobl , ha ma en em akuite gand zel ha gand frouez euz a oll deveriou e garg , e oa istimet hag enoret , nonpas kebken en e eskopti , mez hoaz dre an oll Irland ; mez e umulité ne halle ket soufr an enoricou-ze a rented dezañ a beb tu : ahendall , evel ma en em zante douget da bellaad diouz ar bed evid kundai er zolitud e vuhez humbl ha mortifiet , hag en em rei oll d'ar gontamplasian , e kemeras ar rezolution da jench bro .

Ambarki a eure evid dont e Breiz e peleh e scôje beza dianavezet . O veza erruet war dôuar Leon , en em dennes en eul leh pehini a zoug bremañ e ano , hag a anver hoc-Ronan pe Lokournan-ar-Fank . An douster a gare en e solitud a oa ker braz m'ennevije echuet eno e vuhez , panaved ma oe diskuliet e zantelez dre ar brud euz e viraklou , en heveleb feson ma teue bendoz tud klañv pe langisant d'e gacoud : ar pez a ree ma oa enoret muioh egod biskoaz .

Ar zant , pehini ne glaske bepred nemed tehed diouz an enoriou , en em dennes neuze , heb lavared ger da zen , en eur hoad braz e Kerne , anvet Koad-Neved . Sevel a reas eno eun ermitaj hag eur khapel vihan , gand ar zikour a roas dezañ eun den mad diwar ar maez , hag en em rei a eure d'ar gontamplasian euz an traou celestial ; koulz-koude ne refuze ket rei avizou mad da gement hini a zeue d'e gacoud . Kalz a dud a yee evid profita euz e intruksionou santel , ispisial en den eynevoa e zikouret da zevel e ermitaj , pehini en em blije kement oh e gleved maz ee liesa ma helle d'e zelacu , ha n'her huitae morse nemed gand keuz , en desped da gement a lavare dezañ e bried , pehini a oa droug-kontant a ze . Ar hreg direzon -ze a yeas meur a wech beteg ermitaj ar zant evid e insulti . Soufr a rae gand eur basianted kapabl da ober dezi anacud e faot , ma he-devije ententet rezon . Ar hreg-se , erfin , pouzet gand eur valis estrañj , hen akuzas euz a draou orupl dirag ar Roue Gradlon , beteg asuri e oa sorser ha majisian . Mez Doue a bermetas ma oe anavezet ar fallagriez euz a gement he-devoa avañset . Ronan n'en em gontantas ket d'he fardoni a galon ; goulen a eure hoaz gras eviti , hag e obtensi a eure .

Erfin , ar zant-mañ o veza deuet da vervel , goude beza roet ewamplou braz a vertuz ha graet kalz a viraklou en e vuhez , an duked a Vreiz a reas sevel en e enor eun iliz kaer e pehin e oe lakeet e relegou . Egn darn vraz anezo a oe transportet goudeze d'an iliz gatedral a Gemper .

MARIGO , PERROT (Buhez ar Zent).

(Da Wener ar Groaz , e maner an intañvez Aziliz)

GLANHAEL , telenner koz , dall , a ya war-zu ar prenestr :

Me 'glev ar mor o trouzal ,
me 'glev ar vran o krozal .

Brini mor , brini gwenn,
ganeoh pe gelou laouen ?

Brini fall , brini du ,
pe varo 'ziouganit-hu ?

(hag e han gand an delenn)

An aber a youh ,

youth , youth ...

An avel a yud ,

yuh , yuh... yuh ? yud ?

x vran a goag hag a ra goap ,
koa , koa , koa...goap , goap , goap...

Gouel , avel , ha youh , ha yud ,
ema an heuz gand an dud...

Kan , o bran , ha kroz , ha kri ;
ema ar reuz war an ti !

AZILIZ , a antre

A , glahar !

GLANHAEL .- Neb a lavar "douar"
a lavar ives "glahtar" .Deiz mad dit , Aziliz , va hoar .
(hag e kan adarre)

Antronoz vintin , an heol a zavo ;
pez a oa kuzat a vo dizolo .
Antronoz vintin , ar hog a ganc ;
ñob a oa kousket a zihuno .

AZILIZ .- Da Wener ar Groaz ,

deiz a gañv , deiz a hloaz ,
p'ema 'r bed gand ar bedenn ,
p'ema 'n Neñv gand an anken ,
te , dibreder ha dineh ,
a ve gand eur ganaouenn ?

GLANHAEL .- Neb a gan a bed , o va merh .

(hag e krog hoaz en e delenn)

Gurvan ar Marheg Estrañjour ,
Mister , ennañ tri devez hag
eur Beurbadelez ,
gand Tanguy MALHANCHE ,
e Kemper , e ti Ad.Le Goaziou ,
Leorier , 1923 .
(hanter-kant leor mouplet
gand ar skrivagner e-unan)

AZILIZ .- A , dre druez ,
mar am harez ,
tav gand ar han !
D'an intañvez
en he hlemmvan ,
m'az ped , evid hirio , paouez !
(neuze e sell warzu ar maez)

Seiz goañvez digar ,
seiz hañvez klouar
Zo aet tro-ha-tro
ebiou d'an douar ;

hag e-biou din-me
seiz bloavez goude
ar hlahar atao
war-lerh ar hlahar ! (huanadi a ra)

.../...

Er porz , ar geot zo savet
 druz ha teo war an treujou ;
 war ar bez an ano skrivet
 zo aet dindan ar hammejou ;
 em halon avad e hloaz , deiz ha noz ,
 ar gouli digor , ar gouli digloz !

GLANHAEL.- Ar heuz daz priod maro
 'laka gwall deñival
 da zaoulagad skler ;
 ar zoñj em aotrou beo
 a dro ar sklerder
 dam daoulagad dall .
 r mean-bez 'yelo da boul trenn ,
 hag ar geotenn da wezenn
Gurvan ne dremeno biken .
 Em fenn dihoulou ,
 em lagad maro ,
 skeudenn an aotrou
 bepred a baro...
 Skeudenn an aotrou bepred bec!

Eur gwaz er maez , a gan : r roue Loudivig
 e-noa graet diviz
 goulenn eur hinnig
 digand ar Vreiziz...

ZILIZ ,dezi he-unan .- Ar roue Lodovig e-noa graet diviz
 goulenn eur hinnig digand ar Vreiziz...

AR GWAZ ,er-maez : Ken a gredas dond
 - ar hoz roue kañfard -
 war douar or hond
 gantañ mil soudard .

GLANHAEL , dezañ e-unan .- Ken a gredas dond - ar hoz roue kañfard -
 war douar or hond , gantañ mil soudard ...

(URWAZ a antre)

AR GWAZ er-maez , en eur bellaad : An aotrou Gurvan
 zo mad e gleze...
 an aotrou Gurvan
 zo mad e gleze...

GLANHAEL ,URWAZ , uhel ha krefiv .- An aotrou Gurvan
 zo mad e gleze ;
 roue , te zo bremañ
 sur a gement-se !

AZILLZ.- Siouaz , siouaz !
 Gurvan , va gwaz !

A , gwas a ze din-me
 pa zoñjan , pa zoñjan
 em eus me va-unan
 hen aliet d'an emgann !

.../...

" Kee , mignon , eme-ve ,
 " Doue da zikouro
 " ha a ray dit hirio
 " pront ha joauz an distro ."

Gwa din-me , gwa din-me...

D'ar gêr oa distroet on tud
 karget a zanvez hag a vrud .
 D'e hwreg oa peb gwaz distroet
 Nemed va-hini-me n'ca ket .

Eun devez all...eun nozvez hoaz...
 G , deiz a hed...A , noz a hloaz...
 Tag antronoz e oe kavet
 gourvezet er hoad , - ha marvet .

Malloz teir gwech d'an digalon
 d'an divalo , d'an difeson
 a lazas anezañ kousket
 e armou dioutañ diwisket !

Gwalluruz va daoulagad
 o deus gwelet aze , diwad ,
 e gorf war an daol astennet ,
 e benn e daou hanter rannet !

GLANHÆL.- Evuruz va daoulagadi-me
 pa n'o deus gwelet an heuz-se !
 (da Urwaz e kuzul)

Te , Urwaz ,
 lavar din hoaz ,
 displeg an dra , komz heb gaou :
 n'oh ket en em faziet ?
 Ar horf aze gouliet
 ea gwir hini on aotrou ?

URWAZ .- Diaez e ve bet hen anaoud :
 amprevaned ha brini fall
 a oa dija krog en e dal .
 Koulskoude n'eus douetañs da gaoud :
 e armou oa tost , hag e loen
 oa o peuri en e gichenn .

GLANHÆL , en eur zoñjal :
 E loen , e armou...Koulskoude...

AZILIZ .- Na pe zoñj diroll
 pe huñvre foll
 a zo ganez adarre ?

GLANHÆL.- Aziliz , va merh , lavar din :
 e walenn eured , e walenn aour fin
 ouz e viz az pœus-te kavet ?

AZILIZ.- Gantañ n'edo gwalenn e-bed .

GLANHÆL.- Neuze...?

.../...

AZILIZ .- Neuze selau an dra
ne ouiez hoaz beteg vremañ :
ar vez diweza ,
'n dismegas vrasa !
evel ma vez graet
d'an torfeturien
ha d'an tretourien ,
e zorn va bet dicoutañ trohet !

(Glanhael a jom strafuilhet)

Ha dit-te , prizonier
dinerz ha dizifenn ,
e-neus kredet ober
ar gouli digristen :
ar goulou laouen
e-neus dit laeret !
Da , zaoulagad sklêr
e-neus dit dallet !
Roue "deboner " ?
Muntrer !

URWAZ .- Dezañ mallez !

GLANHAEL.- Ar hoz ki kounnaret
e-nea din-me lavaret :
" En noz
" 'kan an eostig ar gwella."
Ya , milliget...
Dezañ bennoz ,
avad , p'e-neus din lezet
va zeed evid kana' ,
va zelemm evid gouela !

(Neuze e teu d'ar maner eur marheg hag e vevel bihan , da houllenn digemer en
anc Doue . Eur marheg ostrañjour , a n'anavezer ket :

Du eo penn-da-benn ,
bizach , blec , krohenn ,
dilhad ha botcu ,
karnez hag armcu ;
hag en-dro d'e benn eur gouel du
'ya gand an avel a beb tu.)

AR MARHEG .- Anken am ren ,
Ankou am doug ;
Anken gand he fenn ,
Ankou war e choug .
Ankou hag Anken
a zo va lezenn .
(an oll a zav sontet)

BARBA .- Va Doue !

DEDA.- Kleved a rit-hu ?

.../...

PERIG , sioul.- Petra zouezuz e kement-se ?

 nkou zo ano e varh du ,
 hag Anken , hini o gleze !

AZILIZ , en eur argila :

 Na pe gomzou ... ! Out-te marc ?

GLANHAL , en eur dostaad :

 O pe seurt mouez... ! Out-te beo ?

AR MARHEG .- Beo on pa n'on ket marc ;

 marc on pa n'en ken beo.

 Va intentu neb a garo ,
 va stاد avad a zo garo !

PERIG , a stok uaz e dal en eur ziskouez e vestr :

 Aze , sellit , ar gouli koz
 a-dreuz e dal . Hennoz zo kaoz
 dezañ da zistag' a-wechou
 diotachou !

AZILIZ , a vouez izel :

 Bennoz Doue gand ar paour kaez ;
 eskiant-vad zo redet er-maez !

(A-neuze e komz-hi truezeg ouz ar marheg)
 Hag a-beleh e teuez ?

AR MARHEG .- Pell du-hont , en eun enez ,
 war an douar estren
 edon gand ar binijenn
 setu meur a vloavez .

AZILIZ .- Estrañjour , lavar din-me :
 pe gañv iskiz
 pe hlahar griz
 war da gorf hag e da ene
 pe binijenn a renez-te ?

AR MARHEG , spont enneñ :

 Na houennit tamm , na houennit tra ;
 Doue 'ra mad kement a ra .

Na houennit tra , na houennit ket :

 Me zo an hini a ya dre ar bed
 dall,bouzar ha mud
 e-keñver ar dud .

 Eur gouel teñval
 a gloz va zal .
 Eur helh houarn
 a gloz va skouarn .
 Eul liamm gwadeg
 a gloz va beg .

 Hag an terupla le
 touet dirag Doue
 a gloz va horf ha va ene .
 (hag e kouez mantrret braz) .

..../....

- BARDA ,da Berig .- Te avad 'oar da vihana
perag ema ar gouel gantañ ?
- PERIG .- Neur a zen p'o deus goulennet
zo bet gantañ gwall-gempennet .
eur a hini o klask gouzoud
e-neus graet d'e' , gand troad e lañs ,
lonk' o zeod barz 'n v gouzoug .
N'am oa ket c'hoant kaoud memez chañs !
- DEDA .- Evelato te 'var piou e' ?
- PERIG .- Ya sur , hennez zo va mestr-me .
- LARBA .- Da vestr eo , an dra zo serten ;
mez n'eo ket e an' kement-se !
Eun an' e-neus mar deo kristen !
- PERIG .- Ha perag høaz her goufen-me ?
Eur mintin kaer , pa dremenais
er hood m'edon o klask kistin ,
ker brao , ker braz var e varh braz
ma kuze 'n heol a-dreñv d'e gein ,
n'em eus/goulennet piou oa ;
dicoustu avad 'm eus soñjet din :
"Ne a yelo da heul hemañ ."
Ha goude , gantañ pa 'z on bet ,
goude , pa 'z om en em gavet
o vale d'an neh ha d'an traon ,
dre al lanneg ha dre ar hood ,
en hentchou fall , en hentchou mad ,
en deizicou gouel , en deizicou kañv ,
n'em eus ket goulennet muioh ,
ha me zo aet gantañ pellich .
En zo va mestr , m'hel lavar krenn ;
dreistañ n'eus tra , dreistañ n'eus den .
En zo mad , en zo kaloneg ;
en zo dispont ha direbech .
En zo gouizieg , en zo desket ;
en zo paotr fin ha me n'on ket .
En a zo fur , en a zo kreñv ;
en a gomand ha me a znt ;
pa bliy gantañ mord en e hent ,
en 'gerz araog ha me a-dreñv .
Kent ha ma halv me 'oar sevel ;
kent ha ma komz me 'oar tevel .
Pa hourhemenn eun dra bennag
ez an d'ober heb klask perag .
Pa vez dilavar , trist e benn ,
me 'jom didrouz en e gichenn .
En zo va mestr , me e vevel ;
me 'ya d'e heul heb mui goulenn ;
me hen heulio beteg mervel .
En zo va mestr , ha netra ken !

.../...

(En dro d'ar maner ema enebourien Aziliz , ar hond Gifrez hag e diud ; kemer a ra ar marheg kleze pounner Gurvan , ha mond a ra dezo . Meur a unan a laz , ha mestr ar Gallaeoud , ar Hond Gifrez , zo digaset dirag Aziliz . Ned dicustu goude an engann e kouez ar Marheg estrañjour , digoret en-dro ar gleizenn vraz a weler war e dal , dindan ar gouel du) .

URNAZ , da Aziliz :

Sell , en e dal , ar gleizenn goz
dindan ar gouel a zo digloz ;
ha drezi eo redet er-maez
gand e damm gwad e oll vuhez .

(hag e chomont oll mantret ha dilavar)

AZILIZ , goude eur pennad amzer :

Marvet evelse , heb leuskel eur ger !

AN DOUGER .- 'Tra !

EUN DOUGER 'LL .- Bez' e-neus graet , itron ger :
eun tamm gerig izel-izel
diouz ar gweled euz e galon ,
seurt n'e glevas - nemed e ouel

ha me -

AZILIZ .- Hag ar ger-ze...?

AN EIL DOUGER , gand doujañs vraz :

...Oa hoh ano , itron .

(hag e tavont oll)

...(an oll a ya kuit , nemed Aziliz ha Glanhael)

AZILIZ , dirag ar Marhog :

Peger braz eo ! Peger sioul eo !

Sklêroh dindan ar gueil

e zaoulagad a zell

da bell...

Petra 'welont-c ?

Bez' eo bet ebarz ar maro

evel eur bugel en huïvre...

Peger sioul eo...Ha peger brao !

(Stoui a ra outan)

Kenta zo lakaad e vreh

war e galon enha leh

(hag e krog er vreh kleiz , a-isplih maz eo er-maez
euz an daol)

Cuz e viz eur walenn .

Me 'zoñj din - e hall beza -

ema eur hwregig kaez o hedal anezañ

du-hont , e bro estren...

(hag e sell a-dost cuz ar walenn)

Me 'wel eun ano skrivet...

(hag e ra eur griadenn vraz)

A !

GLANHAEL a zav spontet :

Petra zo , va hoar ?

AZILIZ .-

Hennez eo .

.../...

GLANHAEL , anken vraz emmañ :

Piou 'ta ?

AZILIZ .- An hini e-neus va aotrou lazet !

GLANHAEL .- Na petra 'levez-te ?

AZILIZ .- M'her lavar uit , hennez e' .

Ouz e viz 'mañ ar waleñn acur
ar waleñn e-neus laeret
dicouz va fried pacur !

GLANHAEL .- Te zo sur ? Ar memez hini ?

AZILIZ .- Ya , 'n hini roet e dimizi ,
or gwir waleñn eured , benniget en iliz ;
or gwalenn skrivet warnezi :

Gurvan hag Aziliz !

(ouz ar Marher)

Te , e lazor ,
te , e laer ,
te , bremañ ,
te , amañ ,
el leh maz oa
war e wele diweza !

Te , enoret cr maner
ma 'neus emmañ kresket !

Te , bremañg el liñser
m'eo bet enni kousket !

Te , te , en iliz, emberr ,
gantañ keñver-ha-keñver
en douar benniget !

Pa rankfen , me , strinka d'ar vein
da zorn trohet , da galon vrein ,
ha da gorf d'al loened fero...
'Med toui em eus graet ! A , mez !
Ouzin-me bremañ goap a rez
en tu a-dreñv euz ar Marc !

Ha gand va biz-me
da lagad a ve serret ?

Ha gand va dorm-me
da gorf a ve liñseret ?

Ha gand va beg , gand va beg-me
sur bedenn a ve lavaret
eur bedenn evid da ene ?

Gand va beg , e-neus d'az hini poket !

(ar plahed a antre ganto peadra da liena)
Nann , n'hellan ket !

Barba , Meda , va flahed mad ,
intentit outañ . Grit ervad
hervez ar hiz hag ar hustum .

(ha koulskoude e lavar Aziliz cur bedenn evid ar Marheg... Hag hemañ , pa gan
ar hog , a zistro euz e fallaenn , a zav en e Lao , hag a laz ar Hond Gifzez ,
a oa o klask digas dismeguis war Aziliz . Ha selaou a ra an intañvez mouez he
....)

zud , ha mouez he halon , ha da bried e kemero ar Marheg . nond a ra da gaoud an Ermid - hag an den santel a ra mez dezi)

Aziliz .- An dra ne greden hoaz
zo bremañ hoarvezet...
An dra ne cuien hoaz
zo krenn anavezet !
(a) Evel e welan en dour
va skeudenn nehett,
ennoh-c'hwi , gwir mellezcur ,
me 'wel va feshed !
O Karantez milliget !
Ouzin out bremañ staget
evel eur sparfel skilfeg em askre...
Ha me zo dinerz , ha te zo kreñv...
O den santel , ha c'hwi , Sant ,
va mirit diouz an Aerouant !
Pa 'z eo braz e halloud ha bihan va halon ,
c Tad , keleñnit ahanon !

(Kejoud a ra iveau ar Marheg gand an Ermid)

AN ERVID .- Sa , picu out-te , paotr ar gouel du ?

AR MARHEG .- Den mad , nam anavezit-hu ?

AN ERVID .- Gortoz... Ya , sciñ ci eus bremañ...
Meur a vlicaz zo , eur mintinvez...
- Trista mintinvez ca hennez !-
Anken en Nefiv , kañv gand an dud ,
heuz dre-oll war an douar...
An heol oa dall , ar hleier mud...
Doue zoken oa bouzar !

Eur zadornvez , ya... eur zadornvez Fask .
E Koad al Lean oan bet da glask
evel beb mintin
griziou ha kistin .

Ragtal em eus gwelet , pa oan o tond en-dro ,
dauwaz en o gourvez , a gavas din maro .
An eil , eur zoudard Gall , e zorn dicutañ trohet ,
oa tremenet da vad . Egile , eur marheg ,
peurfaoutet e dal gand sun taol kleze ,
n'oa ket maro hoaz , mez dare .

Da gaset em eus neuze dam lojenn ,
ha dre nerz ar bedenn , dre nerz al louzou mad ,
da bareet em eus timad
evid ar morhed hag ar binijenn .

O kafiv ! o glahar !
o breudeur ! o tud ,
o tud euz an Douar ,
dall , ha bouzar , ha mud !
O , da be stad trist
oh en em rentet !

.../...

Gwir gourhemenn ar Hrist
n'ho peus ket intentet !

Pa varve war ar Halvar
Jezuz staget ouz ar Groaz ,
'hwi , digristen ha digar ,
a rene brezel ha laz !

Korf or Zalver krusifiet
az peus toullet gand al Lañs ;
ar Mab-Den az peus gouliet !

Hag an Tad , heb douetañs ,
a ouele gand an anken !

AR MARHEG, gand doujañs .-

Tad , graet em eus pinijenn .

Mc meus gwiskot ~~az~~ zac vurell ;
me zo aet va fenn diskabell ,
ha warnezan em eus stignet ar gouel .

Bara ludu am eus tñvet ,
dour al lagenn am eus evet .
Var va daoulin , beb noz , em eus leñvet .

Hag eun dra em eus graet , cuspenn ,
ha n'oa ket dicouz ar binijenn :
Sellit ar pez plom , smañ , em herhenn .

Dre vor ha dre lann ,
etre doan ha poan ,
etre keuz ha reuz ,
baleet em eus .

He 'm eus baleet ,
n'em eus daleet ,
evel den foll ,
a-dreuz d'ar bed oll !

Bepred o vale
- p'am oa graet al le -
dall , bouzar ha mud
e-keñver an dud !

(en eur zevel e zivreh , gand dizesper)

Ha koulskoude , warlaez ,
an heol laouen a bar !
Diouz ar mintin d'an abardaez
e varnou zo war an douar ,
ssperiou sklér , scñjou klouar .

O goulou domwelet !
O soniou demglevet !
O bleuniou demzantet !
Ar bed a vev , ar Bed a gar ,
ha me 'ya maro , ha me 'ya dispar...
Malloz em halon , noz em fenn...
Ankou am doug , Anken am ren !

.../...

Ha me 'ya dall , mud ha bouzar...
 Na peb sklerijenn a zua ,
 peb mouez ha peb c'hiez a baouez
 ha peb esper a ludua
 rag ar voger , rag ar mean-bez
 siellet ganez a-berz Doue
 war va horf ha war va ene !

Tad , graet em eus ar binijenn !
 Ho pet bremain truez !
 A , rentit din ar sklerijenn ,
 rentit din ar Vuhez !

AN ERMID ,gand truez .-

Gwelet a ran , te 'z peus leñvet...
 Te zo bet keuziet , te 'z peus gouzañvet...
 (hag e sell a-dost)
 Na petra 'ta , roget eo da zaouarn ?
 Penaoz ? Gwad fresh a zo war da ziskouarn ?
 Ta oaz aet kuit e oaz pare !
 'N em ganna 'z peus graet adarre ?
 Derhent deli ha deh , ar zoñj a deu din ,
 me meus klevet trouz e praf ar vilin .
 Te oa eno gand an engann ?

AR MARHEG .- Bez e oan , her amzav a ran .
 Evid eun intañvez hag a jom dre axe
 'Meus c'hoariet gand ar hleze .

AN ERMID,garo . - En eur voni d'an engann
 Da Wener ar Groaz
 eur weesh hoaz ,
 ez peus diskarget d'an Oan
 an taol kontelaz !
 Milliget eo bet Per : eun Doue a zifenne .
 Te , evid eur vacuez , az peus kollet da ene !...

AR MARHEG,izel .- o Tad !

AN ERMID .- Petra hoaz ?

AR MARHEG,izelloh-izel.- Her hared a ran .

AN ERMID .- Her hared à rez ?
 Brava digarez !
 Eur vaouez dre ma karez
 Da Zoue a ziskarez ?
 (startoh-start) : O den peurdiboollet ,
 peurcuzaret , peurdalllet !
 Peuraskornet eç da galon ,
 survreinet da vel gand an ampoezon ,
 ha parlant a rez a bardon ?
 (en eur villiga) :
 N'eus pardon evidout war an douar .
 Kee gand da anken ha gand da hlahar ,
 kee , dall ha bouzar...

.../...

[Dall da lagad ha pa weli ,
bouzar da skouarn ha pa glevi ,
ha mud , ha mud da ziou vuzell
ha pa gomzi fraez hag uhel !]

lettre n° 14

Kee gand da hlahar , kee gand da anken...

(en eur ziskouez Aziliz o tond euz ar chapel)
Kee gand da fumelenn !

(kuit) .

.....
(Ha ne oar mui Aziliz petra ober,) petra kredi ...)

AZILIZ.- Kalon blouz !
Eme louz !
Te ar muia kasaet !
A , komzou dous ...
O va muia karet !
Lazor va fried , laer va ene ,
te zo an ifern , te zo an neñv !
Serret va lagad , da weled a ran ;
kloz va diskouarn hoaz az klevan .
En despet din-me va-unan
da hevier a gredan !
Va fenn a gerz ,
va zreid a jom...
A , me zo dinerz...
Me zo digalon !
O merzerenti , o anken !
Doue , truez , me n'hellan ken !

.....
En da zivreh
dinerz , dineh ,
n'em eus ken mennoz ,
n'em eus ken gortoz .
Evel an askellig
kaset gand ar barr-avel ,
evel ar bugelig
luskillet en e gavel ,
en da zivreh , o mignon ,
dinerz , dineh emaon .
Va hemer heb mui goulenn ;
Aziliz a zo dit .
Va hemer ha va doug kuit
ahalenn, ahalenn !

(Hag ez eont d'ar chapel gand an nor vraz . War an treujou , Aziliz
a asoup ouz ar mean-bez , maz a krenn war he hil gand eur gunuhem)

Ha setu ar fin :

Aziliz a ra ouz ar Marheg eur zellad hir ha piz , karget a garantez . Rag-
tal e tenn eur gourgleze diouz he gouriz hag e sko en he halon .

AZILIZ , en eur horjellad : O te , Gurvan , va fried er bed all ,
ro digemer daz kwreg leal !

Ar Marheg a jom e-pad eur pennad amzer , abafet hag evel diskiantet , o sellé ouz
Aziliz . Hagen eun taol e wask e askre gand e zaouarn en eur hirvoudi , hag e kouez
d'an douar e-keñver Aziliz .

.../...

(Emaom er Beurbadelez ; daou ael zo e-kichenn ar marheg : eul ael gwenn , ael ar maro , hag eun ael du , ael ar vuhez)

AR MARHEG/dezañ e-unan :

Hi zo maro . Ferag ? N'ouzon dare .

Evelato hi va hare ...

Hel lavaret he doa gand he muzell ,
hel lavaret a rae gand he diweza sell .

Hag eun ano zoken he deus losket ...

Dacust ha va hini-me oa hennez ? N'ouzon ket .

He zo bet er vuhez evel e bro estren:
ar bed a gomz ouzin ha n'hellan a gompreñ .

~~Hi zo maro Marc ivez eo va halon .~~

Hi zo maro . Marc ivez eo va halon .
Va buhez a zo bretañ dindannon
evel eun arched kloz e gweled eur bez don .
Nefivel ec va buhez ouz eur vilienn , kouezet
en eur stank a anker , en eur mor a vorhed...

Va buhez n'eo nemed moged...

Va buhez ac eur gwall-huñvire .

A-walh eo din , a-walh ha re .

Me zo dare .

(Hag ez a ja gregi e dorm dehou an eal gwenn ; med an eal du , ael ar vuhez , a deu etrezo . Na setu an daou ael , e-pad eur pennad amzer , o klask peb-hini katud ar marheg - hag , erfin , en em ganna . Med , en eun taol , e sav eur sklêrijenn heñvel ouz ar goulou-deiz , lugernusoh avad ha dreist natur . An ael alaouet , ael Doue , a antre)

AN AEL ALACURET .- Breuder , breuder , pacuezit !
(an daou all a jom a-zao)

D'ar Barner euz deuet eun ene :

eun intañvez houliet

o klask he fried .

N'on eus ket e gavet en Neñv .

Maz on kaset dre amañ

d'e gerhad... (en eur ziskouez ar Marheg)

Piou eo hemañ ?

AN AEL GWENN .- Kement a dizan anezo
ne houleñnan ket o ano .

AN AEL DU .- Dindan eur gouel e zoare zo kuzet ;
e ano n'eo gand den anavezet .

E pleg ar skouarn evelato
dit-te m'hel lavato :

Gurvan Apkonan eo e an' .

AN AEL ALAJURET .- Hennez eo 'n hini a glaskan .

Breuder , laoskit-hen ganen .

E gas d'an Neñv a rankan ;
krenn eo ar gourhemenn .

(hag e Lamm ar gouel diwar dal Gurvan)

Ar verh he deus gouleñnet ;
an Tad e-neus pardonet .

(Hag e laka Gurvan en e zao . An ael gwenn a ya kuit war zehou , hag
an ael du war gleiz) .

AN HENT HOUARN

An hent houarn ! an hent houarn !

Bouzaret eo ma diouskouarn

O kleved an dud o rakad

Evel glazarded en eur prad !

" Hend an Ifern ! 'me Yann Gegin ,

Ijin euz ar Spered-Malin !

Deiz ar varn, siuaz ! a zo tost ,

Pa za Lusifer da vestr-post !

- Hent ar foultr, 'me eur charetour ,

Barnet om ganit d'eva dour ,

Konduktored, postilloned ,

Kement a vev euz strag ar fwet !

- Hent an Diaoul, 'me an ostizez ,

Red 'vo lonka ar yod heb lêz ,

Ne dremeno ken dre amañ

'Med pilhaouerien ha chas-klañv !

- Hent milliget ! 'me an aotrou ,

Te peus dallet ma frenestou ,

Diskaret kraou ha marchosi ,

Laket an itron da zodi .

- Hent ar gounnar ! 'me Bip-Gouer ,

Te peus graet din eur c'hoari-gaer !

Ma laket d'ober eul leo dro

'Vid darempred ma douaro .

- Hent ar malloz ! 'me eun dostenn ,

Te peus skarzet ma zi kempenn :

Mevel , matez , ma gwreg Janet ,

Skubet gand ar Chiminoed !

- Hent a wall-eur ! 'me Ivonig ,

Euz toull ma dor 'welen Fantig ;

Eur menez 'trezon zo bernet ,

Eur mignon tostoh 'deus kavet ! "

o o

An hent houarn , 'ouzom ervad ,

E-neus touzet meur a zañvad :

Med laket 'neus meur a laoueg

Da hweza 'n e grohenn touseg .

Taolet 'neus aour e krabanou

N'o doa meudet 'med santimou ,

Torchet daelou intañvezed ,

Dilouedet merhed koz-viret .

Kement-se zo c'hoariellou ,

Heb dale 'welfot burzudou .

Eur-vad d'an hent , nerz d'e sutell !

Ha peb seurt vad da Vreiz-Izel !

Prosper PROUX (Bombard Kerne)

War don : Al Labourer

Ma halon a zo frailhet dre nerz ma enkrezou ,
 Ma daoulagad entanet n'o deus mui a zaelou ,
 Deuet eo siouaz ! an devez ma renkan dilezel
 Leh kaer ma bugaleach , ma bro gaer Breiz-Izel .

Keno dit , ma zi balan , kuzet barz an dxaonienn ,
 Tachem hlaz war behini , bugel , e c'hoarien ;
 Gwez ivin ker bodenneg , e disheol a bere ,
 E-pad tomnder an hañvou , e kousken da greizteiz .

(greiste)

Keno! keno ! mamm ha tad , bremañ n'esperit mui
 E chomfe ho mab karet da harpa ho kozni ,
 Evid gounid dooh bara , 'vel m'ho peus graet dezañ ,
 Al Lezenn zo didruez , ho kuitaad a renkan .

Nag a wech , ma mamm dener , e renkfet-hu leñva ,
 Pa zeuy ma hi ankeniet endro deoh da ruza ;
 La welfot , war an oaled , ma skabellig houllo ,
 Hag ar hevnid o steui war ma fenn-baz dero .

Keno ! bered ar barez , douarou binniget ,
 Pere a guz ma herent gand ar Zalver galvet ;
 Da ouel an Anaon klemmuz n'in mui war ho pezicu
 Da skuilha dour binniget mesket gand ma daelou .

Keno ! ma muia karet , ma dousig koant Mari ,
 Eur blanedenn digar a zeu d'on glahari ;
 Etirusted ha levez skeduz zo tremenet
 'Vel en oabl ar goumoullenn gand an avel kaset .

Na welin mui da lagad ker lemm ha ker laouen
 O virvi gand plijadur , en ti pa erruen ,
 Da zornig gwenn ker mibin o trei ar harr en-dro ,
 Da vouez flour mui na glevin o kana va gwerzo .

A oam er hatekismou , on daou hoaz bugale ,
 Or halonou diskiant e kuz en em gleve ,
 Dirag Gwerhez ar Hroaz-Hent nag a wech e touejom
 Na erruje birviken disparti etrezom .

Yaouank ha dibreder , siouaz , ne cuiem ket
 Nag a bed c'herventez er vuhez zo hadet ;
 Evidom ne oa , neuze , Lezennou na Roue ,
 N'an'vezem 'med eul Lezenn , hini ar garantez .

.../...

Keno ! ma nez-amezeg , Iannig ma gwir vignon ,
 Kamarad ma hoariou , ma breur dre ar galon ,
 Piou a gemero bremañ lod ebarz me foanio ?
 Piou a gomzo ganin-me deuz ar gêr hag ar vro ?

Hebzon te 'yelo bremañ d'ar pareziou tosta ,
 Da bigosad al leuriou barz al lajou-dorna ;
 Hebzon te 'yel da hounid macout ar hourennadeg ,
 Da zacha war rubanou ebarz ar varradeg .

Keno ! ma hazeg velen , skañv evel eun heiez ,
 Mistr evel eul logodenn , jentil vel eun oanez ;
 Ne 'z santin ken , dindannon , gand an hast , o tripal ,
 Ma daouarn mui ne stagint ar zeienn war da dal .

Keno!ma hi kêz , mindu , ma leal kamarad ,
 Ne 'z aim ken , dre ar hлизem , da glask roudou ar had ;
 Ne glevin ken , er menez , da chilpadenn skiltruz ,
 War ma dorn mui ne zantin da deod karantezuz .

A-benn eun nebeud amzer , kalz a vignoned yen
 Barz **ar** zoudard divroet , heb mar , ne zoñjfont ken ,
 Mez da galon-te , Mindu , n'eo ket ken ankoezuz ,
 Pellec ri hoaz va hañvou , gand da yezou klemmuz .

Keno 'ta plijaduriou , leuriou-nevez , prejou ,
 Nezadegou , nozvezou , foariou ha pardoniou ,
 Ebatou ker birvidig , biniou zard ha sklaintin ,
 Na drido mui va halon gand da zoniou lirzin .

Keno kement a garan , keno da virviken !
 Pell euz a Vreiz me 'varvo , mantret gand an anken ,
 'Vel eur blantenn gizidig , evid ar vro krouet ,
 A renk gweñvi ha mervel , kerkent m'eo divroet .

Prosper ROU.
 D'an Aotrou Herri , e Kemperle
 Gwir Vreizad a galon hag a yez

(Bombard Kerne ,1866)

BOSEIN ELLIANT

Yez Kerne

¹Tre Langolen hag ar Faouet
Eur Barz santel a vez kavet ;
Hag eñ Tad Rasian anvet .

Laret e-neus d'ar Facuediz :
" Laket eun oferenn beb miz ,
Eun oferenn en hoh iliz . "

11 ?

Let eo ar vaseñ a Elliant,
Hogen n'eo ket aet heb formiant,
Aet zo ganti seiz mil ha kant !

E bro Elliant , heb lared gaou ,
Ema diskennet an Ankaou ,
Haro an oll dud nemed daou :

Eur hwregig koz tri-ugent vloa'
Hag eur mab hebken he devoa'.

" Edi ar vosenn 'penn ma zi ;
Pa garo Doue 'teuy en ti ;
Ni 'yay 'maez pa deuy , "emezi .

E kreiz Elliant , er marhalleh ,
Geot da valhad a gavfeh ,

Nemed eun hentig euz ar harr
A gas ar re varo d'an douar .

Kriz 'vije 'r galon na ouelje ,
E bro Elliant , neb a vije :

Gwel'd triweh karr 'tal ar vered
Ha triweh all eno 'toned .

Leh 'oa nao mab en eun tiad ,
'Yeent d'an douar en eur harrad ,
Hag o mamm baour oh o charrad ;

O zad a-dreñv o e'hwibanañ ,
Kollet gantañ e skiant-vad .

Hi a yude , 'halve Doue ,
Reustlet e oa korf hag ene :

" Laket ma nao mab on douar ,
Ha me 'roy deoh eur gouriz koar ,

A rei teir zro en-dro d'ho ti , (dro ?)
Ha teir en-dr h'ho minihi .

Nao mab a-moa , a-moa ganet,
Setu gand an Ankou int aet ;

Red eo benniged ar parkou,
Ja lakaad enno ar horvou.

Gand an Ankou e toull ma dor ;
Den da hul din eul lommig dour !"

Le 'wel er vered eun dervenn ,
Hag en e beg eul liñiser wenn :
Aet an ell dud gand ar vosenn .

Leun eo 'r vered 'rez ar hleuziou ,
Leun an iliz 'rez an treuzou ;

DROUG-KINIG LAJENNE (NEUNE KU)

I

An acour-yeotenn a zo falhet ;
 Brumenni ragtal he deus graet .
 - Argad ! -

" Brumenni 'ra , a lavare
 n ozah meur euz lein Are ;
 - Argad ! -

" Brumenni , teir zun zo , teñval
 Ken teñval , war zuiou Bro-Hall ,

" Ken n'hallan gweled e neb giz
 Ha mab o toned war e giz .

" Marhadour mad , o vale bro ,
 'Klevas-te roud ma mab Karo ?

- oud a-walh , tad koz an tre ;
 Daoust penaoy eo , ha pe zoare ?

- Den a skiant , den a galon ;
 Aet gand ar hirri da Roazon ;

" Aet da Roazon gand ar hirri ,
 Tennerien cuto tri-ha-tri ;

" Droug-kinnig Breiz ganto , heb si ,
 Hag eñ rannet 'tre peb hini .

- ar deo ho mab ar hinniger ,
 E hortoz a reoh en aner :

e reot

" Pa 'z eed da bouenza an arhant ,
 Felloud a eure tri war gant ;

falloud

" Ken a lawaras ar merer :

-Da benn , gwaz , a ray an arfer .-

afer

" Ha peg" on e gleze 'neus graet ,
 Ha penn ho mab e-neus trohet .

glenv ?

" Hag en e vleo e-neus kroget ,
 Hag er skudell 'neus hen taolet ."

An ozah koz 'dal m'e glevas ,
 Tost e oa dezai ken na zemplas ;

War ar garreg e kouezas krenn ,
 Kuzet e zremm gand e vleo gwenn ;

He benn 'n e zorn , o leñva maour :
 " Karo , va mab , va mabig paour !"

.../...

"n ozah meur o vond en hent ,
Gantañ war e lerh e gerent ;
An ozah meur o vond e-biou ,
E-biou ker-veur Neumenoiou :
" Lavarit-hu din penn-treizer
Hag-eñ 'ma an aotrou er gêr.
- P'ema-eñ , pe eñ n'ema ket ,
Doue r'hen dalho e yehed ! "
'Oa ket peurlavaret e her
r'ca digouët an aotrou er gêr ;
Digouët er gêr euz a hersal ,
Ha chas braz a-raog o fragal ;
En e zorn e wareg gantañ ,
Hag eur pemoh gouez war e skoa' ,
Ha fresk-beo ar gwad o reddeg
War e zorn gwenn , demeuz e veg .
" Mad deoh ! mad deoh ! meneziz da ;
Ha deoh , ozah meur , da genta .
" Petra zo hoarvest a nevet ?
Petra ganeoh diganin-me ?
- Deuet om da houïd hag-eñ 'z euz reiz ,
Doue en neñv ha tiern e reiz .
- Doue 'z eus en neñv , a gredan ,
Ha tiern e reiz , ma her gellan .
- An neb a veni , hennec'h a hall ;
An neb a hall a gas ar Gall ,
" A gas ar Gall , a harp e vro ,
Hag eviti 'taer ha'taero !
" Kenkoulz evid beo ha maro ,
ividon ha va mab Karc ,
" Va mabig Karc dibennet
Gand ar Gall eskumunuget ;
" Dibennet, flour , penn melen-mell ,
Da beurkompeza ar skudell ! "
Hag eñ da ouela , ken e yeas
E zaerou beteg e varo glaz ,
Ken a lugerme evel gliz
War vleññ lili , pa strink an deiz .

• • • / • •

n aotrou , pa 'neus e glevet ,
Toui ruz spontuz e-neus graet :

" Ne hen toue pen ar gouez-mañ ,
Hag ar zaez a flemmas anezañ ,

Kent ma gwalhin gwad va dorm dehou , gwelhin
E mo gwelhet gouli ar vro ! "

III

An Neumenoiou e-neus graet
Tez na reas biz tiern e-bed :

- ond gand siher war an aochou ,
Evid dastumi meinigou ,

Reinigou da gas da ginnig
Da verour ar roue moalig .

An Neumenoiou e-neus graet
Tez na reas biz tiern e-bed :

Houarna e varh gand arhant fin ,
Hogen e houarna gin-cuz-gin .

An Neumenoiou e-neus graet
Tez na ray biken tiern e-bed :

Moned da baea ar hinnig ,
Evitaiñ da voud pendevig .

" Digoret frank perzier Roazon ,
Na 'z in tre er gêr war-ein .

" An Neumenoiou zo amañ ,
Kirri leun a arhant gantañ .

- Diskennet , aotrou , deuet en ti ,
Ha lez't ho kirri er harrdi ,

" Ha lez't ho mark gwenn gand ar fleh ,
Ha deuet-hu da goania d'an neh .

" Deuet da goania , 'kent , da welhi ;
Korna "reer an dour , 'klevet-o'hwi ?

- Gwelhi 'rin , aotrou , bremaig ,
Ta vezou pouezet ar hinnig ."

Kenta sah a oe digaset ,
Hag eñ er hiz mad liammet ,

Kenta sah a oe digaset ,
Ar pouez ennañ a oe kavet .

Filved sah a oe digaset ,
Kompez iveau a oe kavet .

Trede sah 'oe pouezet :" Hola !
ola! hola! falloud a ra !"

.../...

Ar merour evel m'her gwelas
 A zorn war ar zah 'astennas ;
 El liammou e krogas krenn ,
 O klask an tu d'o dieren .

" Gortoz , gortoz , aotrou merour ;
 Va hleze o droho emberr ! "

'Ca ket e gomz peurlavaret ,
 Pa oa e gleze dihouinet ,
 Ha gand penn ar Gall dacubleget
 'Rez e ziouskoaz skci e-neus graet ,

Ken 'drehas kig hag elfeien
 Ha sug eur skudell hoaz suspenn .

elfeien

Ha kouezet er skudell ar penn ,
 Hag hi kompez mad evelhenn .

Hogen sellet-hu trouz er gêr :
 " Harz al lazer ! harz al lazer !

"'Ma kuit ! 'ma kuit ! kaset goulou ;
 Deom timad da heul e roudou !

- Kaset goulou ; mad e rafet ;
 Du an noz hag an hent skornet ,

" Nemed ma usfeh ho potou ,
 'Meus aon , o tond war va roudou ,

Ho potou ler glaz alacuret ;
 Ho skudilli na uzot ket ,

Ho skudilli acur gwech e-bed ,
 Pouenza mein ar Vretoned .

-Argad ! "

AN EOSTIG

Yez Leon

Gwreg yaouank a Zant-Malo , deh ,
D'he fenestr a ouele , d'an neh :

" Siouaz ! siouaz ! me zo tizet !
Va eostig paour a zo lazet !

- Livirit din , va gwreg nevez ,
Berag 'ta 'savit kelliez ,
Kelliez diouz va hostez-me ,
E-kreiz an noz , diouz ho kwele ,
Diskabell-ke^sr ha diarhen ,
Berag 'ta 'savit evelhenn ?

- ar ~~s~~avan , den ker , evelse ,
E-kreiz an noz , diouz va gwele ,
Da eo ganin , setu , gweled
Al listri braz mond ha doned .

- Ne deo ket , 'vad , evid eul lestr , (n'eo ket avad..)
Ez it kelliez d'ar prenestr ;

Ne deo ket evid al listri ,
Nag evid dacu nag evid tri ;

Ne deo ket evid o gweled ,
Kennebeud al loar , ar stered .

Va itron , din-me livirit ,
Da berag beb noz e savit !

- Sevel a ran da vond da zell
Cuz va bugel en e gavell .

- Ne deo ken evid sellid ,
Sellid ouz eur bugel kousket ;

Ne deo ket gevier a fell d'e :
Da berag 'savit evelse ?

- Va denig koz , ma na daerez ,
Me 'lavaro ar wirionez :

Eun eostig a glevan beb noz ,
Er jardin war eur b*ddig*-roz ;

Eun eostig beb noz a glevan ;
Ken gae e kan , ken dous e kan !

Ken dous e kan , ker kaer , ken flour ,
eb noz , beb noz , pa zioul ar mor ! "

An aotrou koz 'dal m'he hlevas
En e galon a brederias ;

An aotrou koz 'dal m'he hlevas ,
En e galon a lavaras :

.../...

.../...

" Pe mar 'ma gwir , pe ma n'eo ket ,
An eostig a vez paket !"

(pe mar deo...
pe 'vefe gwir...)

Antronôz-beure , pa zavas ,
Da gaoud ar jardinour ez eas :

" Jardinour mad , sentit ouzin ;
Eun dra zo a ra glahar din :

Er harz a zo eun eostig-noz
Na ra nemed kana en noz ;

Hed an noz ne ra nemed kana ,
Ken emaon dihunet gantañ .

Mar 'ma paket fenoz ganit ,
Eur gwenneg aour a roin dit ."

r jardinour pa 'neus klevet ,
Eun ulmennig e-neus stignet ,

ulmenn : noeud (d'ar-
bre) - R.H.

ag an eostig e-neus paket ,
Ha d'e aotrou 'neus hen kaset .

Hag an aotrou , pa hen dalhas ,
A-walh e galon a hoarzas ,

hen , e

Hag e vougas , hag e daolas
War barleñm wenn an itron geaz :

gæz , gêz

" Dalit , dalit , va gwreg yaouank ;
Setu amañ hoh ecostig koant ;

We 'm eus hen paket evidoh ;
'Michaëls , va dous , e plijo deoh ."

An den yaouank 'dal ma klevas
Gand glahar vraz a lavaras :

" Setu ma dous ha me tizet ;
Ne hallfom mui en em weled ,

ne hellim...

Da sklerder loar , d'ar prenestr ,
'Vel ma oam boazet da ober ."

STUURM AN TRAGONI

I

Ar Miz meurz gand e vorzoliou
 A zeu da skei var on noriou ;
 Ar gwez a bleg gand glao a-builh ; a-builh
 An doenn a strakl gand ar grizilh.

Hogen n'eo ket e vorzoliou
 Hebken , a sko war on noriou ;
 Ne deo ket ar grizilh hebken
 A lak da strakal an doenn ;

Ne deo ket hebken ar grizilh ;
 N'eo ket ar glac a zagh a bilh ; saraha ?

Gwasoh eged avel ha glzo
 A zaozon fall an hini eo !

II

" Aotrou sant Kado , or paeron ,
 Roit-hu dcom-ni nerz ha kalon ,
 Ma houneim , hirio an deiz ,
 Warenebourien euz a Vreiz .

Mar deom-ni d'ar gêr war or hiz ,
 Ni a roi deoh-hu eur gouriz ,
 Hag eur jupenn aour , hag eur hleñv , (kleze - v.Nom.)
 Hag eur vantell hlaz liou an neñv ;

Ma laro an dud , o selled ,
 Aotrou sant Kado benniget :
 Koulz er baroz hag en douar ,
 Sant Kado n'e-neus ket e bar !"

III

" Javar din-me , la var din-me ,
 Ped zo ane'o , va flohig-me ?
 - Ped zo ane'o 'leverin deoh :
 Unan,daou , tri , pevar pemp , c'hweh ;

Ped zo ane'o 'leverin deoh :
 Ped zo ane'o , aotrou : pemp , c'hweh ,
 Seiz , eiz , nao , deg , unneg , daouzeg ,
 Trizeg , pevarzeg ha pemzeg .

Nemzeg ! ha lod-all hoaz war-lerh :
 Unan, daou , tri , pevar , pemp , c'hweh ,
 Seiz , eiz , nao , deg , unneg , daouzeg ,
 Trizeg , pevarzeg ha pemzeg .

- Mar dint tregont koulz eveldom ,
 Araog ! paotred , ha beh warnom !
 Prim d'o hezeg gand ar skoursal !
 Na zrebfont ken glaz or zegal ! "

.../...

Ker buan e koueze an tacliou
 Ha morzoliou war an anneoiou ; (anneviou)
 Ker koeñvet e rede ar gwad
 Hag ar waz goude ar barrad ;

 Ha ken dilammet an harnez
 Eged pilhennou ar paour-kêz ;
 Ha klemm ar varheien er hloaz ,
 Ker rust aged mouez ar mor braz . eged ?

IV

Pennbroh a lavare neuze
 Da Dinteniag , pa dosta :
 " Dal taol ma goaf mad , Tinteniag ;
 Daoust hag eo hon cur gorzenn wag ? en ?

- Pez a vc gwag , e berr amzer :
 Podenn da benn , va mignon kaer ;
 Meur a vran a skrapay ennañ ,
 Hag a veko boedenn anezañ ." skrapo
 (B.- :ha bakai)

'Oa ket e gomz peurlavaret ,
 Eun taol morzol dezañ e-neus roet ,
 Ken e flastras , 'vel eur velhwedenn ,
 E dok-houarn kenkoulz hag e benn .

Ha Kerrareiz , 'dal m'her gwelas ,
 -skrign e galon a hoarzas :
 " Nar chomfent oll , evel hemañ ,
 Gounid a rafent ar vro-mañ " .

" Ped ane'o zo maro , floh mad ?
 - Ne welan tra gand poultr ha goad .
 - Ped ane'o zo maro , flohig ?
 - Setu pemp , c'hweh , seiz , maro-mik ."

V

Adaleg goulouig an de ,
 En em gannont beteg kreiste ;
 Adaleg kreiste beteg noz ,
 En em gannont eneb ar Zaoz .

deiz
kreisteiz

Ha 'n aotrou Robart 'lavaras :
 " Sehed am-eus , ya , sehed braz ! "
 Ken'e trohas outañ 'r-Hoad : ken a
 " Mar teus sehed , paotr , ev da wad ! "

Ha Robart , pa 'neus e glevet ,
 Gant ar vez tehi e-neus graet ,
 Ha war ar Zaozon ema kouest ,
 Ha pemp ane'o e-neus lazet .

" Lavar din-me , lavar din-me ,
 Ped zo ane'o hoaz , va floh-me ?
 - Aotrou , lavared a rin deoh :
 Unan , daou , tri , pevar , pemp , c'hweh .

.../...

...
 - Ar re-mañ a vo laosket beo ,
 Ha kant gweneg aour a baeo ,
 Kant gweneg acur-flamm , peb unan ,
 Abeg da vijou ar vro-mañ " .

VI

Kar d'ar Vret ned na vize , na vije , ne vije
 E ker Joslin neb na youhe ,
 O weled or re 'tond en-dro ,
 Bleuñ-banal ouz o zok-houarnou ;

Na vize kar d'ar Vretoned ,
 Na d'ar zent ar Vreiz kennebeud ,
 Neb na veule ket sant Kado ,
 Paeron brezelourien ar vro ;

Neb n'estlamme ; neb na youhe ,
 Neb na veule , neb na gane :
 " Koulz er baroz hag en douar ,
 Sant Kado n'e-neus ket e bar ! "

(suite de AR RE UINET , p.11)

.../... Kenavo , bannielou sakr , pere on eus douget ,
 Ch ober tro an iliz , e pardon Sant-Servet ;
 Ra vim ker gouest da zifenn or bro hag ar gwir feiz
 Hag emaom bet d'ho terhel war an dachenn , en deiz !

Da hijo Doue ar reo ! da vo gweñvet an ed , da, ra ?
 Gweñvet e douar ar Gall , truvard d'ar Vretoned !
 Ra ganom-ni da viken , en eur vouez , paotred reiz :
 -Biken ! biken 'n em baro an ounner hag ar bleiz !"

Ar genoauenn-mañ zo graet aboe 'maom aet en hent ,
 Ebartz ar bloaz mil pemp kant daouzeg ha pevar ugnet ; poar
 -raet gand eur houer yaouank , war eun ton da gano ;
 Kanet-hi , paotred Kerne , da laouennaad ar vro .

AR RE UNANET

Yez ^Kerne

Tro mare ar huz-heol oe klevet trouz neizour ,
Trouz eur vag a oe klevet o toned gand an dour ,
Ha strap , ha son an drompilh hag an taboulinou ,
Ken a zone ar herreg war lein ar meneziou .

Ha me moned da weled ; ha ne weliz netra
Nemed Marhaid ar gerheiz , pao-kamm , o pesketa :
" Marhaid , Marhaidig , te 'nij uhel ha pell ;
Petra nevez zo digoueet e-barz/Breiz-Izel ? /e

- Netra nevez zo digoueet e-barz e-reiz-Izel ,
Nemed e tri horn ar vro zo strafuil ha brezel ,
Savet an oll Vretoned , plouiziz ha noblañs ,
Ha na vo fin d'ar brezel ma na gav an dud chañs ."

Neb o gwele dastumet da vond da harzou Breiz ,
E tachenn Vergrist-Moelou , d'ar yaou-fask , tarz-an-deiz ,
Peb arkebud war o skoaz , peb bleuñv ruz ouz o zok ,
Peb kleze ouz o hoste , banniel ar feiz a-raog .

Ha pa oant o voned kuit int zo aet d'an iliz
Evid kimiada sant Per koulz hag an aotrou Krist ;
Hag o tond euz an iliz 'n em stouont er vered :
" Arsa 'ta , Kerne-Uhel , setu ho soudarded !

Setu soudarded ar vro , soudarded unanet ,
Evid difenn ar gwir feiz rag an Ugunoded,
Evid difenn "reiz-Izel rag ro-Zaoz ha Bro-Hall ,
Kement a wast or bro-ni , gwas eged an tan-gwall . "

Hag o tond euz ar vered e-leiz a houlenne :
"Ken e kavfim mezer ruz d'en em groaza breme ?"
Ken a drohas kaloneg paotr maner ergourtez :
- "Kemeret skouer diganin hag e viot kroazet aez

Ne oa ket e gomz gantañ , e gomz echuet mad ,
 'Oa toullet gwienn e vreh ken a strinkas ar gwad ,
 Ha war dal e borpant gwenn eur groaz ruz a oa graet , : wenn
 Hag a-barz nebeud amzer o-oll a cant krazet . ' : a oant..

Ia oant e kichenn Kallag o voned ḡnd an hent ,
E klevjont kleier Duhot o son ofer'nn bred ;
Hag int distrei war o fiz en eur lared 'n eur vouez :
" Kenavo , kleier Mari ! kenavo kleier kēz !

Kenavo 'ta , kenavo , kleier kristeniet !
Aliez en deziou-lid ni on-eus ho prallet !
Ra blijo gand an Aotrou , hag ar Verhez santel ,
a ho prallefim-ni hoaz pa vo fin d'ar brezel !

• • • / • • •

Troad an Eginane

In nom'ne Patris et Fili ,
Doue d'ho pennigo en ti !

- Eginane ! Eginane !

Hemañ eun ti kaer hag uhel !
Hag e weler demeuz a bell !

- Eginane ! Eginane !

Hoaz e weler a belloh hoaz ,
Laneved en e dro koad braz .

- Eginane ! Eginane !

Ni zo deuet da doull ho tour
Da gerhad kig da dropa 'n dour .

ho tor

- Eginane ! Eginane !

" Abredig mad emaoñ deuet ,
Ma hoaz ar penn moh war e dreid .
Eginane ! Eginane !

- Ni zo tiweh a baotred vad
Hag hen dalho da daol e wad .
Eginane...

- Fa h. 'gousk e penn ar bern plouz ,
It d'hen laza , kigerien louz .

- N'eo ket ni eo torfetourien
Evid laza neb ho tifenn .

zo ?

- Mar doh-hu Eginanerien ,
Peleh ema ar zonerien ?

En eur lammed a-dreuz ar waz ,
Ema bet krevet ar zah braz .

Ez eo ?

- Ma hig zo d'al lae , er zolier ,
Ha peleh 'ma 'r skeul na houier .

- N'eo ket red kacud skeul d'ar haz ,
Evid pakad fogod pe raz .

- Aet eo ar hwreg da Zant-Divi
Hag aet eo an alhoueou ganti ;

Alhwez ar hig , alhwez al lez ,
Alhwez pez zo en tieg̑ez .

Ganeom zo deust eun alhwezer ,
Hag eñ eur mailh en e vicher .

- Abarz ma teufeh barz an ti ,
'Skorno ar glao ouz beg ho fri .

- En an! Doue komzet seven ;
An noz zo du , an avel yen .

.../...

'Na an avel diwar Relek ,
Pa na vresk na buoh na kazeg .

En an' Doue , hastet , tud ker ,
Ni 'nous hoaz sez leo da ober .

- Mar doh paotred hag o deus beg ,
Komzom nebeud ha komzom c'hwez .

Abarz dont tre barz an ti-mañ ,
Diskoulmet skoulmou zo amañ ;

Distaget din en eur ger krenn :
Piou 'zoug e gig war e grohenn ?

- An havreg koz war-herh an denn
A zoug e gig war e grohenn .

an denn

- Piou a ya kenta d'ar marhad ,
An d aelou en e zaoulagad ?

- Penn an hent meur eo , me 'oar 'vad ,
Ar glouiz war e zaou lagad .

- Pa 'z oh-hu paotred hag a oar ,
Laret ped pluenn zo er yar .

laret war 'r yar

- Kement a blu a zo war 'r yar
Ma zo stered endiro d'al loar .

Ha zo

- Loret din , dre hoh eginan ,
Peseurt galloud zo al loar-gann .

- Al loar-gann war-dro Nedelec ,
A laka lin e peb havreg .

- Pa 'z oh paotred hag o deus fri ,
Piou zo furch-difurch dre an ti ?

Piou an itron aet da vatez ,
kollet gant bleuñ ha perlez ?

- Honnez a zo eur valaenn ,
Kollet ganti he melen

- Ne 'meus eur weennig em liorz
Gwelloc'h he ruskenn 'ged he

- He ruskenn a ra lien gwenn ;
Honnez a zo eur gaannabenn .

.../...

.../...

- Me meus eur weenn all 'tal ar stank ,
 Hag eun neizing zo war beb brank ,
 Hag eur viig zo e peb neiz ,
 Ha kant mil dozvet en eun deiz ;
 Mar doh 'vid lared petra hi ,
 C'hwi po grad-vad ha kefridi .

ho

- Me 'laro dooh en eur begad :
 Honnez zo eur weenn dero 'vad ,
 Honnez a zo eur waem dero
 Nemed med razarh diouz he zro .

- Fun tiig plouz , eur saoig mein ,
 Am eus hoaz y Eginanerien ,
 Hag ennañ ouspenn kant mil kel ,
 Hag enno kant mil dimezel .

Mar doh 'vid lared petra 'reont-hi ,
 C'hwi po grad-vad ha kefridi .

- Gant ho krad-vad ha kefridi ,
 Ni 'yelo 'barz en ho ti ;

Ar re-ze a zo ho kwenan ,
 Ha c'hwi 'rei deom on eginan .

Me 'wel ar goulou dre an ti ,
 Hag ar hwreg eur gontell ganti .

Ganti eur gontell en he dorm ;
 Ha me 'gav din 'ya d'ar helorn .

Ni na roio tamm kig e-bed deoh , na roimp
 Ma n'ema 'n aour-yeotenn ganeoh .

- Pa zeuy an eost , pa zeuy ar foenn ,
 Ni 'gasgo deoh an aour-yeotenn .

- Ni na roio tamm kig e-bed deoh , roimp
 Ma n'ema ar parson ganeoh .

- Evitan da veza den tre ,
 Ni a houllenn en an' Doue .

- Didostait 'ta , mab ar wrah ,
 Didostait amañ gant ho sah ;

Didosta ives , mark ar hig ,
 Ma vezi sammet manevig .

"comme il faut"

Abarz ma tigouezzi daz ti ,
 'Vo broud da gein gant an hili .

- Loskom eur youhadenn bremañ ,
 Pa deuzom bet on eginan ;

Pag on eus

.../...

Pag on eus bet eun troatad gwenn ,
Ha kerh ha segal hoaz ouspenn .

Eur youhadenn d'ar vamm , d'an tad ,
Ha da vugale an tiad !

C'hwez ar yehed gand ho paotred !
C'hwez al lavan gand ho merhed !

Bloavez c'hwiled , bloavez glwiz ,
Bloavez kerh ha bloavez gwiniz !

Ebarz ho liorz kanab gae
A-benn ma teuio ar miz mae !

Mae e bleuñi , even e greunenn ,
Hag e gouere ar wastell wenn !

Hag e gouere ar wastell wenn ,
Ha ni neuze 'n ho kourhemenn !

Na deom-ni en-dro da vale ,
Paotred vad , ken na zeuy an de .

Nemed eun ti evel hemañ ,
Ne gavim ket koulz eginan .
-Eginane ! eginane !

"**Maie** nous ne trouverons
jamais , ni maison pareille
à celle-ci , ni pareille é-
trenne !"

DISKENN KIBEREN

DURAND : Ar Feiz hag ar Vro.

Ar Gonvansion, pehiri abaoe tost da dri bloaz a waste ar Hallaoued, a oa deuet da veza kaseet hogoz gand an oll. Ar Brinsed Gall, ar Hallaoued en em dennet da Vro-Zaoz, hag ar Zaozon o-unan, a vennas penaoz e oa an amzer da ober war arvoriou Gall eun diskenn evid diboania ar Rouantelez diouz he gwaskerez.

Breiz a oa neuze dispahet hogoz oll : ar vro-man a oe kavet ar gwella evid ober an diskenn, hag e oe dibabet evid-se beg-douar Kiberen, etre Gwened hag an Oriant, hag eur seiz leo bennag diouz an djou gêr-zo ; ar beg-douar e-neus war-dro teir leo hed, hag eun banter leo a ledendo.

Kalz a Zaozon, hag e-tro pevar mil Gall, en em lestras ; cun tregont beleg bennag, hogoz oll euz a Vreiz-Izel, en em gave - - - ives en o zouez. Puisaie a oa en o' fenn oll, ha d'Hervilli ha Sombreuil war e lerh. Eur ponnadig araog ma tehas al listri euz a Vro-Zaoz, Puisaie a zeuas da Vro-Hall erid gweled penaoz e oa en traou, en em gleved gand an Ofiserien hag ar Couaned hag o lakaad da zond d'an aod a-barz digouez al listri. Diskenn a reas e tu Sant-Brieg, gand kalz a re vraz, evel ar Hont Vauban, marheien a Dinteniak hag a Bois-Berthelot, Markiz Konflans hag ar Prins a Vroglie.

Er bevarzeg, 1795, e verdeas al listri otrezeg Breiz, hag a-benn daouzez deiz e oant dirag Kiberen. E-barz an treuz e kannjont listri ar Republik, deuet da enobi outo. Ar vrud euz o gounid a dennes da Giberen kalz a dud euz a du Sant-Brieg, Razon, Gwened, Plouermeil, - - - lant ha Sant-Malo, pere ne hortozent nemed ar mare d'en eñezzer euz o gwaskerien. Ez zeizwarn-ugent a Vozeven e oe graet hel heb ched an diskenn kenta e Karnag ; eno war an aod an Aotrou n Esko a Dol a lavaras eun oferenn evid ar Roue yaouank Loeiz XVII, euz a behini e oa klevet ar maro, e-pad an treiz ; ha kerkent e ce embannet Roue a Vro-Hall hag a Navar ar Hont a Brovans, pehini a gemere an ano a Loeiz XVIII. - Estlammusa tra ! Eun ofis kanvaouuz evid eur Roue, maro bugel en eur prizon ! eur bedenn evid gelver da gemer e leh eur Roue harluet ! ha kement-se oll war zouar koz Breiz-Izel, dirag mein hir Karnag, dirag tudjentil ar vro, pell a da ar-maez anezi, ha dirag kevrenneien all d'ar Roue, pere goude beza gouzanvet kement a boaniou e diabarz ar vro a zeue da rei o buhez war ribl ar mor braz, dindan kancliou al listri Zaoz, pere a gredent e oa en tu ganto.

An Aotrou a Herse, Eskop, Dol, hant gand ar Pab da Vikel abostolig, a enre-digeri iliz Karnag hag ar re diwardro, ha dre-oll e oe kinniget ar zakrifiz evid digouez mad an emgann. Gouda kement-man - - - ha kent mond pelloh, Puisaie a gas Tinteniak, Bois-Berthelot ha Vauban gand Chouaned ar Mor-Bihan hag ar re deuet euz a leh-all, evid difourka ar re hlaz diouz Landeven - - - mariaker, ha Mendon : hen ober a rejont. Ebarz an divez en em gavas ar re wenn en niver a hwezeg mil. D'an dri a viz Gouere e tiskennont e gour-enezenn Kiberen hag heb dale e stourmont kre Penteür, diwallat gand seiz kant glaz : ar re-man a reas o hinnig heb klask en em zifenn, hag a houlennas beza engouestlet kerkent e-touez ar re wenn. Puisaie ha d'Hervilli o hemeras dro eun dalledigez dizeur hag eur fizians re vraz, ha kement-man a oe ar penn-abeg euz a gel liez a zarvoud rouzeudig, gouda beza bet kement a chan . / ...

E keid-se Hoche, penn-armeou arvoriou Breiz, a zeuas euz a Roazon da Wened, gand kalz a zoudarded, ha goude meur a emgann kollet ha gounezet, en em lakeas dirag toull dor gour-enezenn Kiberen. Heb dale eh askemeras kre Penteür, dre drubarderez David Goujon hag ar re hlas all, pere o-detva en em roet d'ar re wenn hag a oa bet lezet ganto hogoz oll-e - barz ar hre. Kement-man a erruas en unan warn-ugent a viz Gouere, war dro teir eur diouz ar beure. Nebeud diaraog, Sombreuil a oa aet da Gervadi, eun tri-falevarz leo pelloh, hag e peleh e oa an niver brasa euz e dud. Pa glevas ar hoari, e tistroas etrezeg Penteür, mez re ziwezad e oe. Ar re hlas a ra dezan kila ; klask a ra ober penn dezo, mez eul lod braz euz e dud a zo spontet : en em denn a reont etrezg ar mor, hag her has a reont ganto, kaer e-neus herzel. Sonjal a raent penaoz al listri Zaoz, o kleved an tennou, o devije digaset bagou d'an aod ; mez lestr e-bed na flach. Na pegen truezuz e teu stad and dud paour-man ! N'hellont ket mond pelloh, ar mor veza d'O tizoud al listri Zaoz e hellont heb ken tehed dirag ar maro ; mez pelli int, ha penaoz o gounid ? Eur vag vihan a zo e porzig Oranj ; darn en em daol enno a vah hag a ra dezo gweledi ; darn all a glask mond war neunv d'al listri, hag a veuz e-kreiz ar gwagennou ; na pebez arrest glahiruz ! O weled kel liez a reuz ne gred den pelloh en em fizioud er mor. Petra eta a vo graet ? Eun den a dosta ouz Puisaie, Rohu, levier breton : heman a houlenn beza kset d'al listri Zaoz, evid ober dezo tostaad ha digas bagou. Mond a ra beteg enno, mez ne fflachont ket evid-se. An arvar hag an neh a zav e kalonou an oll. Neuze Puisaie en em dalo e-unan en eur vag, evid mond iveau beteg ar Zaoz. E keid-se Sombreuil a diz ar, hre nevez, mez gand kalz a boan : heman oa war ar beg pella, e tu ar mor. Eur c'hweh mil, etre groage ha bugale, en em demm eno gand e re. A-veh e oant e-barz ma weljont daou lestr o tostaad. Ar Zaozon ne deurvejont ket selaou Rohu, selaou a rejont Puisaie, ha tostaad a rejont kerkent. Dre dan o listri e talhjont eun nebeud ar re hlas, hag e rojont amzer da ouspenn tiweh kant gwenn da zevel er bagou kaset d'o hemer ; mez en eur denna war ar re hlas e tennjont iveau war ar re wenn : setu ar pez a lavar kalz, hag an dra a henvel beza gwir. Ar bagou ne verdeent ket buan a-walh da hoand peb hini ; olle karjet beza enno, oll e klasket pignat enno, meur a vag a weledas o veza re garget. An dud na hellent ket pignat en em daole war neunv hag a zalhe mad d'ar bagou ; gourdrouzet e oent evid o lakaad da ziskregi ; pelleet e vijent goude a daouliou roenv ; lavared a reer zoken e trohas ar Zaozon o daouarn da galz krizder hirizuz hag a hell beza a boan didamallet dre ar garantez e-neus peb-hini evid e vuhez !

E-mesk an oll draou euzuz-se, setu aman iveau arrestou hag a ro frealzuz. Eur grenadour a zoug diwar-neunv ar Vaillant-a-Hlatigni da eul lestr Zaoz, hag a zistr kerkeut d'an emgann. An Dug a Leviz goullet en stleje war an aod, daou Vreton ouz hen harpa : "Tostait ! a gri an daou-man da eur vag a oa a-bell, kemerit or storier; ni ne hourenom ket mond ganeor. Pa oa ar vag o tostaad evid hen digemer, douger banniel d'Herville en em daolas iveau er mor en eur grial : "Saveteit va banniel, ha me a varvo laouen "Savet e oe an Dug a Leviz dre ar banniel, hag an tri gwenn a jom a galon vad e-barz an aod. An Aotrou a Herse, Eskop Dol, hag e vreur, e Vikel vraz, a oa iveau er mare-ni tost d'an aod ; eur vag o hortoze evid o hemer ; mez e oant evid dilezel ar re wenn : "Ha lezel a rain-ni, eme an re garantezuz e oant evid dilezel ar re wenn : "Ha lezel a rain-ni, eme an Eskop d'e vreur, heb dizoan hag heb skoazell evid o eneou, an dud goullet ...

red, buhez or horf evid hini o ene"; hag en em lezjont gand ar re hlaz heb enebiez e-bed. An Aotrou a Gerlouri, Chaloni a Landreger, a eure eun heveleb tra; paket e oent kevred gand deg beleg all.

E keid-se, Sombreuil hag e re a gemere kalon : en em ganna a reont da cad eèbarz ar hre nevez ; mez ar bollodo a ya da vankoud dezo, rag ne zonjent ket o devije ranket diwall kement ar hre-ze : "Aotronez, a gri Sombreuil, n'on-eus ken a vollodou ; mez ho pet sonj penaoz en eun heveleb stad Grou-a-Zaht-Jorj, penn-kouandenn breton, a ree karga kanoliou e lestr gand e listri arhant hag o hase, e-giz bollodou, d'e enebourien ! "Kement-se a roas eur zao-galon d'an dudjentil-ze ; mez, nebutch eüruz eged Grout, n'odeus ket a listri arhant evid ober bollodou, kouls-koude tenna a reont ker kaer ken na verz ar re hlaz an diouer e pehini Sombreuil n'e-nevoa ket eiz kant den e stad d'en em zifenn, hag ar re hlaz a oa en tu-hont da hemzag mil. En em ganna a rejont pell gand eur galon dispar Ar re hlaz a gri d'ar re wenn :"Taolit an armou, n'ho-pezo poan e-bed ! "Ar re-man, o weled ne hellent mond ken, en em laka, war ar westl-ze, e trugarez Hoche ; mez, siouaz ! touellet braz e oent : ar korkent warnezo ; o gwasta a reont hag o has da Alre. Lavared a reer e oant, da nebutch, en niver a tevar mil. Dastument e enc, touez-e-touez, ar Sperod-Santel hag e hini ar Gordelierien,

Alan DURAND, Ar Feiz hag ar Vro,
1789-1814

(Gwened, de Lamarzelle, 1847)

MARI

war don : Kont a Jaffre

Pa zeuan ken trist dre ho kér ,
 Na spontit ket , tud ar Vouster ,
 Me 'glask va c'hoant , n'on ket eul laer .

Dre-mañ me 'heulias alies
 Em yaouankiz eur plahig kêz ,
 Evel eul labous he farez . (e barez ?)

Peleh ema ar plahig kaer ?
 Na spontit ket , tud ar Vouster ,
 Me 'glask va dous , n'on ket eul laer .

Gand he hoef digor d'an avel ,
 Hi 'oa e-giz eun durzunell ,
 Pa 'n em zispleg he dicuaskell .

Kollet eo an durzunell ger !
 Na spontit ket , tud ar Vouster ,
 Me 'glask va c'hoant , n'on ket eul laer .

Er vourh , goude ar gouspero ,
 An oll a lare , tro-war-dro :
 " Honnez eo flourenn ar vro ! "

O yaouankiz flour ha re verr ! -
 Na spontit ket , tud ar Vouster ,
 Me 'ouel va dous , n'on ket eul laer .

E miz Gwengolo...

AN DERO

barzoneg (war don : klevom , koz ha yaouank...)

Kanom oll an dero , roue ar hoajou braz !
 Kanom oll , tud yaouank , ha kanom ar gwez glaz !
 Kriz eo an hini a droh an dervenned ;
 Alas ! kement a vez e Breiz zo diskaret !

Ar gwez a zo santel ! Ar Gorriked , bemnoz ,
 A zeu da gorolli war dro an dero koz ;
 Hag an Anaon kêz , da sklerder al loar ,
 A skuilh eno daelou , daelou war an douar .

Gand e zeliou stank braz eun dero kant bloaziad ,
 Ha gand e vleo hir war e houc eur Breizied
 A zo evel daou vreur : daou vreur heb lared gaou ,
 leun a nerz , a vuhez , gren ha kaled e daou .

Gwelet em eus , e Skaer , eun dero ken uhel
 A zave en nefivou e veg dreist an avel ;
 Eur gourenner ivesken start em eus kavet
 E-noa ouz an douar e dreid gosig staget .

Ma ve gand ar gurun d'an douar diskaret ,
 Eul lestr gand e gorf don , eul lestr braz a vo grêt :
 Labourit 'ta , kalvez ! ha deuit , tud a vor !
 Roue ar menezion zo hoaz roue ar mor .

C'hwi ives , mesiaded , deuit ! ha gand peb barr .
 Grit peulicou ha freilhou , gand ar hef eun alar !
 Mez savom da genta e kornig an hentchou
 Lamm-groaz war behini 'oe staget On-Aotrou .

'Tal va bez , tud yaouank , c'hwi 'lakay eun dervenn ,
 Hag eun eostig klemmuz a gano war he venn :
 "Brieg , barz bleo melen , aman a zo beziet ,
 Hennez a wir galon 'gare ar Vretonez ."

E miz Even 1837

Telen Arvor

AN DELENN

Tevel a rae...

Dilezet war gerreg ar mor ,
Te vel a raean delenn aour ,

He horfig hanter zigoret ,
Hag he herdinnigou torret .

O welled eun diz-eur ken braz
Va halon iveauz a rannas ;

Me f'gavas ennañ eun nervenn ,
Ha he stagas ouz an delenn ,

Eur gordennig a garantez ;
Ar re all a stagis iveauz .

Evid peb oad , evid peb stad ,
Bremenn 'son ar zonerez vad . -

- Sonit , delenn ! - ar Vretoned
Kalz konford , alas ! n'o deus ket !

Auguste Brizeuk . Teleg Arvor

TUD KRENV

Eur wech oa hag eur wech n'oa ket , mez eur wech oa bepred .

Hag e oa eur paotr yaouank ha dre ma kreske e oad e kreske iveau e nerz en eur feson burzuduz . E ano oa Yann .

N'oa hoaz nemed daouzeg vloaz hag e serviche da varh-limon d'e dad . Evis kerhad ar foenn d'ar gêr ha kas an teil d'ar park , eñ a dreine ar harr .

D'ar mareou-ze , iveau , 'oa bet eun devez gand e dad o prena eun ejenn en eur foar . P'oa ar mare da zond d'ar gêr an ejenn 'oa mouzet . Ne felle mui dezañ bale . Ha Yann foura e benn a zindan e gov ha digas anezañ d'e graou war e chouk .

D'an oad a ugent vloaz ne gouie mui petra da ober , kement a nerz e-noa . Hag eñ lakaad en e benn mond da reded ar bed evid klask e bar .

Araog en em lakaad en hent e falvezas gantañ kaoud eur vaz . Mez bizier koad ? D'ober petra ? Ne badjent ket outañ . Ha da gaoud eur m a-richal da lakaad ober eur vaz houarn .

Ar marichal a boanias , e-pad eiz devez , da ober eur vaz vrao . Teo 'oa evel breh eun den ha rikamanet oll penn-da-benn . Sur , avad , a zoñje , Yann a vezo lorh ennañ gand ar vaz-mañ .

Mez pa oa deuet d'he digas dezañ , Yann a zavas e ziouvreh evel eun den souezet :" O! marichal , marichal paour ! a lavaras , brao sur eo da vaz ! Mez petra 'rin-me gand an dra-ze ? Hounnez ar vaz-se ne zere ket ouzin-me . N'eo mad nemed evid eur bugel !" Hag en eur he c'hemered e kammes hag e tigamas anezi etre e vizied .

Ar marichal en em lakeas da ober eun all . Farda 'reas anezi kon teo ha morzed eun den . Mez hounnez ne blijas ket kennebeud da Yann . He zerrri 'reas war benn e hlin .

Ar marichal a zastumas an tammou ha pa oa deuet d'e govel e labouras e-pad eur miz penn-da-benn , da renka eur vaz da Yann . En dro-mañ , e reas anezi hir ha teo evel eur wezenn bin ugant vloaz . Yann a veze , bemdez , o weled e labour . Ha pa oa echu , e kemeras ar vaz en eur la-vared : " Mad , mad sur . Homañ zo diouz va doare ."

Ha e paeas , na petra 'ta ?

D'an devez war-lerh , abred , edo Yann en hent . Noz 'oa dija pa en em gavas e traon eur menez . Hag e welas o vond d'ar gêr , d'e goan emchañs , eur mengleuzier , eur pikol roh ken uhel hag eñ gantañ war e chouk . Dougen a rae an dra-ze ken aez , da weled da vihana , hag eun duilh lin .

" Kre mil borgnon ! eme Yann . Hemañ zo butun gantañ avad . Hemañ , dre e nerz , zo re-bar d'in-me . "

Pa oa o tremen e-biou e lavaras dezañ :" Dond a rafes ganin d'ober tro ar bed da glask re all par deom ?

- A ! a lavaras , en eur deuler eur zell war Yann ha war e vaz houarn , perag ne dafen ket ? Deom da zribi koan da genta ha warhoaz ni 'welo ."

En deiz warlerh , mintin mad , edont en hent , Yann , e vaz houarn en e zorn , hag ar mengleuzier , e roh war e skoaz .

Ar-dro kreisteiz , e tremenont e-biou d'eun ti-milin . An hañv a oa . An amzer n'e-noa ket roet glao abaoe pell . Al lenn 'oa seh . Ar vilin ne droe mui . Hag en eur dremen e welont , er prad 'oa e tal al lenn , ar miliner o c'hoari pilpod gand e vein-milin :

" Pitiaoul a rez aze ? a lavarjont dezañ . Sur ar vein-milin 'zo ganez a zo tammou spouse .

- Salokras , avad , eme ar miliner , ar re-mañ zo mein , ha mein kalet . Mez va milin ne hell troi mui . Ha da hedal e rankan en em zivuzi gand eun dra bennag .

- Mad , eur gwaz out ! Dond a rez ganeom ? Ni zo 'vond d'ober tro ar bed da glask re all par deom . Dond a rez , iveau ?

- Ar memez tra , avad . Tremen a rin dre 'l leh ma 'z afch ."

Hag e kemeras e vein-milin unan a zindan peb kazel evid mond d'o heul .

MOUEZ EUR GALON VREVET

(War-don: Paotred Plouillo)

Kenavo dit ma haredig ,
 Kenavo da virviken ,
 Brevet e-teus ma halonig
 Gand ar glahar , an anken ;
 Koulskoude ar gwasa 'meus graet
 A viskoaz en da gefiver ,
 Eo da veza da re garet
 Gand eur galon re dener !

Nag a vuan 'teus dizoñjet
 An amzeriou ma vije
 Da zaouarnigou flour stardet
 Ken alies barz ma re ,
 Or zelligou o nem groaza
 Digand kement a eur-vad ,
 Ha ma skeudennig o para
 E-barz mabig da lagad .

Me da wel hoaz o tiredeg
 Ken eûrûz dam diarbenn ,
 Da zivrehigou karanteg
 Stardet en-dro dam herhenn ,
 Ar pokigou o tinijal
 Diwar da vuzelligou ,
 Ar garantez o huñvreal
 E goueled or halonou .

Lavaret e-poa din neuze
 'Spenn kant gwech e-leh unan
 Ne garjoh den nemedon-me
 Keid ma vi war ar bed-mañ ,
 Ha me 'kredi da le gwirion
 'Nem westlas ive dam zro
 D'ho karoud a-greiz ma halon
 Tre beteg eur va maro !

Mez ar fealded n'ema ket
 He valez war an douar
 Nag ar garantez grwiziennet
 Er halonou a nem gar ;
 Bez eus outo evel ma vez
 Demeuz ar homzou kaera ,
 Ar re denera alies
 A dremen ar buana !

Rag bremaïg e vo pevar miz
 Na kaer 'meus mond ha doned
 Dre gement leh e tremenis
 Na hellan mui da weled ,
 Na glevan mui da vouez sklintin ,
 Da hoarzig dous ha seder ,
 Rag teheth e-teus diouzin
 Dre guz hag evel eul laer .

Tehet e-teus evel ma teh
 Ar goulm demeuz he neizig
 Heb ma hellan goûd da beleh
 'Teus kaset da galonig ;
 Tehet e-teus , hag 'r pez zo gwas
 Na ouzan ket 'vid petra .
 Rag va dilezet 'teus siouaz
 Pa da garan ar muia !

Da betra 'tal din bremañ
 Gweled an heol o skedi ,
 Kleved an evned o kana
 Digand kement a zudi ,
 Pa eo tavet ar ganaouenn
 A vouskane em ene

Da betra 'tal din bremañ
 Gweled an heol o skedi ,
 Kleved an evned o kana
 Digand kement a zudi ,
 Pa guz ouzin ar sklerijenn
 A bare warmon eun de ,
 Pa eo tavet ar ganaouenn
 A vouskane em ene .

Petra 'tal bremañ da Zoue
 Hada bleuñ 'leiz ar parkou ,
 Lakaad deliou glaz barz er gwe
 Disheol dindan ar brankou ;
 Vo mui 'vidon war an douar
 Peoh na frealzidigez ,
 Na vo nemed keuz ha glahar ,
 Poan , rann-galon hag enkrez !

Va oll buhez na vezo mui
 Nemed eun nozvez teñval ,
 Eun nozvez hir 'pad pehini
 Ne-mo netra da hedal ,
 Netra da hedal , da hortoz ,
 'Med da weled hoaz eun de
 'Neur hornig deuz ar Baradoz
 E-mesk aeligou Doue .

Kenavo 'ta ha pa zeo red ,
 Kenavo hoaz , kenavo ;
 En despet dit te vo bepred
 An hini a garin atao .
 Te 'hello va nah , ha siouaz !
 Va hasaad , va disprizoud ;
 Eun dra zo la n'hellfet biskeaz :
 Mired ouzin d'ho karoud !

Hervé-Nicolas PENNARUN
 (1871-1919)

Saveteet ar beleg

(O furchal ar vro ema soudarded ar Republik : klask zo war an Aotrou Poullaouec , person Lokourman , kuzet war-maez ; poent eo soñjal kas anezañ da Vro-Zaos) .

Pemp devez goudeze , eur merhervez , etre deg hag unneg eur euz ar mintin , sklêr an amzer ha tomm an heol , ar viskinenn Maris-Stella -Steredenn ar mor - , kabiten Jacouen , a zave he eoriou euz a borz Brest , hag a yae , gand an avel draon , er-maez euz ar rad , dre greiz al listri a vrezel , heb ma teuas hini da houllenn diganti da beleh ez ae . A-benn teir eur goude kreisteiz , 'oa kollet a 'wel gand an oll , ha den ne soñjas mui enni .

Er memez devez , war dro eiz eur diouz an noz , ar habiten Kivoron a oa , e Porspoder , o vond er-maez euz e di . Pa zigoras dor e borz en em gavas tal-ouz-tal gand eur vandenn soudarded ne baouezent da ober klask ha furch dre ar vro .

" Sell 'ta , kabiten Kivoron , da beleh ez ez-te evelse d'ar mare-noz-mañ ? eme mestr ar zoudarded .

- Mond a ran da basketa ; brao an amzer , me 'gred e krogo ar pesked fenoz .

- Hag e chomi e-pad an noz war ar mor ?... Gwelloh eo dit dont da Arhantel ganeom-ni da eva peb a vanne e ti ar Prat .

- Gwir a livirit ; mez va fried a zo grignouz an tamm anezzi . Ma klevfe e ven bet oh eva eur banne hebken zoken ganeoh-c'hwi , e hell-fen kaoud fest ar vaz warhoaz vintin , en eur zigouezoud er gêr .

- Selaouit 'ta , paotred , ar habiten Kivoron , eur hi mor , e-neus aon da veza kammet gand e hwreg ! Ah! ah! ah! "

Hag ar zoudarded a-bez da hoarzin a-unan gand o habiten .

" Mad , mez a rit din , eme Givoron , gortozit ma sellin ha n'eo ket deuet war va lerh ".

Hag ar habiten Kivoron a reas an neuz da zelled e porz e di dre eur faout a oa en nor . Ne rae nemed an neuz , rag Esther n'oa ket droukoh egod eun all . Hag e lavare outañ e-unan :" E-pad ma paein da eva d'ar re-mañ , e ti ar Prat , an Aotrou Poullaouec e-nevo amzer da ziskenn war an act , ha da vond , heb beza gwelet ganto , da guzed war roh Melgorn ". Hag en eur zistrei ken laouen hag an heol ouz ar zoudarded :

" Brao an taol , Esther he deus serret dor an ti warni . Deom buan da Arhantel gand aon na glevfe ahanom ha na deufe he fri er-maez da houzoud picou a zo oh ober trouz amañ .

- Gwir a leverez , Kivoron ; deom buan en hent".

Ha Kivoron hag ar zoudarded war-zu ti ar Prat en eur astenn o garr .

Kerkent ha ma oent en em gavet en ti Kivoron a grias ouz ar Prat :

" Digas deom amañ , Frañsoa Prat , peb a vanne , ha peb a vanne sonn . Hast buan , rag me n'em eus ket a amzer " . Hag en eur lavared se , e reas eul luchadenn ouz ar Prat . Hemañ a anavezas rag-tal 'oa eun dra bennag a nevez gand Kivoron , hag a lavaras dezañ :

" Kemer da amzer , Kivoron , ne hedi ket pell .

- Nann , ne garfen ket dale kalz , rag me a rank mond er mor fenoz , pe warhoaz e vezog klevet trouz digand Esther . Rad eo karoud ar habiten amañ hag e zoudarded kement ha m'her gran , evid distrei evelhenn diwar va labour .

- Ha kleve a rit-hu hemañ ? eme ar Prat , en eur drei war zu

.../...

mestr ar zoudarded hag en eur ober d'e dro eul luchadenn ouz Kivoron
evid diskouez dezañ e-noa ententet mad , hag e talhche en e di ar zou-
darded , evid rei amzer dezañ da ober e daol . Da vihana ne daio ket
gantañ kao ar Prat , hag e-pad ma vezoz eur banne er varrikenn e ti ar
Prat , soudarded ar republik ne varvint ket gantec'h.

- Iehed dit , Kivoron , eme ar habiten
 - Iehed da Esther ivez , eme ar serjant , ha nerz dezi da skei
rt war chouk he fried , ma ne bak pesk e-bed dezi .
 - C'hwi a zo farserien hag a zo brao deoh kaozeal ; mar ho piye bet
Esther evel va hini-me!...
 - Kee da besketa , Kivoron , eme ar Prat ...Me a zo er gêr hag a
fouge ennon o weled ar habiten hag e zoudarded o chom ganin . Kerz
la hent " .

vijent-hi

Ne oe ket red lavared diou wech da Givoron .Hasta a reas mond en e hent , goude beza lavaret d'an oll soñjal e vije o vranskellad war e vag e-pad ma vijert-hi oh ober fest e ti ar Prat

" Lezom anezañ da vond da besketa ... Me a ya da lakaad war an daol diou bodez : En unan e vezogwin , hag en eben gwin-ardant . Peb hini a yelo gand e weren d'ar bodez a garo hag a suo hervez a foltazi . "

E-pad m'edo ar Prat o karga e ziou bodez , ar habiten Kivoron a yae bremañ dinех a-walh warzu e vag . He haoud a reas el leh m'e-noa he staget ; chomet 'oa peb tra evel m'oant bet lalaet : koufr an Aotrou Poullaouec a oa , evel araog , alhwezet mad . He distaga a reas, kregi a reas en eur roefñv , hag , en eur levia , ez eas er maez euz ar Porz-Don en eur zistrei a gleiz warzu roh Melgorn .

Eun hanter-eur , pe war-dro , araog ma oa aet Kivoron euz a di ar Prat , eun den gwisket evel an dud diwar ar maez a gostez Porspoder , a oa o treuzi buana ma helle an tevenn , en eur zelled en dro dezañ ; aon e-noa e feson . P'oa en em gavet en enezenn St-Loranz , e chomas eur pennad da ehana , souchet a-dreñv eur hleuz , evit gweled ha ne deue den e-bed war 'e 'Ierh . Nann , n'oa den na war an act , na war an tevenn . Doue ra vezo meulet , eme an Aotrou Poullacouec , rag eñ 'oa ! Ha ker buan eh en em lakeas adarre en hent evit treuzi enezenn Sant-Loranz ha mond war roh tielgom , ar roh a yae larka er mor en tu-ze a Borspoder .

Edo eno , eur pennad a oa , o pedi Doue , pa welas eun dra bennag du o sevel hag o tiskenn war ar mor . Ar gwel-ze a lakea e galon da lammed en e greiz , hag e bedenn a zave tommoh warzu an neñv . Tostaad a ra ouz ar roh an dra zu...ema en em gavet e kichenn...Eur vag eo hag er vag-se n'eus nemed eun den .

" Kivoron ? " eme an Aotrou Poullaouec , a hanter-vouez

- G'hwi eo a zo aze , Aotrou Poullaouec ?"

Abarz eun nebeud amzer edo er vag gand ar habiten Kivoron . Al lier
a oe savet , ha dembrest goude , e kreiz teñvalijenn an noz , ar vagig vihan a
ruzewar ar mor warzu ar Fourn , eyel pa viche hortet gand sant Budoc , patron
Forspoder .

Bremañ ez eus savet war ar Fourn , evid he rei dañacoud d'al listri, eun tour-tan hag a zo ennañ sklerijenn , evel eur houlaouenn vraz-vraz , a zav hag a ziskenn , a en em ziskouez hag en em guz , evel eur bugel o hoari koukoug a-dreñv kein e vamm . Neuze n'oa ket an traou er hiz-se ; neuze n'oa netra war roh ar Fourn hag e ranket he hlask , en noz , mar doa hoant d'he haoud . An dra-ze n'oa ket diaez d'ar habiten Kivoron , a oa bet dre eno , en e yaouankiz hag abaoe . ouspenn mil gwech , me 'gred .

Ne zalejont ket d'en em gaoud gand ar Maris-Stella , a oa o neuennad
.../...

... → ...

ouz o gedal , eun nebeudig lien hebken warnezi . Testaad a rejont outi ; ne oent ket pell evid en em rei da anaoud an eil d'egile . Kement a oa d'an Aotrou Poullaouec e bag Kivoren a oe savet e lestr ar habiten Jaouen...An Aotrou Poullaouec a zavaz e bourz ar Maris-Stella . Kerkent e klevcher ar poleou o hrigoñsal , o wigourrad , hag , en eun taol , al lestr , goloet a lien , a zoublas gand nerz an avel , hag a droas penn war eeun da Vro-Zaoz , en eur lezel , er mor , eun aridennad eonenn war e lerh .

Lan INIZAN , (Emgann Kergidu , 1877)

Eul lazadeg

(Kalz troiou a hoarias Iann Pennors d'ar zoudarded e-pad an Dispah Braz , ha Morse ne gollas e benn , nag e galon - da vihana hervez pez a laver deom . Selaouit anezai e konta penaou e teuas a-benn da laza , an eil warlerh egile , c'hweh soudard warn-ugent) .

Ne oen ket pell evid lammed euz al leur el liorz , hag ahano er park braz . Mond a ris war egun a-dreuz ar parkeier beteg an hent braz a ya euz a Gastell , dre Verven , da Lesneven , rag , diouz ar gont a rae Brutus an Norman , e-pad m'edon er puñs , e tlee ar zoudarded mond warzu enc .

Ne ouzon ket pe ar banneou o doa pounnereet o zreid , pe bet 'oant bet en eul leh all bennag oh ober ar pez o doa graet e Maner-al-Lierzou , da vihana aet 'oant , e feson , goustadig , rag en o raog edon en hent a deu euz a Ger-Ian-Vihan d'an hent braz . Trouz ha chack a oa ganto kement ma vezent klevet , e kreiz siculder an noz , eun hanter-eur vale dicouz an hent braz . Ne 'gred edent oh en em fougeal dahouzoud pehini anezo e-noa graet ar mui droug .

En tu-all d'an hent braz 'oa eur parkad banal da Ian Berthou , euz a Trefalegenn . Er park-se e-moa c'hoant da vond . Chom a ris da hedal . Ar zoudarded a yeas a-biou , ha , kerkent ha m'oa tro o hein , me a dreuzas an hent braz hag a lamas er park balan . Eur harz lann daou vloaz a oa war ar hleuz hag a guze abanon pa vezen o sellad war an hent braz . Sklêr oa an noz , mez n'em-oa nemed soubla e-touez ar balan , ha den ne helle va gweled .

Dre ma zae ar zoudarded , me 'yae d'o heul , a-hed ar hleuz , evel pa vijen bet unan anezo . Ne ouzoh ket petra em-oa c'hoant da ober en eur vond ken tost-se d'ar sitoyaned ? O honta em-oa c'hoant da ober evid gouzoud ped oant . Beza oa anezo c'hweh-warn-ugent , hag ouspenn eun tammig ofiser bihan , divarv , disple , an êr a driweh pe naonteg vloaz , hag a oa e kreiz ar re all .

Gouzoud a reen bremañ ar pez am-oa c'hoant da houzoud ; edon e-touez ar balan ; sevel a ris va fuzul dreist ar bleñchou , biza a ris e-pad m'edo Brutus an Norman o komz en eur zakreal hag en sur behi ouz unan euz e gamaraded ; an tenn a strakas , ha pehed Brutus etre treid e gamaraded...Hennez ne deuio ken da lakaad an tan e ti va homper Herve Soutre .

Pebez dispah ha pebez freuz a reas va zenn e-touez ar zoudard ed ! Lod anezo a jomas souezet ha mantret ; lod-all a behe hag a .../...

gomze a-dreuz hag a-hed ; oll oant distroet warzu al leh m'edon-me ennañ o klask gweled an hini e-noa tennet . Re ziwezat edont ; me a oa en em daolet a-hourvez e-touez ar balan hag a garge adarre va fuzul .

" Peoh-'ta!" eme an tammig ofiser .

Chom a rejont siou en o zav da zelaou ; mez ne glevchont netra , rag dija em-oa karget adarre .

" Diouz peleh an diaoul , eme eur zoudard , eo deuet an tenn ifern-se ? Koz bro fall ! "

Biza a ris evid an eil gwech , hag , e feiz , eñ eo an hini a oa aet da fall . Kouenza a reas maro-mik... Hennez ne deuio ken da laver ed eo eur hoz bro fall or bro-ni a Vreiz , bro an dud kaloneg a gar o Doue hag o roue .

" Letenant , eme ar zoudarded-all , evid hennez , an tenn-se , a zo deuet ahalenn , euz a-dreñv ar vojem-lam-mañ .

- A gav dit ?

- Ya , rag gwelet em-eus ar moged .

- Gwir eo am dra-ze , eme ar re-all

- Mad , it 'ta neuze er park dreist ar hleuz ha dineizit alese al laeron ".

Ar henta a zavas war ar hleuz a reas lamm-chouk-e-benn ; an eil hag an trede a reas/memez tra ; a veh ma veze o zroad war ar hleuz , ma kouezent war o fenn en hent... Ne skoen tenn e-bed a-biou .

Setu dija pemp d'an traon ! Hez n'edo ket hoaz va hont eno ... Kaer am-oa beza lazet lod anezo , ne oen ket evid mired ouz ar re-all da zond er goaremm ; eiz pe na a lammas en eun taol war ar hleuz , ha me n'em-oa nemed eun tenn em fuzul . Neuze e scoulis hag en em ruzis kant paz larkoh e-touez ar balan , hag e lezis anezo da furcha ar harz kement ha ma karent , a daoliou fuzul hag a daoliou kleze . Kournaret 'oant , rag ne gavent netra . A-benn eur pennad e tiskennchont adarre en hent braz en eur zakreal kement m'am-oa aon na vije kouezet an nefñv war or penn . War ar pehi oant tud dibab , an dispaherien .

O hedal maz aghent kuit edon . Tostaad a ris dicustu cuz ar hleuz ; biza ha tenna a ris adarre... Pevar a ziskaris ne oen ket pell , hag an dra-ze a rae nao ; mez euz a nao da hweh-warn-ugent ez euz meur a hini da gonta .

" Tonerr-de-tonerr , eme eun all , eun tamm kaporal oa hennez , a gav din , an diaoul e-unan a rank beza war or lerh ! "

Hennez 'oe an degved da vond d'an traon , hag hennez na deuio ken da gemered Ian Pennors evid an diaoul .

Tenna a ris eun tenn all hoaz goude hennez , hag adarre em-oa diskaret va den . Ne men tenn gwenn e-bed . Ar zoudarded ne gouient e peleh trei , diboellet 'oant . Euz ar park balan e teue an tennou , her gweled a raent , mez ne welent den e-bed... Ouspenn , nehett oant . Me a oa atao va lagad o para warnezo e-pad m'edo va daouarn o karga va fuzul .

En eun taol , e welis seiz pe eiz o lammed er park o tond warzu ennon heb m'am-oa gellet , en dro-mañ , rei va zenn da hini anezo . Me , dam zro , a zoublas va fenn a-zindan ar balan hag a belleas diouz ar hleuz . Gourvez a ris ha chom a ris evelse da hortoz ma vijent aet kuit evel en dro-all . Mez en dro-mañ avad oa bet darbet din beza tizet va unan . Daou zoudard , ar gounnar ganto , n'oant ket aet en hent gand ar re-all . Skei ha bazata a raent ar balan

.../...

/er

reent

(buanna)

gand baionetez o fuzul : ha me n'em-oa ket o hlevet o tond warnon ; me a oa o sellé ouz ar re-all o vond kuit . Edont warnon , ha me , buana ma hellen , plega va fenn . Mond a raent a-hed ar valaneg en eur furcha a daoliou baionetez a gleiz hag a zehou . Ken tost edont din ma kouezas taol unan anezo war beg va skoaz . Eur boan griz a reas an taol-ze din , mez ne fiñvis ket muioh eged pa vijen bet maro . Mez pemp minutenn goudeze , p'oa eun tamm pelleet , me em-oa her haset d'ar bed-all da gaoud e gamarad Brutus an Norman . Egile a gemeras aon , hag a lammais dreist ar hleuz en hent , evel pa vije kroget an tan en e lost ; ha mad a reas .

Va hredi a hellit , me n'edon ket em aez . Va goad a rede a-hed va horf , adaleg va skoaz beteg va zreid , ha koulskoude n'em-oa ket re a hoald da goll : goadet oan bet dija e Kergidu . Harpa a ris mad evelato , reg eun dra am-oa lakeet em penn : red oa din veñji va homper Herve Soutre , e hwreg , e vugale , Paol Inizan , seur Kervern , Mari Kemener , or hamaraded hag or herent maro e Kergidu ; c'hoant am-oa da laza kement soudard he doa digaset ar Republik e Breiz . Ne oan ket evid ober kement-all ; mez da vihana ar re-mañ , ar re a zo amañ etre va dacuarn , e beg va fuzul , a baeo ker evid ar re-all .

Int-i ne gouient ket petra da ober . Ne o hleve o pehi hag o kounnari war an hent braz evel eur vandenn ziaculou :

" Eur rejimant laeron a-bez a zo ibez 'ta er goaremm-se , eme unan .

- Ya , d'an nebeuta eur rejimant " , eme eun all .

Ha me va unan e-mije c'hoarzet kaloneg o kleved kement-se , ma n'e-mije ket bet kement a boan . Daoust ha red eo kaoud eur rejimant Bretoned evid kas d'ar bed-all diou zousenn dispaherien ? Nann , Ian Pennors e-unan a zo a-walh evid ober kement-se .

Ya , ker gwir 'oa an dra-ze , ma ne jome , da houlou deiz , nemed an tamm ofiser bihan am-oa espernet ha dalhet da ziveza . Yaouank ha ruz e benn 'oa , p'oc'h-e lammet e park balan Ian Berthou ; bremañ eo distronk evel eur hi klañv , gwenn evel cul lienn , diskabell , fuilhet e vleo , skerj e zaoulagad ha divouton e zilhad . E gleze a oa gantañ en e zorn ; kas ha digas a rae anezañ , a gleiz hag a zehou , a eeuñ hag a viziez , dirag e zaoulagad , evel p'e-neviye c'hoant da vired ouz an avel zoken da vond da gaoud e benn . Aon e-noa , me 'gred , rag bouledou Ian Pennors a dorre ar penn .

Goude beza sellet piz outañ , e lammis dreist ar hleuz en hent , pemp paz warn-ugent en e raog ; ha me d'her biza d'e dro . Eñ a jomas krenn a-zav , droug-livetoh hoaz eged a-ziagent ; eun tamm skrijadenn a reas . Evelato e klaskas en em zerhel eeuñ ha sonn war e dreid , evel eur zoudard kaloneg a ya da vervel hag e-neus c'hoant da oher fae war ar maro , evel ma tere ouz eur gwir soudard .

Goulaouet 'oa an deiz ; tosteet oan outañ , hag en eur zelled piz e welis eur zeizenn en dro d'e houzoug , ha war e galon eur vedalenn . Edo va biz war bluenn va fuzul , eur zachadenn hag 'oa graet gantañ... Chom a ris a-zav . Ar gwel euz ar vedalenn a dorras va droug .

" Ma karfen , eme-ve , me a hellfe ho laza evel m'em eus lazet ar re-all .

- Lazit ahanon , emezañ , ha e c'hoantee kreñvaad e vouez ; lazit ahanon , n'em eus ket a aon .

Komz mad a rit aze , va hamarad yaouank ; ya , ya , komz mad evid gwir ... Mad , me a lez ganeoh ho puhez ; it da gaoud ho kamara ded , ha lavarit kement-se dezo ; lavarit dezo iveauz eur Breizad , e-unan , en eun nozvez hebken , e-neus lazet dezo c'hweh soudard warn-ugent a dennou fuzul...

(Kaset eo bet Iann Pennors gand an Aotrou de Kerbalanek da lakaad eun tamm lien du war beg tour iliz Berven ; aet eo en iliz , kavet e-neus klevet eo bet , leun eo bremañ an iliz a zoudarded , ha daou anezo zo en tour ; kuza a rank Ian Pennors dindan eur bern kerden koz).

" Gwel , digas ahanom da glask tud e beg eun tour , ha n'eo ket di-skiant an dra-ze ?

- Or habiten a gred eo tud ar vro-mañ ken dibenn hag ar piked a ya da guzed o neiz e beg ar gwez .

- Or habiten , kleo , a zo e ti Bielon oh eva gwin tomm , hanter anezañ gwin-ardant , ha ne oar ket peger yen eo an avel .

- O ! hag her gouezfe , daoust ha teneraad a rafe e galon ? Selaou, diskennom ahalenn , deon d'an traon d'ar goudor ; an avel a zo put e beg tour Berven .

- Mond d'an traon ? Te a lavar a-walh . Gouzoud a rez ez eus lavaret deom furcha mad an tour , ha mar deom en traon dioustu e vez lavaret n'on-eus ket graet mad or labour . Sell , amañ eus eur bern kerden , azezom warnezo eur pernac , er goudor , ha goudeze e tiskennim ."

Hag an d. i zoudard da azeza war ar herden m'edon-me kuzet a-zindanno .

Neur a ... veh lann hag a veh geot a zo bet war va hein , mez n'eus bet biskoaz ker pouunner beh . Daou Republikan azezet war Ian Pennors ! Evelato n'em oa ket re a zroug ouz an daou zen-mañ , rag komz mad o doa graet etrezo euz a Vreiz-Izel . Kaer a oa , ne greden ket tenna va alan rag , ouspenn m'oa dacu zoudard azezet warnon , e kleven hoaz re-all o krial er skalier , ha n'oan ket evid harpa ouz outo oll , hag an Aotrou de Kerbalanek e-noa c'hoant e vije staget ouz beg an tour ar riblennad lien du . A! ma houfet pegement a gounnar a oa ennon-me ! Ha koulskoude e ranken moustra va halon ha rei peoh gand aon da veza klevet .

M'don o vond da bifiga , n'oan ket evid harpa ken , rag n'oan ket evid kaoud va alan , pa glevis , eur serjant a gredan 'oa , o krial e genou ar skalier :

" Ahanta ! hag unan bennag ho peus kavet dre aze ? "

Ker buan va daou zoudard a zavas en o zav ; unan a yeas a gleiz hag eun all a zehou , prez warnezo , evel pa vijent bet o haloupad abaoe m'oant savet d'ar garridou .

" Nann , dre amañ n'eus den e-bed . Deuit da weled , hag e welfot .

- Ne dan ket , re but eo an avel aze ; ho kredi a ran .

- Ya , c'hwi 'lavar , put eo an avel . Skornet om , ha koulskoude n'on-eus graet nemed reded , klask ha furcha dre oll abaoe m'om savet amañ .

- Deuit d'an traon . En iliz e rankim loja fenoù , a lavar or habiten . Eur gwele kalet or-bezo eno war an douar , da vihana goudorrah e vez eno egod amañ ."

An daou zoudard a ziskennas gand o serjant , ha me a zavas a-zindan ar bern kerden .

Aet oa ar zoudarded kuit , diskennet oant en iliz . O hleved a raen hoaz evid gwir : mez n'em oa ket a aon e savient ken d'ar garridou ; ridet a-walh cant bet en dro genta gand ar riou . Pignad a hellen ives 'ta dinet bremañ da veg an tour .

Ne oen kat pell evid hen ober , rag n'eo ket diaez . Staga a ris

.../...

va riblennad lien du ouz beg ar groaz , ha nijal a reas dioustu gand an avel . Vad a rae dam halon soñjal e vije gwelet a-bell antronoz hag e virje ouz on tud a gostez Menez-Are da goueza etre daouarn soudardet Canclaux .

Diskenn a ris d'ar garridou heb soñjal larkoh , mez en em gavet eno c' m' em lakis adarre da skrabad va fenn . Savet oan en tour , edon ebarz ; mez penaoz mond kuit ? An iliz a oa leun a zoudarded... Ha koulskoude n'oan ket kennebeud evid chom en tour...Petra da ober?

Edon o klask an tu da dehed pa gouezas va daoulagad war ar bern kerden oan bet kuzet a-zindanno .

" Kavet an dro , eme-ve gand laouenedigez . Tehed a rin hoaz , ha mond a rin da lavared d'an Aotrou de Kerbalanek e-neus graet mad di-gas Ian Pennors da Verven da ober goap euz ar republikaned ".

Ne oen ket pell evid diroufenna va hordenn hag he starda stard ouz unan euz gwerzidi mean ar garridou . P'am-oe koulmet mad va hordenn ha graet enni eur houlm-par , e lakis va fuzul en-dro dam diouskoaz , a-drefiv va hein . Araog mond er-maez euz an tour , e ris sin ar groaz oh en em erbedi adarre ouz an Itron Varia hag ouz sant Ian , va faeron . Goudeze , leun a fiziañs , e krogis em hordenn , ha setu me o tiskenn d'an traon ...Dond a raen goustadig , krog mad gand va daou zorn hag ar gordenn etre va divesker . An avel a 'houeze a dreuz-vor hag am hase hag am digase euz an hanter-noz d'ar hreiz-teiz , hag euz ar hreisteiz d'an hanter-noz , en eur steki ahanon en eur vond hag en eur zond ouz moger an tour . An dra-ze ne rae netra , tostaad a raen ouz an douar .

En eun taol-kont e santis lost ar gordenn , a oa eur houlm teo ennañ , o rikla a-biou va botou hag o tond beteg pennou va glin . Aet oa ar gordenn en he hed , ha me sellid d'an douar . Sicuaz ! edon hoaz d'an nebeuta pemzeg pe ugent troatad ! Chom a ris eur pennad da zonjal ; eur gwall lamm am-oa da ober ...Hag an avel a houeze atao , am hase hag am digase muich bremañ eged araog , abalamour m'edon e lost ar gordenn . Taolet ha distaolet e vezen ouz an tour ; bloñset ha bronduet e veze va horf ; ne raen ket a van . Ar zoudarded a oa skornet bremañ er garridou , ha me , an dour a zirede diouz va zal evel pa vijen bet o varrad . Nehet braz oan .

N'oan ket evid chom pell er stad-se , rag gwelet e hellen beza gand an hini a vije aet a-biou , hag ouspenn , skuiza a raen ; maro oa dija va daouarn .

" Alo ! eme-ve , neuñv pe veuzi , unan a zaou ! Gwerhez Vari , bezit truez ouzin ! "

Ha me leuskel ar gordenn ha koueza er vered , dirag an nor-dal ...

Marteze oan kouezet d'an douar war va hein , marteze iveau ar stroñs a oa bet kaoz , evidon-me ne ouzon ket ; ar pez a zo gwir da vihana eo ez eas an tenn er-maez euz va fuzul , a houzoh ervad a oa stag ouz va hein , en-dro dam diouskoaz . An tenn a grozas dre bevar horn bourk Berven hag a lakeas en eun taol war zao oll soudarded Can-claux . Kaoud a rae dezo , me 'gred , edo erru warnezo kement goez a oa e bro Leon . Ha n'oa nemed Ian Pennors hebken o lakaad kement-all a gemmesk .

(Ha kredi 'ra dech e oa nehet Ian Pennors ? Dond a reas , evel-just , a-benn da denna e dreid gantañ , goude beza chomet kuzet eur pennad amzer e siminal ti Bielon , an ostaliri ma oa ar zoudarded oh eva gwin tomm enni) .

Lan INIZAN , beleg

(Emgann Kergidu ha traou-all c'hoarvezet e Breiz-Izel
epad dispac'h 1793 - Lefournier Brest , Yann Salaun , Kemper, 1877)

VERS I O N

Ar bevien

Deut an hañv , hag evit Izabel an amzer a zienez , e-pad an hañv ne ve gwerzet na meskl na bigorned : netra da c'honit er vro a-rôk an eost . Red eo d'ê beva koulskoude ; mont a rafont , o-fevar , da glask an aluzen .

En Breiz-Izel , e ver mat evit ar paour , hag en pep ti e vo evitan eun tamm bara , eun tamm kig , allies eur skudellad soubenn . Izabel 'ta a heulio ar pardoniu ; en-dro devejou ar pardon (derc'hent ar pardon , de ar pardon , ha de an adpardon) , an ôc'h hag ar wreg a zigor frankoc'h ar yalc'h , an arc'h hag an armel . Hag evel-se Izabel a zastume tammouigou bara , eur bastellad kig bennak , bosad-ennou bleud hag eur gwennegig bennak , evit beva e-pad ar zizun . Gant ar pardoniu bras , an aluzennou a vije fonnusoc'h , methe garie ket o darempredi : re a bevien a gave war an henchou hag en-dro d'an iliz . Eno en em zastume , en em unane an dibab eus an dud dilezet gant Doue .

Na bet oc'h-hu en pardon Sant-Yann-ar-Biz , pe en pardon Kernitron ? Ma ! ma n'oc'h ket bet , it , hag a welfet a bep seurt infamet ... Gwelet heman mac'hagnet e holl izili , hen-hont astennet a-hed e gorf war hent ar belerined , a glemm , a derm , klevet-hen o huanadi war e wall blanedenn : " O ! pet true eus eur paour kêz !...O ! pet true !.." Hennez , azeet harp eus ar c'hleun , e flac'hous en e gichen , euzus da welet , a ziskouez e ziouhar debret gant ar gouliou tag ar c'hontron : "Sellit a drue eus eun den reuzeudik , c'houi pere a zo yac'h ha di-vac'hagn ". Darn all , tort a bep tu , kamm , jilgamm , a jale , a huanade , a glemme , a derme gwasoc'h-gwaz an eil eget egile , evit dispega deus yalc'h ar belerined eun diner , eur gwennegig bennak marteze .

Deut an noz , tort , kamm ha pengamm ha da redek , ankouaet gante o c'houliou , o c'hleñvejou , o siou . Ha neuze , e-pad an noz , ho piye gwelet anê , merc'hed , gwazed ha bugale hag all , o tibri , oc'h eva , evel da varlarje , ar c'hig , ar bara , ar jistr , ar gwin-ardant , goneet gant o fedennou hag o c'hleñmou...

E-pad ma eo bet Izabel o tarempredi ar pardoniu , Bilzig a rês anaoudegez gant bugale ar bevien all , ha gante e tiskas eun toullad troiou kaer : penôs e vije goulennet an aluzen , pa vije gwreg an ti he-unan er gêr , ha penôs pa vije tud all ganti ; penôs , hep dispign .../...

.../...
gwenneg , prena eur vouchenn war dôl ar stal ; ha , p'o dije c'hoant
kerent pe berc'hen ar vugale da zibri gad pe c'honifl , penôs stigna
antell pe las er c'hirjer dre belec'h e tremene an anealed gouez .
Disket an nevoa ive en em bilat , hag , a-barz eun nebeudig , hini
anê ne oa ken skañv a droad , ken prim a zorn , ha piladeg anei (ha ze
aliësoc'h eget bemde) ral e vije ma na deue ket a-benn eus; ar bôtred
all .

F. AL LAY , Bilzig (ch. VI)

Tro Bourk Lokireg

Bilzig a oa ginidig a Lokireg , eur baroz vihan a eskopti Treger . Heuliet, hed ar mor , hent ar valtouterien , hag e kavfet anezi en plegig an torrod , etre beg an Enez-Wenn ha beg ar Roc'h-Vran . Eno ema-hien traon gra Pennenez: bevennet eo gand porz ar bagou hag ar palud , an aod Gwenn-Veur ha Porz-Bilieg. Diazezet he deus he ~~xii~~ zier war eun dachennig ledan , ledanoh eun tammig ha palv ho torn , nemed palv ho torn a vefe ken ledan ha tog an Teusk noz a sponte ar gaezed war mēzou Boc'h .

Warnezi 'ta , ha war he hreiz : iliz ar baroz . Disheñvel ouz an ilizou all ?...A dra zur , ma selaouit tud ar vro : stourm a rafont ouzoh , ha start , penaoz n'ez eus , tro-war-dro , iliz ken kaer hag o iliz , tour ken dantelezet hag o hini , kleier da gana ken ken seder , ken dudiuz hag o re .

En he hichen , kelhet gand eur harz skao euz eun tu , euz eun tu all gand eur voger : ar prespital ; an ti , savet e-kreiz al liorz , a guz e fasadenn wann dindan deliou eur wezenn fiez .

Amañ , du-hont , tier ar besketerien , hadet e-touez ar gerreg , war ribl an trêz , ha , kuzet gand deliou eur bodad tilh , tier ar valtouterien ha kazarn ar zoudarded .

War penn ar hra , maner an aotrou kont Tremedern , maner Penn-ar-Run , kastell Brechou . An aotrou hag an itron a rae eno o ziegez gand o daou vuge e-pad an hañv ; deuet ar goañv , eh aent da gastell Tremedern , en koajou braz ar Jaou . Kastell Brechou 'ta a zave e dourell a-uz gwez braz ar hoad tilh a holoe ar run , adaleg an Trêz-Gwenn beteg mengleuziou Keraudren .

Dirakañ , war beg ar palud , touzet evel eur penn katareg , ar vilin-avel , hag an ti-gward , hag , a-rez ar mor , ar Fort gand e hwel pez kanol . Brezel gand ar Zaozon , soudarded 'leiz ar hazarn , soudarded en-dro d'ar hanoliou .

Ha setu ganeom graet tro ar bourk .

En porz ar bagou , diou hober hag eun toullad bagou pesketa : braz ha bihan , astennet int war an trêz , o hortoz ar mor da zond d'o zihuni . Ha dre-oll ar mor , ar mor a-wechou madelezaz , karantezuz evel eur bugelig , peurliesa rust ha dirollet .

Fañch Al LAY (Bilzig)

Bilzig atao o pichota tra pe dra evid an tiegez

Keuneud, pesked
ha gedon evid an
tiegez...

A-wechou all Bilzig , pa hae da redeg an aochou , a gave gompagnunez : n'oa ket ken rust hag ar re-all en e gefiver . Hag o-Mall e-nije da vond d'an aod , plijadur o tiaoch tammou koad evid seh a zo mogeduz , ha gwelloh eo soubenn mitonellet gand tan sklér eged soubenn mogedet . E-pad ar marvor , en hañv , e teue gantañ godelladou holen dastumet war ar herreg er skalfennigou dizehet gand an heol .

- Na gweled a rez-te , paotr , a lavare dezañ Jarlig koz , na gweled a rez-te an didalvez-hont , evel eur vran-vor du , en e zao war ar garreg ?...Diwall...rakan."

Difennet mad e oa peñseal , dastum holen , ha kerhad dour mor da ficha boued d'an dud pe d'al loened . Brigadier ar valtouterien a oa striz war al lezenn .

- Aketuz eo ar Hernevad-se ...Diwall!...

- O ! n'eus forz , Jarlig ! a ronponte Bilzig , en eur vous-c'hoarzin , n'eus forz !..."

E-pad ar goañv Bilzig a hae 'ta , abred euz ar beure pe diwezat euz an noz , en eur redadenn , da weled hag-eñ e vije manet eun draig bennag er gourlenn . Ha kaer o devoa ar valtouterien redeg war e lerh , biskoaz ne voent bet evid hen tizoud .

Hag ar paotr a rae goap outo , sutellad a rae dézo , pa dremene en o hichen , ton kantik ar Baradoz . Droug er valtouterien : desk- et e oa bet dezo ar homzou a oa dindan an ton , komzou eneb d'ar brigadier .

- Marmouz fall ! eme ar Brigadier , eun devez ma oa Bilzig o c'hoari kornigell gand ar vugale all dirag an ti-gward . Marmouz fall , taol evez , mar tapan ahanout!..."

Hag e chache dezañ war e ziskouarn .

Eun nebeudig goude eun taol-amzer , Bilzig a hoas da beñseal , ha gantañ o tigasas en kreiz an noz daou bez tamm koad , danvez da Izabel d'ober tan e-pad eur miz .

-Diwall , Bilzig , a lavare dezañ Izabel , diwall , va vaostr , meset eo on zi !..."

Hag evelkent eüruz ar vamm pa wele ar paotr oh erruoud er gêr , diaochet gantañ tra pe dra . Ezomm he devoa : yen ar goañv , yen an ti , anoued d'ar vugale , ha red ives poazad ar pred .

Piou he zamallo ?...Piou ?..Droug da biou?...Gacu da biou e rae? ...D'ar valtouterien?...D'ar valtouterien!...Hag al lezenn ?...Al lezenn!...Diaoch tammou koad heb talvoudegez , garanet , krignet gand ar garrilied ! Al lezenn...Graet gand piou ?...Gand an hini kreñv eneb an hini blank , evid ar pinvidig , ma n'eo ket eneb d'ar paour!...

Bilzig a greske a gorf hag a skiant : falvezoud a reas dezañ ives pourvezi an ti a gig hag a besked . Eun toullad higennou a gav-as , o intalinka e-neus graet , hag o staga a eure war eur gordenn , leogeta a oar , stigna a raio e gordennad higennou war an trôz , ha pesked a vo da zibri , eur wech an amzer , en ti Izabel .

Kig a vo ives . Kig ?...euz a beleh ?...ha penaou ?...Bilzig (ankounac'haet ho peus-hu?) , kei' ha ma oa bet o redeg ar pardon-

(messet)

(ankouaet)

iou , e-nevoa desket gand ar gaifarted all skoulma lascu orjal , evid tisoud gad pe honifl . Beteg vremal n'e-nevoa ket kredet hen ober : aon e-nevoa rag ar barner ha rag gwad an aotrou kont , Gargam . Gargam a oa sul lessano , Fañch ar Paul e an . Soudard e oa kleiz gand eur voulei kanol ; kann e oa chomet abaoe : shano e lessano Gargam .

Poan galon d'ar paotr , pa gleva e vamm e kleenn ; "Tamm kig e-bed en ti!" Hag alies ar vugale a ranko nomi d'o gwele gant eun tamm patates seh en o hov . Ha du-hont , e koad Keraudren , e-is 'an torrod , a zo gedon ha konifled , pen a garer . Kavoud a sure eun orjalenn...he higennou e-neus stignet war an trêz , dinlan ar hoed .

Katellig , en ampoent-se , a skoas klasiv gant ar rouelli , Yannig gant an dreo . Tamm kig ei ti evid ober dezo scribenn domm , tamm kig e-bed evid rei deao nera da drehi war ar kleñved , ha da yac'h-as .

- Gwas a ze ! eme Bilzig dezañ e-unan , gwas a ze ! kig o devo .

Gwir pe haou gant Bilzig ? Piou a raio a-grenn . a disparti ? Gwir pe haou ?...Buhez eur bugel a daly evidch krohenn eur had ?... An aotrou kont ha Gargam , daoust hag int o deus eun hefivelab mennoz ?

Siculig 'ta e skoulmas pemp las orjal e penn ar wenojennigou a ziskenne euz ar hoed war an trêz .

Antronoaz vintin , abred euz ar beure , da houlou-deiz , Bilzig a oa bet o welled e lasou , hag e voueta e higennou , ha gantañ en e vouteg diou blaisenn , sun touilh-trêz , eul leoneg hag eur moulleg . Pesked a vo fenoz da zibri e ti Izabel , ar vugale n'eh afont ket d'o gwele gouillo o hov . Ha kig a vo iveau , kig ned ! e bouteg Bilzig e oa eur had .

- Eur had ? Salvor Jezuz binniget ! eur had ! eme Izabel . Hag an aotrou ?...Gargam ?...O bilzig!..."

Ar vugale a dride dirag kement a binvidiges .

Bilzig a anzayas deuz e vamm penaoz e-nevoa skoulmet lasou e koad Keraudren .

- O va vaoitr ! Ha ma vez tapet ?...eh i da galeou . Ha ni ?... Diwall!...an aotrou kont , te 'oar , Bleiz ar Jacu , a zo gwall-gria e galon...Distruja dezañ e hedon!..."

- Ar vugale o devo kig , mamm Izabel ! Hag arabed eo deoh kaoud aon , mamm Izabel : me 'daolo evez , ha Gargam a ranko besa lamm e lagad ha skañv o dir i , mar ton dam + + + .

Ha lañjen Bilzig dirag laouernaligez : roûr hag 'e zion o'hoar .

Krohenn ar had a zo bet siket gant ar vugale en eun toull don e-barz o liorz . Piou a haio an d'e hlañk ? Den e-bed .

Ha Bilzig a dize peaked war e higennou , ha , keid ha ma padas kleñved Katellig , gad ha konifl gant e lasou .

Paotr ned , koulskoude , ha karantezus , a lavare Izabel . Prim ned eeun . Paotr moan ha mistr , terud ned gwevn a gorf ha skañv a droad , lemm a lagad hag a spered , e oa d'ar houlez-se ar paotr . Dan ne oaevid dont a-benn outañ , pa vije kounnaret : eo , e vamm Izabel , honnec a deue . Eun diaoul er-mès , eun oanig er gér .

BILZIG HA KAZEG AR BARNER

Imorieg 'ta e oa ar paotr ha dalhet e-nevoa hoaz war e beñsou blaz gwialenn ar Barner ; biskoaz evelkent en e empenn n'e-nevha bet siket penaoz , eun devez , e c'hellje , eñ paour kêz reuzeudig , reser zal vraz ar prespital .

Ar barner a oa eun aotrou ha n'oa ket brao delher penn outañ . Gwir eo , pa deue d'ar bourk , peurliesa , pa zave gand ar hra , an e-neus e si ! Hini ar barner ?...eur bannah a gare , eur bannahig gwindant .

- Eun dakadennig , Mari-Janig , a lavare an aotrou barner d'an ostizez , eun dakadenn !...

Trelatet eun tammig penn an aotrou barner , neuze pa gave eur martolod koz bennag :

- Na kemer a rafes-te eur bannahig , Fañch ?
- Evelkent , aotrou barner .
- Peb a dakadennig deom , Mari-Janig .

Nebeud goude , e vije gwelet en-dro d'ar barner pemp pe hweh paotr koz .

- Eun dakenn , Mari-Janig !...

Hag an aotrou barner evuruz , evuruz , hanter-vezo , ma vije skañv a spered , gwall bounner e vije a dreid , ha teo e deod . Ha peurvuia iveauz paotred ar bourk , Bilzig er penn kenta , a vije oh e hedal , hag , en eur gana , eh eent da ambroug anezan beteg Kroaz Pennenez :

Kerjantjili barveg wenn ,
Galochoù braz , porpant lién .

Eun devez 'ta ar barner a deuas d'ar bourk . D'ober petra ? Ze na zell ket ouzoh , na kennebeud ouzon-me . Dond a eure d'ar bourk , ha war varh , war gazeg e dlejen lavared . E varh (e jao a lavarje eur blohig) a oa eta eur gazeg , Bidoullig heh ano , eur gazeg wenn , koz douar . Staga a eure ar barner e gazeg e marchosi Mari-Janig , eva a eure eur bannahig , hag eñ d'ober e vennad .

Ar vugale a zo klufan , ken klufan hag ar merhed ; ar barner aet en e hent , setu int er marchosi . Gliz a ree . Hag int da zelled ouz ar gazeg ; gwelet koulskoude o devoa bet Bidoullig meur a gant gwech . Bilzig a oa , evel ma oa dleet , en o zouez . Ha penaoz... (Picou hen lavaro ?...eñ moarvad ne ouie ket e-unan) e savas en e vennoz koun gwialenn ar barner , hag iveauz ar c'hoant , an ezomm d'hen tizoud d'e dro .

Keid ha ma oa bet o reddeg ar pardoniu gand bugale ar bevien , o ruza e votou war hentchou Breiz-Izel , e-nevoa desket - c'hwi her goar ervad - kalz a droiou burzuduz . Evid ober fringal aur marh pe eur gazeg -gwelet e-nevoa hen ober meur a wech - daoust pegen koz dezañ da veza , n'oa ket red rei dezañ pe desi kalz a gerh ; eur bodig prez , dindan e lost , a oa gwelloh eged kerh na gwindant .

Sioulg , ger da zen , Bilzig a glaskas , a gavas , a zidelias eur bodig prez ha ne viras nemed begig ar brank kalet ha leun a zrein . Tostaad a eure , heb ober van a netra , ouz ar gazeg , hag ar begig drein e sikas e-mesk ar reun , dindan lost ar gazeg . Hag eñ er-maez

ar marchosi da hoari kornigell gand Jojo ha daou pe dri all .
Nebeud goude , ar Barner , evet gantañ peder pe bemp dakad-ennig , a deuas d'ar marchosi :

- Erru ar barner ! ar barner !

Eur sutelladenn :

- Nebon ! Kanfarterd eh aet da vond alese !
Eun taol sutell etre e zent :

- Ar wi...alenn ! ar wialenn !

Hag ar baotred , o daouarn ganto en o godellou , a gerzas er-maez . Hag ar barner a hrozmole :

- Kañfarterd ! ar wialenn...Soñj oh eus ?... ar wialenn !

Distaget gantañ Bidoullig ; pounner e oa ar barner , beh dezañ , en eur houeza evel eul louz , en em zevel war an dipr ; e dreid er skleugiou :

- Hu ! hu ! Bidoullig .

Ha Bidoullig da heja he lost , never enni eun tammig , laouen da vond d'he c'hraou . Siouaz ! an drein a stokas ar hig ; Bidoullig a oa kizidig meurbed euz an tu-ze , ha , gand he zroad kleiz a-drefñ , e tistagas eur flipad ...

- Ho ! ho ! petra , Bidoullig ? eme ar barner souezet .

Bidoullig o rual ! Ouspenn deg vloaz a oa abaoe ma n'he devoa graet kement-all ! Ha ne oa ket en miz ebrel !

Hag o-daou , ar barner hag e gazeg , o sevel ar hra , med ne oant ket en o jeu ne rae Bidoullig , hag ar barner , pa wele e gazeg o plega , o heja he diouskoam , droug enni , a heje iveau e Benn.

Bidoullig , an douster , ar furnez , petra a hoarvez ganti ? Mouzet an eil ouz egile .

- Petra a hoarvez ganti ? a adlavare ar mestre dezañ e-nan... Biskoaz he venn vall n'he devoa bet graet !...Petra ?...

Bidoullig iveau , dre he spered a gazeg a lavare :

- Re a dakadennou , moarvad , e-neus evet hirio an aotrou , hag , heb goûd , 'meus aon , e-neus mesket gand reun va lost eun drean bennag prez pe sperm .

Hag hi a heje he . diskouarn evid diskouez d'he mestre ne yae ket mad an traou ganti .

Erruoud a rejont evelkent war ar plén , kent diskenn da Bennenez .

- Eun tammig d'an drot , Bidoullig !

Hag ar marheg a skoas gand e wialenn eun taolig war dalier ar gazeg .

Bidoullig , mar plij , a reas digemer treud da becherou he mestre hag hen diskouezas : eun taol lost war he morzed dehou . Ya , med pa zistroas al lost d'e leh , piou a zo bet tizet ?...Bidoullig ! An drein en em sikas , en em voutas , ha don , e kig ar gazeg . Hag hi da rual , da hijal he lost , da hourignal . Siouaz ! seul-vui ma hije he lost , seul-vui an drein a rae o never , ha donoh-don e siken o beg er hig . Bidoullig a ziode : ruadenn ahann , ruadenn alese ; sevel a rae he reor .

Ar barner a gare e Vidoullig . Evelkent , petra a hoarvez ganti ?...Penn vall , Bidoullig ?...

Habask n'oa ket an aotrou barner .

- Alañ , Bidoullig !

Hag eun taol gwialenn war skoaz ar gazeg . Homañ , droug

(nanê...)

(a garie)

enni , a zistagas eun taol ru gand he zroad dehou .
- Fe : am aotrou d'an doulle ! eme ar barner , evelse ema kont ?

Hag eun taol gwialenn zeh a begas war beñsou ar gazeg - eun espled , Bidoullig ! .. Homañ , touellet gand an droug a oa enni , a ziskennas gra Pennenez d'an daoulamm-ruz : lavaret ho pije eun diaoulez . Ya , med ar barner , droug ennañ iveauz . Dao ! dao ! da Vidoullig gand ar wialenn .

En eur pleg berr war an hent , dirag poull hañvouez ti ar Favenn , heb doujañs evid he mestr , Bidoullig hen diavarhas . Kouezet ar barner er poull hañvouez !...eur poull hañvouez!...eur paotr brac , an aotrou barner Kerjantjili ! E zilhad leun a fank ha a frigas , e dok e-kreiz ar poull , e hinou leun a hañvouez , hag e vlen , e vleo , Salver Jezuz !

Pa oa savet en e zao nemed hañvouez ne oa .

Ha Bidoullig ?...Bidoullig e-bed ne welas . Homañ a oa aet gant ar gounnar pe gant ar foeltr , pe gant mil malloz an aotrou Doue , d'an daoulamm-ruz etrezeg he marchosi , e-leh ma oa bet kavet maromik an deiz war-lern .

E-pad pemzetez n'oa bet ken kacz etre Lokireg , Guimaeg ha Lanmeur nemed euz ar barner hag e gazeg ; ar lurunou , a vije bet kouezet war tour Kernitron , n'e-nije ket graet kemend-all a drouz .

Bilzig , c'hwi hen goar ervad , ne oa na birbilher na brañser , hag a zalhas evitañ e-unan ano an hini e-nevoa lakaet Bidoullig da ziodi hag he mestr da goueza er poull hañvouez : c'hoant n'e-nevoa ket da vez a tapet diwar-bouez e deod . Hag evelkent , am hredo neb a garo , tam laouenidigez e-bed ne dennañ Bilzig euz digouez ar barner...Abalamour da betra ? Abalamour da betra ?...Goulenet digantañ . Eñ e-unan , moarvad , ne vije ket bet evid hen displega dirakoh , hen gouzañv a rae .

Fafich AL MAY (Bilzig , 1925)

PENSE AN DEUREUGENN

Ar vag gand peb lamm a zav war ar garreg : kreuvet an Deureugenn. Yann hag e vab o deus gallet sevel war beg ar roh , ha da grial forz o buhez .

Diwar an aot ne oad ket evid kas dezo sikour : an taoliou-mor a frege re rust war ar herreg . Neb e-nije esaët skour anezo a vije bet brevet e izili kent kuitaad ar bord . Ar besketerien a oa en daze en em zastume war ar gerrigi ar re dosta euz an Deureugenn . Hag an daou baour kêz war o beg garreg a grie , a grie , hag an taoliou-mor a strinke o eonenn warno .

- Alo ! paotred , er vag vihan ! eme Bilzig d'an daou all , ha buan ha buan..."

An eor er vag .

- Beh dezi ! souk , paotred !..."

Bilzig , azezet war ar bank a-drefñv a boleñve hag a levie ar vag er hanolicou enk ha striz en pere ne frege ket ar mor . Hag en-dro dezo , evel mogeriou , e save ar wagennou .

- Evez ! evez ! a lavare Bilzig d'e zaou vartolod...Goustag , goustadig , te , Yannig...Alo , pouez war da roeñv , Fieg !...Evez! evez!...Alo ! breman soulkom , paotred !...Beh dezi !..."

Hag ar vag a-dreuz an taoliou-mor a hae etrezeg an Feureugenn.

War an aot an dud oll unanet a heuilhe ar vagig vihan , henchet gand tri vugel , e-kreiz ar mor rust ha dirollet .

Yann E-Benn-E-Unan e-neus iveau o gwelet . En-dro dezañ hag e baotr an taoliou-mor a darz , strinka a reont bêteg enno . An Deureugenn en em zizilh . Abarz nebeud e fregfont warne , ha neuze , neuze , evito n'e-neus nemed ar maro . Yann , a-drefñv ar garreg , e baotr etre e ziouharr , a ziwallle anezañ ouz an taoliou a frege warnañ .

- Hast a-fo , Bilzig ! a grie warnañ ar paour kêz tad . Hast a-fo !

- Alo ! souket , paotred !..."

Diwisket o devoa o vorpañchou . Gleb o roched war o hein .

- Souket , paotred !...Souk!..."

Hag ar hwezenn a ziruilhe diwar o zal en o daoulagad .

- Souk ! souk!..."

Hag an tri vugel a jache a nerz o horf war ar roeñviou .

- Souk!..."

Diwar an aot e teue iveau beteg enno kriadennou ar re a oa eno , mesket gand re an daou baour kêz maleïrus .

Hag ar mor a zav , a zav ; an taoliou-mor a freq war ar beg garreg , war behiniodeus . klasket repu , ha peb taol , a-benn an nebeutan , a holoio anezo .

Red da Vilzig mong da ober an dro dindan avel : ar mor eno a zo don ; dre eno e tostaio euz an daou beñse . An Deureugenn , dizilhet gand pab taol-mor , a zav he zammou diframmet war ar beg garreg hag a ro dezo hoaz en he añgoni eun tammiq skoazell a-raog mervel . Eno emaint o zri : unan maro , an daou all ?...

Bilzig a zo dirag ar beg garreg .

- Kê da boleñvad , te , Yannig , hag evez , pa lavaran dit!"

Ha taoliou-mor a freq en-dro dezo : golei a reont peb gwech an tad hag e vugel . Red eo o sikour pe 'h eont da veza didroadet gand .../...

(a yae)

warno ?

f

z

o deus

al lamm pe fiket war ar garreg .

- Diwallet , Yann ! a grias Bilzig . Eh an da deuler an eor deoh... mar gallet e dapoud."

" An nord!...arabad koll an nord!..." a gleve Bilzig en e skouarn.

- Poleñv , paotr , poleñv , Yannig...Azez aze en foñs ar vag , te , goustad..."

Ho! hag e taol an eor war ar garreg .

Eun taol-mor a freg war diarog ar vag , hag a holo anezi a zour

hag a eonenn . Skañv ar vag , hanter leuniet evelkent e-neus anezi . Kilet he deus gand an taol-mor , ken eo bet darbet dezi mond e-barz , dre he diadreñv .

Euz a ziwar an aot , e savas eur griadenn spontuz :

- Kollet int! kollet int!...Pevar bugel hag eur gwaz!..."

Hag euz peb kalon e savas eun huanadenn a frølzidigez , pa eo bet gwelet ar vag hoaz war-horre an dour .

- Karget eo a zour !" a lavaras unan bennag .

Bilzig a lavaras d'an daou baotr :

- Dour er-mêz , paotred !...Gand ho potou!..."

Hag eñ a grogas er bouteg leun a veskl hag hen ziskargas er mor . Selled a eure euz Yann hag euz Olierig , o daou war o harreg , o krial , goloet gand peb taol-mor .

- Alo! alo! an ormel iveau er-mêz !...Taolit dour er-mêz , ha buan ha buan !"

Bilzig a deuas war diarog ar vag , ha chacha a reas goustadig war e bos : an eor a oa krog mad er garreg .

- Koll a rafom on eor ! a vosgomzas ar paotr . N'eus forz , n'eus forz !"

An taoliou-mor a freg war beg ar garreg hag a holo peb gwech an tad hag e vab .

Pa deu eun taol-mor re vraz , Bilzig a laosk e bos gand ar vag ,

ha goude e chach adarre warni .

- Evez , evez , Yann!...evez , Yann !

Houp!houp! chacha 'ra a daol war ar bos :

diaraog ar vag a zo war ar garreg . Yann a

laka e vab er vag vihan . Eñ n'eus ket bet amzer da lammed e-barz .

An taol-mor a freg .

Euz an aot e sav eur griadenn .

Kregi a ra Yann en he listenn ha bouta e-neus graet ar vag . An taol-mor a freg war ar vag vihan , met skañv e ha , distag euz ar garreg . Ar vugale a zo goloet a zour ; leuniet eo adarre ar vagig , evelkent e chom hoaz war-horre ...Med Yann ne hall ket sevel enni .

- Dour er-mêz ! dour er-mêz !...pe eh afom d'ar foñs !"

Olierig a gren , astennet er vag . Bilzig a rank lakaad eur gordenn dindan diou gazel Yann , evid hen delher a-hed ar vag .

Nebeud goude , gand sikour ar paotr , e-neus gallet sevel er vag . Hag ar paour këz tad a gouezas iveau e foñs ar vag , dinerset . Trohet gand Bilzig ar bos , kollet an eor : n'eus forz , eur wech all e teufer d'o hlaask .

- Ar roeñviou , paotred !"

Gleb e oant , gleb-dour-teil . Hag e Miz meurz ne ve ket tomm an amzer . An daou vugel a grene gand an anoued hag an aon . Oulierig er foñs , war barlenn e dad , a grene ken a strake e zent en e hinou .

- Roeñvet , paotred , hag e tommo deoh !" a lavare Bilzig .

En , war diadre ar vag a boleñve a nerz e gorff , hag a vlenie ar

.../...

frealzidigez

vag vihan a-dreuz kerrigi treitour Porz Bilièg .
Tremenet ganto Penn Ogès : savetaet int !

- Bremañ , pa eo tomm deom , kemeret ar roeñv , Yann , ha poleñvet...
Olierig a roeñvo iveau... Alo!alo! Olierig , sav , paotr... sav alese!..."
Med ar paotr a grene , ha ne oa ket evid fiñval na dorn na troad .

- Sav , paotr , sav...deus da roeñvad !"
Tremenet Beg ar Hastell , hag evelse eh errujont e Kraouig an Enez .
Eno e oa eur bern tud ouz o hortoz . Izabel a oa eno hag iveau Saïg Jel-
vest .

Ar vag vihan a zo lakaet a-benn an aot . Yann hag e vab a zo bet
douget d'ar gêr buan ha buan . Flip a zo bet roet dezo . Lakaet en o
gwele , poan a zo bet o tomma anezo .

Bilzig er mor beteg e zaoulin a zalhe ar vag da Zaïg Jelvest . An
daou baotr all a oa bet lakaet er-mêz ha kaset d'ar gêr .

- Kollet em eus an eor , Saïg : war Roh Louet eman .
- Ma ! paotr .
- Ha trohet em eus iveau eun tamm euz ar bos . Anez da ze e oam kollet
on femp .

- Ma! petra 'faot dit , paotr . Pa ve red e ve red . Med arabad ,
te 'oar , koll an nord , han , paotr !

- O ! ya , Saïg , soñj am eus bet ."
Neuze e teuas da gavoud e vamm .

" Kollet on marevez , mamm Izabel . Kollet on meskl hag on ormel :
taolet em eus anezo er mor . Eur zillienn hag eul legestr a jom ."

Izabel a dapas krog e penn e mab , hag , en eur ouela , e roas dezañ
eur pok start war e ziouchod !

F. AL LAY , Bilzig (1925)

GENEL HA MERVEL

(Dam mignon Per Falc'hon)

Buez an den
 'Vel eun ezenn
 A dremen
 Da viken
 Goude genel
 Eo red mervel :
 Bez teñvel
 Lerh kavell .

Rag an Ankou
 Spqnt an dudou
 'Jach dillou
 D'ar beziou.

Paourkêz neudenn
 A dorr souden ,
 Redadenn ,
 Mor-roudenn !

Yaouank ,koziad,
 Deiz mad,noz vad!
 Ha skampad
 Gand tiz mad .

Er bez 'maom klok
 A-veh 'maom krog
 En on tok
 Hag araog.

D'ar bez e damm !
 Gar eün ,gar gamm
 A ra lamm
 Gand he zamm.

Petra d'ober ?
 Tremen seder
 Dibreder
 An amzer.

E-leh tridal
 Mond da youhal
 Du an tal,
 Petra 'dal ?

Darc'ho ,paotred!
 Kanom bepred
 Ken 'vo pred
 Ar preñved .

EN NOZ

Pebez dudi gweled en neñvou glaz
 A-uz dam fenn hag a-uz d'ar mor braz
 Ar stered a gantchou , oll ken lirzin,
 Evel bugaligou o vousc'hoarzin,
 O lamm lammou bihan ,
 O c'hoari heb ehan ,
 Hag al loar gwenn-kann ,euz an dreñmwel
 Goustadic o sevel !

Pebez dudi kleved an ezennig
 O voudal he c'han flour em hichennig
 Hag ar mor kompezet evel eul lenn
 O vouskana beb tu bet' er gourlenn ,
 'Neur luskad gand an dour
 'N e vag ar pesketour
 Evel eur vamm o luskad he bugel
 Klozet en e gavell !

AL LABOUS'MOR

D'an Ao.Anatole ar Braz
 (war don An Durzunell)

Displeg da ziouaskell ledan
 Ha nij gand herr,labous-mor;
 Set' an heol o sevel ruztan
 War gern meneziou Arvor .
 Negra ne hall da ziarbenn,
 Dit brazder divent an êr,
 Dit ar mor braz deuz ar gourlenn;
 Frank,digabestr,nij gand herr .

Na dosta ket ouz an douar
 'Vid gweled oberiou tud ,
 Nag ouz gronn-aot ken du ha mouar:
 Diwall! an den a zo yud ;
 E toull an torr ema kuzet,
 War pechou 'hallfez bale
 Hag e vez roet ,eskell krennet,
 Da hoari d'ar vugale .

Diwall iveauz ouz an tour-tan:
 Gand e lagad braz a dro
 E furch ar mor,e chach gantañ
 Evned/kollet tro-dro. /kêz
 E sklerijenn a douell,a zall
 Hag heb fiñval tamm an oll
 Da valvennou nerzuz a hall
 Selled end-eün ouz an heol.

.../... (suite:Glanmor 2)

Gwas d'an neb a bign , n'az be doan ,
 'Vid klask disteki da neiz
 Graet gand kinvi leh geot ha gloan :
 Eskern tud a graz a-leiz
 Lerh mor-vrin , ha na ped 'ta
 Gand tammou roh distaget
 'Ruilhas er strad-mor da voueta
 Mor-gizier gouez ha kranked .

Nag a draou spontuz e c'houzot ,
 Ped poñise na teus gwelet
 Heb na zislonk tamm war an aot
 Ar mor o lonk 'n he goeled ?
 Ped galv na teus-te ket klevet
 Tud na fell dezo mervel ,
 Galv diweza heb spi e-bed
 Moget gand youh an avel ?

Lar deom hag e-touez an eonenn
 'Gen bepred gand eur vouez flour ,
 En eur gribad he bleo melen ,
 Ar mor-verh goant , Dahut paour ?
 Ha skrija 'reont ar rehell gouez
 'N o baro leun a granked ,
 Pa deu beteg enno ar c'hwez ,
 C'hwez ar Zaozon milliget ?

Mignon karet ar pesketour
 A gan 'n eur vond d'e gevell ,
 Gwech 'uz d'ar vern,gwech 'rez an dour
 Heuilh e vag bet' an drewwel ;
 Ha ma teu arne da houdrouz ,
 -Lemu-dir eo da lagad rôuz -
 Taol dezañ gand ar roh a grouz
 Da griadennou skiltruz .

Ha da zerr-noz , war gern eur roh
 Kluj ha pleg da eskell feaz .
 Na drouz 'med alañ ar noroh
 Ha boud braz avel ar neaz ;
 Neuze da henri dindan da bluñv
 Da hedal eun tanz-deiz hoaz
 Dizaon , dinéh , 'n em ro da hun :
 Dihuna 'ri frank warhoaz .

GLANMOR (Joseph Cuillandre)

Moëze an Aochou , Rennes 1903

AR BRETON

Setu aze eur fall a loen !
Pa ve grommet , en em zifenn .

D'e oll grouadurien Doue 'ro peadra
Da zifenn o buhez diouz o enebourien ;
Rag eur brezel a vez atao 'barz er bed-mañ :
N'eus nemed an Ankou a lak ar pech da ren .

Ar bleiz e-neus bet nerz , al louarn finesa ,
An tarv eur gwall gerniou , an aer eur binim yen ;
An den e spered lemm , treh d'al loen ar c'hreñva ,
Hag ar wreg he hened treh da spered an den .

Na te , pobl ar Vreiziz , petra 'teus d'em ziwall
Eneb ar re a glask , goude gourennou hir
Da stlepel , maro-mik , 'mesk traou 'oe beo gwechall ?

Da youl...Hi 'ra chom start , 'vel er hoad-dero yenn dir ,
Da yez kaer en da benn , ez kalon da feiz wir .
Dalth mad , hag e padi : An neb a yenn , a hall !

Barz ar Gouet (Emile Ernault)

Gwerziou , Soniou ha Marvailhou
Saint-Brieuc 1903

AR YEHED

War don : Da Gaoarantin (Telenn Arvor,
p.106), pe don nevez .

Gwell a tra a zo war ar bed
A dra sur ez eo ar yehed ,
Yehed arhorf hag an ene
Roet gad Doue d'e vugale .

Enoriou , madou n'int netra
Heb ar yehed war ar bed-mañ ;
Hirio pinvidig , warhoaz paour ,
Evel dour red e rikl an aour .

Ar paour gand yehed a vev mad ,
Paour hag eñuz gand e diad .
Heb yehed priñs en e balez
n'hell ober stad euz e zanvez .

Dour ha bara , kalz a yehed ,
A zo lodenn ar paour er bed ;
Lod ar pinvidig kalz madou ,
Ganto kleñved ha kalz poaniou .

Falz pinvidig , liou ar maro ,
E gant skoejou a nivero ;
Ar paour avad en e lochenn
A zaculino gand e bedenn .

Ar paour gand gwreg ha bugale
Yah , ha laouen 'drid ouz an Neñv ;
Falz pinvidig n'e-neus bugel ,
Doue ha tud 'ya dicoutañ pell .

Falz pinvidig milioner
A varv alies en dizesper ;
Feiz , espérañs , bennoz Doue ,
A gas ar paour war eeun d'an Neñv .

J.-P.-M. LESCOUR
Telenn Gwengam , 1869

EZENN AN NOZ

Ezennig flour , ezenn dispar ,
 Buhez an noziou sicul ha peohus ,
 Te 'had ar spi war an douar
 Gand eur pok dous ha karantezuz .

Ar hлизenn a diskenn ganit
 E kalon ar bleuniou mousc'hoarzuz ,
 Hag int , 'n eur stoui , a ro dit ,
 Evel trugare , o houez meluz .

Er brousckoajou sicul ha didrouz ,
 Da halan a zihun an deliou ,
 O luskellad 'n o neizzig dous
 Da vignoned , an evnedigou .

An eostig-noz , er hoad uhel ,
 a ginnig dit e zon arhantet ;
 Ha te laouen , a denn-askell ,
 He doug d'an oabl glaz steredennet .

E chiminal al lochennig
 Te 'gan bemoz joa an tiegez ,
 Hag e bleo aour ar bugelig
 Da ene a drid gand levenez .

D'an dud yaouank o huñvreal
 E vouskanez son ar garantez ,
 War an dremmou trist ha teñval
 E skañvaez koumoul ar vuhez .

Kannerezed , lutuned noz ,
 Ganit , pell zo , zo anavezet .
 Ped gwech , er zaonenn hag er roz ,
 War da askell o deus diskuzet !

Ezennig skañv , mouez ar sioulder ,
 Pa valeez traonienn ha menez ,
 Da Vreiz-Izel , on bro dener ,
 Lavar karantez he bugale .

Pa dremenez 'uz d'ar mor braz ,
 D'ar merdead komz euz e vroig ,
 Kas dezañ c'houez ar balan glaz ,
 Ha gand dcuster luskel e vagig .

Ila d'eneou ar Vreiziz koz ,
 A ouel ennout stad o Bro garet ,
 Evidom oll lavar bemoz :
 " Kousket en pech , Breiz nr varvo ket!"

Filomena CADORET (Koulmig Arvor)

mouez Meneou Kerne , Montroulez 1912

Eun taol dispar.

Ar Roh Toull

1

Ar c'hoari-
hilhou

Pevar real an taol. Ar hilhou a oe savet e-keid ha ma koueze ar bilhedi bihan louz war al leur. Goulem a ris daou daol esa, rag c'hoant am oa da ziskouez dezo na oan ket genacuekoh eged eun all. Aotreet e oa din dioustu. Ha me trei ha distrei ar voull war balv va dorm evid kaoud ar hiz dereata d'he derhel ha d'he ruilha : ar hoarierien goz a oar pegement e pouez an dra-ze er hoari. Eun taolig lagad d'an teir renkad kilhou, eun all d'ar plankenn, va zroad dehou en toullig, hag ar voul a ruilh, lent eun tammig evel an dorm he zaole. Pemp kilh a gouezas an eil war eben, 'med ar voull a oe darbet dezi soucha war ar renkad kreiz.

- Deg kwenneg ne rajo ket kemend-all, eme Ber Mingamm, lesanvet ar Boutoun.

Ar gwad a zavas d'am penn gand ar vez da veza lakaet ken izel gand eun tammig den, sur hornandonig gencou treuz, sur ziohan hag eur zah avel war ar marhad.

- Pevar real, mar kerez ! eiz real ma fell dit, ugent real m'ez-peus c'hoant ! a respontis ken lichet ha tra.

- Ugent ! eet dit !

Ne badas ket pell an abadern : ar voull a borzias eeun e-kreiz an diou renkad, hag eiz kilh a gcuezas goustadig, heb an disterra trouz an eil war gein eben, evel falhet krenn. Per ar Boutoun a oa mantret, fuloret ives hervez ma welis pa stlapas din arhant ar glaustre.

- Dalh madwarno, Keriner ; ar re-ze n'int ket dit hoaz.

- Pa giri, avad ! n'emañ ket ar hiz ganen da drei va hein da zen ebod da ziskouez pe oz on tort pe n'on ket.

Da vad bremañ. Jan Mar Koatlaez a zigoras an taol gand eur c'hweh, ar Maout a bilas e zeiz, Kerizel a zeuas a-benn euz e eiz, dre eurvad koulskoude, rag re e oa e-kreiz ; Saïg Mardous a reas kazeg, Gwilhou Penkoad a ziskaras e eiz braoig a-walh. Ne jome nemed ar Boutoun, ar heleenner ha me. Per a grogas er vcoll, imor emañ leiz e vouzellou ; ha koulskoude, foute ! ne skoas ket hebiou : war-lemh e daol ne jomas nemed eur hilh en e zao.

- D'az tro, Keriner, emezañ, e zaou zorn e godellou e jiletenn, ha stamp gantaf, mar plij. Da weled ha gouest out da ober kemend-all.

Red eo kredi e oan war va zu : an eiz a zmuas ganen kempenn ; ma tispourbelle egile e zaoulagad, eet skouerj. Evid bihannaad va lorf e lavaras penaos n'eo ket pilad anezo eo a reen, nemed o stroba. Petra 'verne ! n'eus nemed eun doare da hoari mad : diskar ar muia a gilhou ; an hini a oar an dra-ze a zo barreg d'en em denna.

Ar heleenner a ruilhas d'e dro. Goude eur bern orbidou ha similiou da ziskouez e oa cur c'hoarier koz, ez eas a-bonn-herr d'ar renkad kreiz. E-se, bez' e oa pevar ramz : ar povar all a lakaas o c'hwezeg real da vond en taol, hag an abadern a gonalhas. Per ar Boutoun ha mo a ziskaras adarro peb a eiz.

- Mil grampoezenn va mamm-goz ! eme Ber, an taol-ze a rank beza din-me pe me 'welo ; n'eo ket eun deskard evelato a ziframmo ar maout digand eur c'hoarier koz brudet en aliou peder leo tro-war-dro.

.../...

Pa ce bet lakaet adarre e-barz , e oa c'hwezeg lur ha pevar-ugent an taol . Pemp eiz a gouezas dicuz renk ; ar helennner evid doare a oa krog ar c'hwil ennañ , rag mond a reas evel ar wech kenta da dourtal ouz ar renkad kreiz evel eul leue pennfollet ouz eur piltos . Me 'oa da zi-weza . Ar hoarierien a oa diouz an daou du , hanter-bleget evid gweled gwellloù . Pucha 'ris e penn all ar c'hoari , va dorm war ar voull . Per ar Boutoun a oa o zaoulagad o para war va re-me ; o santoud a reen heb kaoud ezomm da zelled outañ .

- An nao n'omañ ket mad , emezon d'ar zaver .

- Hopala ! paotred , a hoapaas Per , klevet ho-peus ; n'e-neus ket c'hoant da ober nomed nao . Hemañ a zo barreg a-walh da gregi el loar gand o zent , o krodi eo eun alumenn-vicu an hini eo , pe fars kokolenn !

- C'hoarz atao , va 'faotrig , a zoñjen , kan , nemed taol evez gand aon e rankfes diskana bremaïg .

Ar voull a yeas , kaset , bleniet gand eun dorm na grene ket , war-du an teir renkad kilhou ; ober a reas he hent etre an diou genta , ha gand eur stokadig , eur flouradig kentoh , ken brao ez ee , an tri hilez kreiz a gouezas war an tri hleiz e-keid ha ma rikle an tri all diwar o zreid . Ne jomas netra en e zav , evel er skeudenn-ze euz on Istor Zantel goz a ziskouez Samson o tiskar gand eur vountadenn euz e ziouskoaz (e ziskoaz) ledan ar pilerou braz a zouge palez ar Filistined . Va zdou a oa mud gand an estlamm hag al laouer liged da veza gwelet an taol kaer-ze , nemed ar hornandon a zellas ouzin gand daculagad fall , gwasket e zremm gand ar gounnar , eur pleg c'hwero e korn e henou treuz .

- Red eo anzav , a zistagas pelloc ar Penhoad , red eo anzav e-neus ar Boutoun kavet e lagadenn . Heñ ! Per , n'eo ket gwir ez-peus kavet da vestr hirio ?

Per a zellas outañ a-gorn ha a laoskaas , evel eun naer :

- Ar falla c'hoarier a hell kaoud eun taol chafis .

Anad e oa , dicuz e weled , e oa eur Zahad droug ennañ .

Antronoz e oen dihunet abred gand eun trouz spontuz o tond a-ziwar an hent-braz . Da genta ne gleved nemed eur hroz hir ha poumer evel ar gurun o ruilhal er pellder . Pa oe boazet ar skouarn ouz ar zafar , e klevjod stok kern ar hezeg ouz ar vein ; mouez sklêr ar wazed o c'hoarzin , o farseal pe o jarneal war o loened ; ha dalmad iveau en tu-mañ pe en tu all ar hezeg o kristilha , o c'hwirinad , skiltruz . Eur wech an amzer an trouz a vihannae , a deuze war gostez Montroulez ; sioulded ar gouloudeiz en em lede adarre war ar mèziou . Eun ehan , hag ar hroz a zave a-nevez war hent Landi , amsklêr da genta , ha frêz da houde :

an heveleb kris-tilherez , an heveleb gourrizerez gand ar hezeg ; an heveleb cholori gand ar wazed , hag er hiz-se atao , an trouz o henel war hent Landi , o krozal rag-eeun d'ar Roh Toull , hag o verval goustadig en eur ruilhal war-du Toulzah . Eun dra bennag evel-se e tlee beza ermeziadennou meur ar Varbarec o loha da darz an deiz war-du bro o huñvre .

C'hoant a zeus deom da weled a dostoh : eun arrest a ranke beza , brao da veza sellé outañ piz . Mond a rejom , en eur dreuziata , beteg eur parkad balan a ya war zinaou beteg an hent braz ; eno edom brao evid gweled ha chom kuzet . Keid ha ma helled mond gand al lagad e oa leun an hent a gezeg hag a wazed . Kerzed a reent daou ha doou , pe tri ha tri , ar wazed krog er gordenn-westenn , eur wialenn wevn en o dorn : al loened lard , skrivellet mad ha lugernuz o bleo war o hrchenn reud , sonn o 'fein evid pa vije bet lorh enno da veza ken kaer gand ar pallenn a hloan liësliou war o hein , hag eur zeizenn gan en-dro d'o lost troñiset . A-wechou eur mark a groge gard e zent e tailher an hini 'oa a-raozañ ; e berhenn a zistage outañ eun taolig gwialenn war e 'fronellou , ma hourrizie al loen gand ar boan ha ma save a-wechou war e dreid a-dreñv en eur lakaad strafulh er rummou war-lerh . Neuze gwazed ha kezeg a groze gwasoh ; gourdrouzou ha gwiherz en em gemeske beteg ma teufe adarre siculloc an traou . Hini pe hini a oa a-haoliad war e jao , beg e votou ler e stleugou a ispilhone diouz leremou stag war ar pallenn-mark . Tud ha kezeg a bellae , re all a zeue war o lerh , ha war-lerh ar re-mañ . re all atao , atao , re all a zeue war o lerh , ha war-lerh ar re-mañ . Ne skuize ket an daculagad o sellé ouz an ha loened diehan , dibaouez . Ne skuize ket an daculagad o sellé ouz an hent beb eil tu , gell , gwenn gand tachadou glaz , hervez liou ar hezeg a dremene , tokou kolo ar wazed oh ober eur pik gwenn war al liviou teñval .

Jakez KERRIEN , Ar Roh Toull

(Moulladenn genta AR ROH TOULL a zo bet embannet
e 1926 evid "LEVRAOUEG GWALARN" ; embannet ,
e 1957 , gand EMGLEO BREIZ) .

Del

(Klask a ra eur pennadig ha neuze e kan)
 Eul lestr a zo deuet war ar mor ;
 Ema mab ar roue ouz e vord ,
 Ema kant lakez war e dro
 Dilhadou ruz ganto...

Fant

Evelse n'ouzout ket perag
 e teu mab ar roue gamd e vag ?
 (goude beza soñjet)

Moarvad e klask eur verh bennag .

Del , en eur hoarzin

Ne gav ket din ! Evid kemeroud gwreg
 Eur mab roue n'e-neus ~~kek~~ da redeg !

Fant

Da houzoud eo . Petra 'glaskfe hennez
 e bro ar Baganiz , nemed eur bennherez ?
 (goude eur pennad soñj)

Mar deu , ganit 'vo e zibab .

Del , gae

Brao ! Setu-te oh ober goap !

Fant

Ya , te eo a choazo , pa 'z out 'n hini gaera .

Del

Mab eur roue ne choazfe ~~kek~~ merh euz va stad .

Fant

Unan 'oa em bro , toull he loerou ,
 hag he deus afijolet keginer an aotrou .
 M'he deus bremañ chadenn aour 'n he c'herhenn .
 ha bemdez kig ha bara gwenn .

Del

Me avd n'on ket manantez !
 Va zad/a oa fllo ; ni zo nobl a lignez .
 FVelse 'ta ,fant , a gav dit-te ,
 d'e vro gantañ eñ am hasfe ?

Fant

Evel just , war eun inkane .

Del

Gwir , kaez , te ne glevez banne .
 Dre vor pa 'z eo deuet euz e vro ,
 er memes giz ez aim en-dro .

Fant, abafet

Dre vor da beleh e halfeh mond ?

Del , en eur ziskouez ar mor

D'e vro gaer du-hont , pell du-hont

Fant

Mes , en tu-all d'ar mor n'eus 'med an Inizi ;
 hag eno e chom diaoulou
 hag a zebr ar vugaligou .

Del

Eur vro-all zo , na ouzout anezi...
 Sell piz : na welez tra , 'rez an drewwel ?

Fant

Ne welan seurt , nemed brumenn o sevel ;
 ha se n'eo ket eur seblant reiz ,
 brumenn vor da vare kreisteiz.

/koz

.../...

.../...

Del

Me 'wel du-hont eun douar kaer
 o luha dindan an heol sklaer .
 Me 'wel eun tevenn ken gwenn hag an erh ;
 pelloh parkou ed ; ha koadou war-lerh .
 Me 'wel eur vali hir , enni pikolou gwez ;
 a-uz d'ar porrastell ez eus eun ardamez .

Me 'wel eul liorz kaer, enni bleuniou a-leiz ;
 eur haē beuz en he zro , eul leton en he hreiz .
 Me 'wel eur maner braz kizellet e vuriou ,
 Mein-glaz zo war an doenn ha gwer er prenestrou .

Fant

Nag a draou a welez , ha me ne welan tra !

Del

Tav 'ta . Gortoz . Tud a welan breman .
 Eun den yaouank ez eus e kambr an douribell
 O ~~kia~~iada e vamm kent evid mond da b... ,
 war Setu ar priñs war varh o vond dre an hentou ,
 war e lerh kant lakez ruz-flamm o dilhadou .
 Me 'wel eur fourgadenn he goueliou astennet ;
 war ar hastell a-dreñv setu ar priñs pignet .
 Ouz son ar stitellou e saver an eor ;
 deredeg 'ra al lestr etre 'n nefñv hag ar mor .
 (chom a ra kollet en he gweledigez)

.....

(Lan a zeu tre , roget e zilhad , glebiet)

Lan
 Setu erfin eun ti kristen. (serri a ra an nor gand evez ,
 ha neuze e teu war-raog)

Me 'red abaoe eun curvez .
 Kloz eo an oll dñer tro-dro .
 Kousket eo an dud , pe cr-mêz ,
 hag ar chas a yud d'ar maro .
 O , an den gwenn ! N'em be pluiet ,
 Gand e grog e ven bet aozet !
 Tehet on bet dre an tevenn ...
 Mez e penn an hent , setu ar paotr all
 e benn-baz gantañ o hedal...
 N'eo ket posubl...Eur wall huñvre n'eo ken...
 (Tostaad a ra d'an oaled)

A , me 'meus riou . Tonnet em eus va vest
 'Vid neui ...Kollet eo va hontell hag ar rest...
 N'eus den amañ ? setu an daol aozet
 evel ma von-me gortozet .

(merzoud a ra eur plad war al listrier)
 O o ! Homañ n'eo ket houarn na staen...
 gwir arhant eo , me zo serten...
 Gantañ e c'hellin e ker dost e c'hallin
 debri kig-rost hag eva gwin .

(ar plad gantañ dindan e vrëh e klask digori an nor)
 Potaill an diaoul ! Paket on .
 (kregi a ra on eur gontell war an daol)
 Gwa d'an neb a grogo ennon .

.../...

Del (a zisken gand ar skalier)
 Furroh 've din kuzad war-lae
 ar pakad kerdin ...
 (gweled a ra Lan)

Trugarez !
 (nebeud-ha-nebeud e kompreñ petra eo an doare gand
 Lan, hag e teu da veza treh d'he saouzan)
 A-berz Doue ra vi deuet mad .

Gortoz , me 'ya d'ober tantad .
 (Lakaad a ra keuneud en tan , ha , war an daol , peadra
 da zebri ha da eva . Lan , etretant , mezeg an tamm
 anezañ , a laosk ar plad hag ar gontell war gorn an
 daol)

Setu amañ **kig** ha bara
 d'en em goñforti mar teus naon ;
 ha setu eur gwin ar gwella
 da denna riu euz da galon .

Lan
 Trugarez evid gwin ha **kig** ,
 A ray din vad pa 'z on skuiz-rik ;
 Ha hoaz evid ar honzou trugarez ,
 A ra vad d'ar galon iveau .

Len (a vouez uhel , en eur zistaga)

Me eo ar priñs Alan , e vab d'ar roue Mizer .
 Evel e wir bennhér tro-war-dro en anver .
 'N eur zeni va zrompilh pa 'z an dre ar muiou ,
 ar merhed a zeroù en eur grial "Pihou" .
 Va loen zo a ouenn vad ha n'e-neus ket e bar ,
 e-barz an oll gontre , ker hir m'eo e zioueskouarn .
 Evel deiziou d'ar bloaz dilhadou a zo din ;
 ken brao int avel , m'o gwiskan en tu gin .
 Peziou arhant am eus , peziou acour d'ober teil ,
 mez eur hoz gwenneg toull zo gwelloh em godell .
 Pa vez naon ganin-me , n'em eus remed paouez ,
 Ha war eun doubier hlaz e farder va banvez :
 lostou kaol da frikod ha panez da gaig rost ,
 hag ar hlered a verv e-barz ar vounteun dost .
 Pa vo marvet ma zad , ha dam bro pa vin roue ,
 e-barz va Farlamant e rin al lezem-se :
 diwar goust e velif peb marhadour pilhou
 a lonko leun e gov a gig hag a stripou .
 Pa grevin , va gwele a ray din eun arched .
 Va bez a vo kleuziet e penn all d'ar vered ,
 ma 'z in e-barz an toull , na mui na nebeutch
 eged an oll rouaned bet interet kentoh .
 Me eo ar priñs Alan , e vab d'ar roue Mizer...
 Neb a lar ar hontral , n'e-neus remed ober !

zro

kleuzet

Del

(en eur valbouzad gand an estlamm hag ar strafuilh)
 Aotrou mab ar roue , yehed hag eurval
 a souetan deoh digant Doue koulz ha d'ho tad...
 Aotrou mab ar roue , en ho servij ,
 eumblamant emaon-me , mar plij .

.../...

Lan

Doue , plah yaouank , da rei dit iveau
 eurvad ha yehed e-pad da vuhez ;
 koulskoude , sell 'ta , koulskoude...
 n'eo ket bra dit ober goap ouzin-me !

(stoui a ra e benn ouz an daol en eur huanadi)

Del , abaf

Aotrou , m'hen gwel , sal' ho respect ,
 eur mankig bennag am eus graet .
 Mez me zo plah dixar ar maez ,
 diouizieg war hiziou al lez ;
 hag abalamour da ze ,
 Aotrou , em iskuzi-te
 'vid va frajilite .

(kerhad a ra eur voutailhad win hag eur werenn strink kaer)
 Ha c'hwi 'po , aotrou ker , a win eur werennad
 da zougen e yehed d'hoh aotrou tad ?

Lan , gand desped

Va zad hoaz ?

(sevel a ra e ziouskoaz . Neuze,dibredet)

N'eus forz . D'al lark ar chagrin !

Leun eo va gwerenn ha mad eo ar gwin .
 Beteg warhoaz dam oll dadou
 me 'larfe 'feiz o yehedou !
 Gloar deoh eta , Mizer roue souveren !
 en hoh enor , war an douar estren ,
 ho mab hena 'zav e werenn .

(lonka a ra e werennad en eun taol)

Mad eo ar gwin , feiz dam Doue !

(astenn a ra e werenn)

Plah yaouank , mar kerez , karg homañ adarre .

(Del a ziskarg eur werennad all ; Lan a ev a daoligou)

Del

War lestr ar roue out deuet evelse ?

LAN.- Ya , deuet on war eul lestr d'ar roue .

DEL.- Ganit kant lakez gwisket ruz penn-da-benn ?

LAN.- Gwir eo...Kant soudard gwisket ruz ganen...

D L (goude beza termet pell amzer)

D'ober petra out deuet er vro ?

LAN.- En oad 'oan . Me zo bet gwasket

ha war aul lestr-mor ambarket .

Ha pa 'z om aet kwit euz ar porz ,

euz va menoz ne voe graet forz .

DEL.- Senti 'oa red dit . Ar rouanez ,

am eus klevet , a zo tud diaes .

(Lan , chifet da genta , a ra ya gand madelez . Del a jom hoaz

eur pennad mad a amzer o termal , hag er fin a lavar , moget
 he mouez gand an anken)Lakaom e kavfes...dre chañs...
 eur plah en he brud en da gouvernañs.

LAN.- Mar be-hi intentet ha fur ,

No ven ket eneb evid sur ,

hag e rafen a galon vad ,

evel kement paotr pa vezont en oad .

DEL.- Orsa , aotrou , me 've kontant
 ma kavfes unan diouz da hoant ;
 ha forz peseurt 've he lignez ,
 me 'garfe ez pe gand honnez
 kement a eurvad
 m'ez pe a joa eur galonad .

LAN.- Tridal a ran ouz da gleved.
 Na te zo jentil ha parfet !
 Eveldout em buhez biskoaz
 neb hini ouzin ne gomzas.

(goude eu zell hir ha tener)
 Tostig d'on ti , en eur chapel
 A bell zo dilezet ,
 ez eus imaj livet eun dimezell ,
 ar gaera 'vo kavet .
 A-wechou , pa zigor an noz ,
 e weler , e kuz , merhed koz
 o kas o bugaligou di ,
 d'ober d'an Itron gweladenn ,
 da bokad d'he zal , da floura he fenn ,
 evid m'o devo bepred chañs ,
 hag e peb kleñved pareañs .
 Ha bremañ , pa 'z on gand da hras ,
 plah yaouank , tennet a dregas ,
 me 'garfe , o ya , me 'garfe ,
 -evel d'an dimezell ,
 ma 'z out outi heñvel - ,
 pokad daz pizaj ha floura da vleo ,
 daz trugarekaad
 evid va savetaj ha va chañs vad .

DEL.- Kalz a enor e ve din-me
 mar am be pok gand mab ar roue .
 Nemed eun hardizon e vez ,
 pe zoken eun efronteri ,
 ober din-me , peizantez ,
 pez a reer d'ar Werhez Vari...

Hogen en traou-ze me n'on ket savant ,
 ha , mar plij ganeoh , me a zo kontant .

LAN.- (a gemer penn Del etre e zaouarn hag a bok dezi war he zal)

Da zaoulagad zo braz 'vel ar mor braz ;
 da zaoulagad zo glaz 'vel an nefiv glaz .

Paouezet eo ar barr-avel ;

enno 'ma an heol o sevel .

Hag em dorm da vleo zo ken fin

hag al lin er stanka kribin .

Pa zellan ouzit , plah yaouank ,

e gwirionez m'e'z kav plezant .

DEL.- Mar kavit ahanon plezant ,

servijerez on en o c'hoant ;

ha me 'ray peb tra en ho krad -

' en em ñishuala a ra diouz divreh Lan)

anez , 'vel dereat ,

koñje dindan va zad .

LAN.- Bez ez eus evelse damant

d'ar gwalleürusa dindan ar firmamant ?

(uhel da Zel)

Na petra 'lerez-te ? Siouaz !

Den euz va stad n'ez pe da waz !

.../...

DEL.- Euz ho renk sur ne deus nikun ;
me avad zo nobl a lignez .

Floh gand ar hont 'oa va zad-kuñv ;
va zad zo fablig er barez .

Me , da genta , zo pennherez ,
ma 'z eus ouz va broz c'hweh galoñs ,
ar muia euz an oll ganton .

Eur boezellad skoedou zo din ,
ivez eur houfrad lien fin ,
nonpas lien kanab mez lin .

Aun euriou 'meus hoaz , kaer-kenañ ,
lizerennou moullet ennañ .

Botou 'meus hoaz , ler nonpas koad ,
evid mond da bardon Itron Varia Folgoad .

N'em eus ouspenn-ze

Tra da ofr dit-te,
Nemed va halon ha va amitie .

LAN.- (dezañ e-unan)

Pa zeu 'n eurvad en eur hoarzin ,
ha m'hen lezo mond e-biou din ?
(uhel da Zel)

Mez , daoust ha kontant 'vo da dad ?

DEL.- Da genta e vo fachet-krenn ,
pa ne gar ket an estrañjourien .

Mez euz an dud vunut ne ra neb stad .

Te a laro daz tad ober
eur gouleñn skrivet war baper ;

ha va zad 'vo ennañ fouge
pa 'nevo lizer kachedet digand ar roue .

LAN.- (dezañ e-unan)

D'ar vro n'in ket ken , re fall eo am dud .

Mez 've dam gwreg gand ar wall vrud .

D'an Inizi ez in evel meur a hini...

Divreh vad am eus da gregi enni...
(da Zel)

Pa zeuio da dad , outañ e komzi.

DEL.- D'ho heulia da bell ez on prest .

Me 'vo da vatez ha c'hwi 'vo va mestr .
M'ho servijo fidel b̄epred ,

ha me 'z karo parfet .

LAN.- Plah vadelezaz , gwir ael a druez ,

te 'vo an heol a-uz dam buhez .

O pegen start e labourin

diwar vremañ !

Ha beb noz , skuiz-braz pa zeuin ,

va fenn harp ouzit e kouskin ,

en doare-mañ ...

(lakaad a ra e benn war askre Del)

Na pebez dudi eo kousked

war galon ar muia-karet !

(chom a ra evelse eur pennad mad a amzer , ma teu a-benn
an diwez da gousked evid mad)

.....

LEZENN AR MOR

Sezni

Setu .

Erru eo bet an den da vare an noz du .
Digemer e-neus bet . Ricu ha naon 'oa dezañ .
Bet e-neus euz va zan , iveau euz va bara .
Euz va gwin , a-zoare , -sellit - e-neus evet .
A-benn ar fin , e walh a beb tra pa 'neus bet ,
Ha pa voe poent mond kuit , me , hervez al lezenn ,
'Meus goulenet outañ paea 'vid e zaspren .

An Ofiser, ~~goulenet~~ gand eu gourlamm ,
E zaspren ?

Sezni

E zaspren... Peogwir eur martolod ,
Taolet gand an dampest eun tu bennag en aod ,
A zo mestr warnezañ perhenn an douar-se .
'N hini 'vez deuet e lestr war ar C'hi e peñse
'Dle paea e zaspren . Se 'zo Lezenn ar Mor .

An Ofiser
N'eo ket hini ar Roue . Mes n'eus forz . Ha goude ?

~~Skoet~~ Sezni

Skoet em eus .

An Ofiser
Ha goude ?
Sezni

N'e-neus ket fiñvet pelloh .

An Ofiser

Bo.- Me 'gav din ho peus klevet an ordrenañs ,
Embanet deh vintin . Formal eo an defañs
Da houlenn nag arhant na tra digand neb den ,
Hag eñ euz ar vro-mañ , pe euz a vro estren .

Sezni

Marteze 'meus klevet : ar zoñj n'em eus ket ken .
Gand hoh ordrenañsou , na koant eur zaladenn !
Ar pez laosket d'eur zul , d'ar zul all zo tennet ;
Eun dra vrao er mintin , en noz zo divennet .
Ni avad etretant a rank da gaoud hor boued ,
Pa 'za , goude 'vel kent , daouzeg real er skoad !
A , e-leh disfoeltra 'n amzer , noz evel deiz ,
Ken pell du-hont , en e vaner braz e Paris ,
'Kreiz e femelennou o hoari ar brelan ,
E deurenn ouz an daol hag e gein ouz an tan ,
Ra zeuio ar roue braz , e tro ar goañv digor ,
Pa yud ar barr-avel ha pa hlaour ar mor ,
Ra zeuio d'or gweled o firbouchal an traez ,
E-pad ma ouel er gêr bugale ha gragez...
Ra dañvo-eñ or boued , or hoz bara-ludu ,
Poazet gand ar maniou dastumet a beb tu...
Ra welo-eñ ar re 'vez plantet er vered ,
Pa ne vez ~~kavet~~ kavet koad 'vid ober eun arched...

.../...

Dezañ dont da houzañv gand ar riou hag an naon ,
 Ia , dezañ dont , d'ho roue , da lared e gwirion
 Penaoz al lestr , taolet ~~g~~and an dampest en aod ,
 Penaoz an estrañjour , penaoz ar martolod ,
 Ha pa 'nefe hennez triñket ganeom ouz taol ,
 Dezañ lared penaoz tud ha traou aet da goll
 N'int ket en or galloud hag en or perhennach :
 Dezañ dont ha , mar kred ober , dezañ hen nah !
 Doue , d'an eizved deiz , pa grouas ar Pagan ,
 D'an abostol Moïz a zikta al Lagan .
 Hi zo Lezenn ar Mor , al Lezenn veur a ra
 D'ar Pagan e peb poent kaoud e beadra .
 Er pareziou tro-dro , er memes rouantelez ,
 Ar re all o deus prad hag atilh e-leh ~~g~~raez ;
 Aberiou mad o deus 'vid lakaad e goudor
 Bageier ha rouejou pa vez diroll ar mor .
 'Neur lared o Vater int o deus en o zoud
 Keuneud 'vid ober tan , gwiniz 'vid ober ~~hixw~~ boued...
 Ni avad , n'eus ganeom 'med kerreg ha tevem ,
 Beb abardaez e reom , ni iveau , or pedenn
 'Vid kaoud digand Doue an aluzenn gaera ,
 Peziou koad d'ober tan , ed mor d'ober bara ,
 Ha skoejou arhant sklêr a gaser da veliaj
 Evid paea tailhou , gabellou ha fouaj...
 Pe 'vern d'ar Roue , ket 'ta , mar deo ker ar panez !
 Me n'em eus 'vid va ramm 'med eur garreg en traez .
 Hounnez a zo ar C'hi , va c'hi mad ha feal ,
 Diwaller va ziegez , prest atao da harzal
 Ouz kement kantreer a red a-dreuz an dour ,
 Ouz an trubard daonet , ouz al laer estrañjour .
 Ar C'hi-se n'eo ket fall ; ne ra neb hegerez ;
 Mez , pa vez hegaset , ouz den n'e-neus truez ;
 Ha pa zeo desket brao , beb taol ma pak eur had ,
 Dezañ ez a an eskern , ha deom-ni ar hig mad .
 A , grit ardrenañsou , kreskit ar gabellou ,
 Diannezit an ti , skarzit or godellou ,
 Da gas va C'hi ganeoh biken ne viot gouest ;
 Me 'ray va bolantez , ha me 'jomo ar mestr !

Goude barn ar hloareg

Ar varn na badas ket pell ; an advokad a gomzas kner , med ne oe ket selacuet . Ar hloareg a oe barnet da jom er prizon , da hortoz mond da Zant-Brieg ; eno 'oa erru ar hilhotin .

O vond er-maez , triweh jandarm oa adarre war e dro . Koulskoude , pa bozas e dreid er ru , unan a gavas an tu da darza eun taol gantañ . Kersaozon a zisroas ; med kerkent-all , Kevarek a zigouezas a-dreuz d'an engroez ha d'ar jandarmed ; kregi 'reas dre e ziouskoaz en den a-nevoa skoet , hag e reas gantañ eun dro evel eur haz-meo :

" Goûd a rez , emezan , on-me breur hennez?..."

Ha kerkent hag ar gomz , an taol ; hag ar hanfard d'an traon , evel eur penn-ejen dindan an horz .

" Kroget war ar re-ze ! eme mestr an archerien .

- A-dreñv , jandarmed ! eme Gevarek , a-bouez e benn . Hola , paotred ! " Dég pe zaouze gwaz , tud a nerz ha tud iskwid , en em gavas souden e-kichen ar archerien . Seiz a oe stlapet diwar o hezeg ken lip ha tra . Kevarek a-nevoa tennet digant unan e zabrenn hag a hoarie anezi ken ne vije gwelet nemed eul luhedenn en-dro dezañ , evel ma ra eur skod tan e dorm eur bugel .

Kevarek , gand e zaou zorn hag e zaou droad , e-nije darbaret c'hweh den difall ; med pa vije eur hleze 'n e zorn , an diaoul eñ e-unan na vi-ket deuet warnezzañ .

En eur skei , e souze dirag an tri archer a oa war e dro , hag e lavare d'ar hloareg , m.net eno evel eun den notet :

" Tap eur mark ha touch d'ar gêr !"

Eñ e-unan a zouze war-zu ar hezeg . An dud en em voute evel ma ra an taoliou-mor gand an avel greñv . Kompagninez Kevarek a skoe start gand o 'fennou-baz ; tri anezo 'oa mestr da gezeg ; med archerien all a dostae .

" War lein ! war lein ! eme Gevarek . Dao ! dao ! " Hag eñ o tigori e benn d'eur jandarm hag e gof d'eun all , ha war varh ! Ar hloareg a dap 'vel eur bugel a-dreuz war e jo :

" Plas ! plas !"

Tri varh all , e dud war o hein , 'oa war e lerh hag a dripe war ar pave hag a voute gand o bruched . Ar penn-baz hag ar zabrenn a yae en-dro evel freilhou . Med ar bobl a roe toull da Gevarek ha d'e baotred ; d'ar jandarmed , avad , ne raent ket . E-kreiz an dourni hag ar zafar , e luzient enno , e raent dezo koueza , hag int o-unan a goueze ganto . Malloziou ha taoliou a vallee stank evel ar grizilh etre ar jandarmed hag an dud . Paotred Kevarek , ar re anezo n'o devoa ket tapet a gezeg , a daspas eur roud all d'en em jach ; kollet e oent en engroez .

Neuze , etre Lantion ha Ploubêr , e oa kas war an henchou ; pevar a gezeg araog ha nao warlerh , gand archerien . Ar re-mañ , souchet war o hezeg ; ar re-ze , o torna gand o zreid hag o daouarn , ken ma leze al loened , war o lerh , eun eonenn ruz war boul trenn an hent . Tostaad a raent d'eur hoad . Kevarek a huchas war e dud :

.../...

" Da Doull-an-Oh bremañ soudent ! Lezet ar hezeg war wrimenn ar hoad ..." .

Ei do ! Ei do ! ...

Pa oent erru en doare euz ze , e pozjont 'n eun taol krenn . An aneved a vennas torri o divesker . Lammad e-traon na oe ket hir , ha d'ar red d'ar hoad . Klevet e oe ar jandarmed o youhal ; ar remañ-all a rede dindan ar brankou , pleget o choug , o 'fri 'rez d'an douar .

" Lez int da zoni ! eme Gevarek .

A-boan o-devoa graet eur hard leo , heb ne oa meneg a netra , an hini kenta a oe kollet ar gwel warnezan ; ar re all na spontjont ket , ha peb-hini d'e dro a voutas e ziouhar etre diou diou wrizienn eun dervenn vraz , en eun toull kounifl , hag a dremenas evel eul lizer er vouest . Kevarek , an diweza , a daolas ple mad ma ne oa chomet roud e-bed war o lorrh ; bounta 'reas e zabrenn 'n e raog ; goude , e had-tennas e benn er-maez an toull da selaou hag-eñ e klevje ar jandarmed . Seblant e-bed ! Red eo lavared penn-da-benn ar wirionez , e tennas ives e deod war-zu dezo 'raog diskenn en e guz .

Hogen , a-boan e oa dezañ beza 'n em glenket , eur paotr yacuank , 'n e hourvez war hed taol , 'dreg eun torkad drez , a zavas da zelied gand eur pikol daoulagad dilontet :

" Ken gwir 'vel eo ma ano Al Louarn , emezañ , ema Kevarek 'barz ar pech " .

(Julig , ar hemener , e oa an den yacuank-se ; ha gwerza 'reas Kevarek , rag ar memez plah a garent , Janig ar gemenerez)

(N'eo ket kouezet Kevarek etre daouarn ar re hlaz , med sammet eo bet Janig ganto , ha gwisket dezi bragou ha chupenn soudard ; bremañ ema ar hemener war he lerh , gwisket gantañ dillad ar plah) .

Pegeid e chomas Julig penn-ouz-penn gantañ e-unan ? Soudent , eur youc'h adenn skeltr a dregermas ouz e ziouskouarn , ken a reas eul lamm , ha ma h em gavas war e dreid , heb goûd dezañ .

Kevarek , pa 'nevoa kavet ar hemener anezañ , a oa o vod da gerhad Janig , rag aon e-nevoa ne vije erru droug ganti , eur wech desket gard ar re Hlaz an hent d'he zi . Par erruas , 'oe ken souezet ha ken fourmet ha Julig ; an nor a oa digor dirazañ , ha ne oa den . Tapoud a reas heb dale roudou al laeron , hag e kouezas warmo , e koulz kuz-heol , pa oant e vond d'ober eun diskuiz , da hortoz an noz .

Kevarek a oa deuet dre al lanneg , e skeud al lann , e giz ma 'n em gavas tapet Julig e-kreiz ar gamm . En em zila 'reas koulskoude war e grabanou beteg ar wenojenn , ha neuze e kemeras an teh 'trezeg don ar hoad . Med unan bennag euz a gensorted Kevarek e-nevoa gwelet diskeud eur houef , hag a huchas da hemañ , ha oa krog-ha-krog gand daou Hlaz , penaoz e oa Janig o paouez reddeg e-kuit .

Kevarek a darhavas beb a daol beg kleze gand e zaou enebour , hag a daspas ar wenojenn warlerh Janig , a grede dezañ . Ar houef , manet ouz an drez , a ziskouezas dezañ an hent mad .

Paka 'reas anezañ 'n e hodell . Pelloh , en eun dispieg , e tigouezas

en koulz da welcd Julig o tremen 'dreg aur roh . Neuze 'n em lakaas da hopal :

" Janig ! Janig !"

Med Janig na selacoue ket . Moarvad , ar spont e-nevoa graet dezi koll he 'fenn . Kevarek a welas e vije red dezañ gonid a veg botez . Hogen , Janig iveau ne oa ket hualet . Lammad a rae , 'vel sun heiez , dreist d'ar bedornedou drez , ha den na oar beteg peleh e vije aet , ma ne vije kouezet war he 'fenn 'n sun doufle .

Kevarek a oa kerkent war ar plas .

" Janig , emezañ , porag e redez en raog ? Na teus ket bet a zroug ?" Ger e-bed !

Diskonn a ra en doufle don , sammet ha nehet gand aon ne vije maromik .

Piou a gav astennet , ne deu dicouañ na bu na ba ? Ar hemener . Darbet 'oe dezañ sempla d'e dro . Chom a ra cur pennadig da zelled outañ , digor frank e zakulagad hag e hencou , 'vol cur chaseour pa gav dezañ beza paket eur had , hag e wel eul lcuarn dirazañ .

Penaoz e hoarvez kemen -mañ ? Dilhad Janig war gein Julig ? Peleh eta ema Janig ? Lakaad a ra e hencou ouz skouarn ar hemener hag e hop a bouez e benn :

" Peleh ema Janig ?"

Kaeroh eged eur helornad dour yen en e gerhenn , anio Janig a ra d'ar hemener divata .

" Peleh ema Janig ?" eme Gevarek .

Julig a respont 'n eur hanter huïvre :

Gand ar re Hlaz !

- Penaoz eñ gwisket ?

- Eur bragou ruz zo ganti ! "

Kevarek na jom ket pelloh da zoñjal .

" Tan ha kurun !" emezañ ; hag e red war e giz 'trezeg toull ar hoad . Kleved a ra trouz an emgann . Ne boz ket e dreid war an douar ; en-dro dezañ al loened hag an evned a deh spontet ; med , 'meus aon , n'eus ket eul loen er hoad barreg da hoari gantañ .

Setu du-hont an engannerien o 'n em beilhad herda m'hallont . Kevarek , 'n eur dostaad , a glask gweled Janig , evid he zerri ragtal .

Ne wel roud e-bed anezi , ne glev ket he mouez kennebeud . Koulskoude , an noz a dosta , ha brema souden , pa gouezo an deñvalijenn , ar re Hla a deho , hini pe hini anezo , hag a gaso ganto ar plah paour .

Bez' zo aze eur wezenn zeh , 'mesk eun torkad braz a lann ; ma vije c'hwezet an tan enni , e vije gwelet goulou da labourad . Gand an direnn hag eur maen , Kevarek a strink an tan er brouskaod . An engannerien souezet a jom a-zav ; daculagad Kevarek a furch peb korn tro war dro , e skeud ar hoad . Ar flamm a daol sklorijenn pell , dindan ar hoiou teñval , hag e weler du-hont daou zoudard o tehel rag ar goulou , o vond da guz pelloh .

Kevarek a zantas ragtal penaoz an daou-ze a dehe da guz e skeud ar gwez , e oa Janig unan anezo . E spered na oa nemed ganti , hag e redas adarre warlerh . Janig , ma hi 'oa , a rede ivoz , rag ar zoudard a jache anezo war e lemh . Eun dro bennag , pa glevas Kevarek erru war e zeulioù , hemañ a/donnas e bistolenn :

" Ma tostaet cur gammad , emezan , me 'ya da denna warni " .

Hag e lake e bistolenn 'rez da skouarn Janig . Houmañ 'oa disroot iveau

hag he devoa anavezet he harantez . Etrezo o daou ne oa ket tregont
troated .

" Sikour!" emezi , en eur hirvoudi hag en eur astenn he dicuvreh
'trezeg dezañ .

Eur gwiskamant soudard a oa ganti penn-da-benn , eur boned glaz a
dreuz war he bleo melen : he dremm a oa ken skuiz ha ken trist ma oa
eun druez sellad outi . Kevarek , an den kreñv , en em gavas ken poan-
iet , ma oe prest da zempia . Koulskoude e respontas gand eur vouez
hag a grene :

"Lez ar plah-^{ez} aze, ha kerz en-dro , ha ne ^{eo} graet droug e-bed
dit .

- Nann ! eme ar zoudard ; te eo a gerzo em raog da gaoud ar re-all,
ha mar ne rez ket , houmañ a varvo " .

Gand eun dorm e ca krog en e bistolenn , ha gard egile e talhe nad
da vreh ar plah yaouank .

" Kerzom !"emezañ .

Kevarek n'halle ket stourm , rag eur vuhez kant gwech talvoudusoch
evitañ eged buhez e-bed war an douar a oa en arvar , da goll pe da
honid . Heb soñjal netra , gand an aon e-nevoa da weled e garantez
o vervel dirazañ , e troas e gein ; kerkent , ar zoudard a zevas e
bistolenn , ha Kevarek a glevas cur griadem hag a zantas , war ar
memez eur , evel eun taol dorm war e vreh . An hini Glaz e-nevoa tennet
warnañ , hag an tem , o tizoud an askorn , a ziskaras ar paotr war
an dachenn .

Ar zoudard a gemeras an teh war e giz . Med Janig n'houlle ket mond
d'e heul . Krial a rae a remn-galon , ha dre ma jache ar zoudard warni,
eh osae 'n em ziframma digantañ . Neuze an treitour a dennas e gleze :

" Deus , emezan , pe eh a hemañ ^{ez korf} ! "

Kevarek , bacutet gand an tenn hag e wad o reded puilh , na wele
netra na na gleve .

" Laz ahanon eta ! 'me ar plah paour disesperet . Gwell eo ganin!"

Sevel a reas e gleze en êr 'vid diskenn anezaañ war he 'fenn ; mez ,
a hraz Doue , n'hallas ket skei e daol . Eur wreg digouef ha divotou a
lammas souden euz a veak an drez , ha kement a lañs a oa ganti ma skoas
he 'fenn en kostez ar zoudard ha helpen anezan dirankon . Kerkent e
krogas 'n e vreh da demna digantañ e gleze . Ar paotr , pa welas piou
'oa war e dro , a gredas dezañ 'oa barreg hag e oa o vond d'ober domino
ragtal . Mez ar plah-mañ a oa kalet he breh ; kaer e-nevoe ar zcudard
stourm , e renkas loskad e gleze , ha ne oe ket aet mad e dorm ar plah,
mah eas chouk en e gof .

Janig , gand he dilhad soudard , a oa chomet 'n he zav , ha d'an
oll e-nije seblantet e oa ar plah o tivenn ar paotr . Mez pa zavas
homañ gand ar hlez ruz 'n he dom , Janig n'hallas ket mired da
loskad :

" A ! ma Doue : Julig eo ! "

Da wir , Julig e oa eñ e-unan , hag eñ ken faro ha

Yann ar hwil-^d ,

Pa lazas pemp kant 'n eun taol botez... .

.../...

E gleze a stlapas a-gostez , hag e lammas e kerhenn Janig d'he briata gand kement a nerz evel ma oa lammet e kreñv an hini Glaz .
" Janig kêz , ma oanig pacur ! "

N'hallas lavared ken ; e loariadenn a oa tremenet hag e tiollas da ouela . Janig a oa mui-ouz-mui souezet , ken he-devoa ankouet Kevarek . Julig a zigasas soñj dezi :

" Ha Kevarek a zo maro ? "

Janig a redas d'e gacud . 'Benn neuze e oa divatet . Fiñval a rae e vreh heb poan e-bed .

" Dal , emezañ , stard ma mouchouer din war ma ilin... Penaoz , e-mezañ , peleh ema ar zoudard ? "

Julig a respontas :

" Lazet e-meus anezañ . Er houlz vad on erru ; panevedon , 'oa maro bremañ Janig . "

N'e-nevoa ket aon ken rag Kevarek ; ne rae forz e-bed 'vid gweled anezañ beo , rag kredi mad a rae penaoz oa Janig dezañ bremañ , peogwir e-nevoa savetaet dezi he buhez .

Kevarek a houleñas penaoz e oa c'hoarvezet eun dra ken souezuz , hag ar hemener a gontas , pa oa o tistrei war e giz , goude e lamm , e-nevoa bet klevet ar zoudard o kozeal : " Ne zoñje ket , emezañ , e-oan-me c' selaoù " .

Taol a reas ple e oa war e gein broz ha korvenn Janig .

" Ma fe , emezañ , peogwir en em gavom , mar karet me 'rento doh ho tilhad . "

(Deuet da veza eun trubard dre e garantez .. ha dre e benn skañv .. , ar hemener a honezas e bardon en e engann diweza , d'an noz ma oe eureujet Janig ha Kevarek gand sur beleg kuz)

GOODE AN EMGANN

War ze , e tizroas Kevarek gand tri pe bevar all en-dro dezañ . Janig a lammas en e gerhenn . Ar wech kenta oa dezi da bokad d'he 'fried . Mez he daouarn a hoload a hwad :

" 'Pez ket aon , emezañ , hennez na zeu ket euz ma gwaziou ! "

Mond a reas d'ar puñs d'en em walhi . Porz ar vereri a oa leun a drouz hag a halvadennou . Ar re 'ca 'n em dennet divahagn euz an taol-strap-mañ , o devoa kerhet goulou hag a glaske peadra da vond da zikour o hensored manet war an dachern . Ar merhed , leun a anken hag a druez , a oa aet 'trezeg al lanneg , leh oa bet tennoh ar gann .

Kevarek ha Janig a ziskennas iveau war an tu-ze ; mez eun nebeud araog erruoud , sur vouez o klemm a reas dezo chom a-zav . Tostaad a rejont d'eun doufle don , ha Kevarek a dennañ davetañ sur horf ha n'e-nevoa dalh e-bed ken , na buhez , koulz lavared , nemed sur hlemm a zeue dioutañ da beb dizlanadenn . Janig , daoust d'an amloar , a anavezas da genta piou 'oa :

" Julig al Louarn ! " emezi .

Mez gand ar boan , pe gand ar stroñs hag ar fallentez , ar hemener a gollas e anaoudeger .

" 'Meus aon , eme Gevarek , e-neus tapet e 'fall ar wech-mañ .

Dacoust piou e-neus skoet ar paour kêz evel-henn ?"

War e ziouvreh , evel eur bugel , e kasas anezañ gantañ beteg an ti , hag hen astennas war an daol , ne oa ken plas nemed eno .

" Pevar doull kleze , emezañ , a zo en e gostez . Ar beleg eo ar medisin a zo ezomm amañ " .

Janig , gand eur banne dour yen , a walhas dezañ e dal .

A damm a damm , eur strilh buhez a darzas hoaz war e zremm , a-dreuz da defivalijenn ar maro . N'e-nevoa ket a nerz da gomz , mez eun dakenn zour o ruilhal euz e zaoulagad war e zioujod a lavaras souden , sklêr a-walh , da Janig :

" Anavezoud a ran ahanch ; c'hwi eo Janig , mez n'ho kwelin ken".

Kement a gañvou hag a dristidigez a oa gand an oll , ma ne zelle den ouz ar pacur kêz kemener war e dremenvan . Ar beleg , ar hloareg hag e hoar 'oa o pacuez dont en ti gand an daouzevged korv o doa das-tumet . Kavet 'oa bet tri varo , euz a boatred Kevarek , ha nao all tizet da vad , Glaz ha Gwenn . Ar re varo 'oe laket er chapel ; ar re hloazet war golheier en-dro d'an ti . Eun hirvoud trucuz meurbet a oa ganto oll , ha ne gleved netra nemed ar hlemmou ha komzou ar beleg e pedi a vouez uhel gand ar re varo .

Kevarek a halvas anezañ e-kichen ar hemener .

" Julig ! setu amañ eur beleg !"

Mez ouz genou ar pacur kêz no zeuc ken nemed eun dizalanadenn ken moan ha ken berr , ma oa ézet goûd e-nije poan tapoud e absolvemm araog mond d'ar bed all . Ar beleg a reas sin ar groaz , hag a lavaras ar homzou a ra diskenn pardon an Aotrou Doue war ene an den peher . Julig al Louarn a Iacs Kas eun huanadenn hir hag a blegas e bern war e gostez... Echu oa e binijenn .

'N he zav 'n e gichen , Janig , pa welas 'oa maro , 'n em lakan da ouela . Kevarek a laver : :

" Me 'garje goûd gand piou 'oa bet skoet ".

E lagad a oa war Riwall , rag goûd a rae 'oa enebiez etrezañ hag ar hemener .

Gelver a reas anezañ :

" Riwall , emezañ , sell amañ ar hemener hag a zo bet lazet gand pevar daol kleze . Piou a skoas anezañ ?

- Doue d'hen pardono er bed-all ! eme Riwall , rag gonezet e-neus e bardon er bed-mañ . Skoet eo bet gand ar re Hlaz , a-greiz ma huche deom diwall .

- Dougom anezañ d'ar chapel gand ar re-all ! eme Gevarek , ha pedom Doue evitañ " .

E. AR MOAL (Dir-na-Dor) , Pipi Gonto ; 1908

Eur goulenn-dimezi

(Aet eo Pierig , eur horvad aon ennañ , da houllenn Frañsoazig , e geniterv , digand he zad)

" Demad d'an dud amañ ! emeon .

- Demad ! demad !"eme ar paotr koz .

Eur paper a oa gantañ 'n e zorn 'kichen ar prenest ; hen lakaad a reas war an daol , hag e taolas eur zell warnon .

" Te zo aze , Perig !emezañ . Tosta war greh eta , ma 'faotr...Me oa o lenn Kroaz ar Vretoned ! Beb sul d'abardae, e ran warni eun tamm sell da hortoz ma hoan , pa ne ve ket kuzet ouzinz gand ma merh Frañsoazig . Homañ he-devez bepred aon e vefe kollet he 'faper !

- Keid ha ma vo o serri he haol , emeon , ho po amzer da lenn...

- Gwelet 'teus anezi o serri kaol ? Dre beleh out deuet eta ?

- Feiz , ma eontr , 'meus aon e-meus kollet ma hent , a laris , mezeg .

- souezet on ganit , eme ar paotr koz ; koulskoude ema da gustumañs dont , da vihana , eur wech ar bloaz , d'an ebatou . Mez ar bloaz-mañ , 'meus aon , n'out ket bet deuet . Klañv e oas ?"

" Hemañ , emeon , a zo sh ober goap ahanon ".

Dre hrsas Doue , war an taol , ar vatez a zeuas en ti . Ar paotr koz a droas diwar e gaoz :

" Digaset amañ jistr , kig ha bara , Marianna , evid ar paotr yaouank-mañ ".

Troha 'ris eun tamm bara , mez n'e-moa ket a naon ; e-keid ma konte din ar paotr koz euz e avalou hag e ed , ma lagad a oa bepred war ar fenestr o hedal kouef Frañsoazig .

Soñjal a raen :

" Daoust hag hi he devo komzet d'he mamm ha d'he zad ?"

Hemañ ne zeblante ket goûd d'ober petra e oan deuet , na kaoud kalz a hoant da gleved . Komz a rae bremañ euz eun ebeulez e-nevoa hag a oa klañv , ha me a zoñje :

" Daoust pegoulz e teuio Frañsoazig d'an ti ? Marteze eo dizroet d'ar park da zerri kaol ?"

" He mamm , eme ar paotr koz , a zo gwall-fez iveau ar mare-mañ " . Me , ken dibenn , a gredas penaooz an hini goz , mamm Frañsoazig , a oa klañv .

" Ken tomm eo , emeon .

- Ya zur , ha neuze , a viskoaz eo bet klañvidig . Eun dibab fall am-oo graet eno !

- Eun dibab fall , ma eontr ? petra 'laret ?

- Eun dibab fall , eme ar paotr koz . Nebeud a labour a ra din .

- An nerz a deh iveau gand an oad , ma eontr .

- Ar gwasa eo , eo kaoud he merh heñvel outi .

- 'Deus ket a zeblant a ze , koulskoude 'vad , ma eontr ! Evidon-me , bepred , n(am-eus gwelet gwech e-bed ar seurt ganti !"

O lared ar homzou-mañ , ma gwad a zavas d'am 'fenn , rag sklêr e roen da hoûd d'ar paotr koz penaooz eo evid e verh e oan deuet .

" 'Rez ket a wap , emezan : me 'oar mad petra 'dalv , pa 'ma bemdez

(suite de la p. 8) Frañsoazig a yeas kuit o kredi , moarvad , e oam sod on daou . (ligne) Me 'halompas war he lerh .

hoap
ma , ma-hi
man

dindan ma daoulagad!

- Ma , me 'garje , emeon - pennfollet kloz - , me 'garje bezan an eur vad ho peus da gaoud anezi iveau bemdez dirag ma daoulagad . Neuze n'am-mije ken netra da glask war an douar ! "

Laosket am-moa ma hontell ha ma bara , hag e sellen ouz ar paotr koz gand eur zellou ken birvidig a garantez , ma seblantas eun tammig souezet.

" Mez peleh ema-hi , eta , emeon , pa n'ez-eus ket he gwelet hoaz ?

- C'hoant 'teus da weled anezi ? cme ar paotr koz .

- C'hoant ? emeon . Penaoz , ne oan deuet 'med abalamour da ze .

- Ha gwir ? Ev 'ta da vanne jistr , ha ni 'ya da vond ragtal " .

Ar paotr koz a strinkas ganin , eun èr laouen dezañ . Ma a dride ma halon .

" Sell , emeon , pegen aez e teu an tacu ; pegen zod e can oh eber kement a droug-soñjou ! "

Ar paotr koz a yeas er porz , ha me war e lerh , o soñjal e oa Frañsoazig er harr-di pe el leur . Mez er marchosi , hervez , e ca , rag 'trezeg ar marchosi eh ejom . Oh erruoud e toull an nor , ar paotr koz a lavaras , 'neur chom a-zav :

" Deiz 'vad , ma niz , mar plij dit , kemer anezi , evel emeñ emeñ . Ne gousto ket ker dit , ha kwit e vin da gas anezi d'ar 'foar ! "

O farsal 'ca ar paotr koz ?

" Kas anezi d'ar 'foar ! emeon-me , en eur hoarzin ; ne vo ezamm e-bed , ma eontr , me he hemero ameñ , er gêr , ha d'ar priz a garfet ! "

Ar paotr koz a grogas em breh gand teneredigez :

" Evid gwir , emeñ , te , moarvad , az-teus an doare d'ober ganti eun dra bennag , pa dalhez dezi kement-se ?

.. Ya , ya , ma eontr ! emeon . Ni 'ray menaj nad on daou , n'ho pet ket aon !

- Dal , emeñ , en eur digeri dor ar hraou , grez eur zell warni bepred ! "

Ne welis den er marchosi .

" Ahanta ! 'meon , nehet , peleh emeñ ?

- Petra , eme ar paotr koz , dall out ? Sell-hi aze ! "

Hag e tiskouez din , ouz toull an nor , eun ebeulez yaouank , paket he gar dezi gand eul lien .

Eur 'falladem a gouezas war ma halon , rag soñj a deuas din e-nevoa komzet 'barz an ti euz eun ebeulez bennag ha mo , aet ma spered gand Frañsoazig , a heuilhe ar gaoz diwar he 'fenn ha nann diwar-benn an ebeulez . Chom a ris brtet , heb lared ger , da zelled ouz i loen . .. "Ne gousto ket intentet ? Ha petra d'ober bremañ ?

Soudan , unan bennag a deuas er hraou , hag eur vouez dous a nculemas :

" Deuet e oah da weled an ebeulez ?

- Ya zur , eme ar paotr koz ; Perig a zo 'kas prena ma loen digamin , ha gand se 'vid an deliou ne vo ken da zoursial cti

Dizrei a ris , hag e welis Frañsoazig souezet-nik , o kleved e ca 'kas

prena an ebeulez . N'hallis ket harz pelloh :

- N'eo ket hoh ebeulez a feli din , emeon , gand eur vouez ken tòr ma lammas al loen en e blas , mez ho merh ! "

Ar gurun a vije kouezet e harz e dreid , ne vije ket bet souezetoh ar paotr koz . Evidon , brenañ zouden , e kollas krem ar gomz .

Eun dro bennag e laras :

" Ma merh ? emeñ . Dampasten ! Perag 'ta e kombez din euz an ebeulez ?

- Me? 'mon-me . Biskoaz , nann ! biskoaz n'am-eus komzet d. i euz hoh ebeulez ! "

AR GOULENN

Goasa tra a reas biskoaz pennherez ar Gili a oe , sun abardaez hañv , pa lavaras da Izidor Lanuzel , euz Kerevel , e-noa dent gwenn ha bleo melen rodellet-kaer .

Izidor a oa - evel ma vez lavaret - ganet e penn diweza ar zizun , ha war meur a dra dister e chome dalhet e spered , ha ma ne oa ket gwenn e zont na rodellet-kaer e vleo , komzou ar bennherez a 'flouras ovelato e galon evel allazigou ...

..... Antronoz vintin eta , Izidor

Eiz deiz goudo , e oa deuet Lorañs ar Gerdevez , euz Penn-ar-Pont , cur gôrig souñhot er gwez , en tu all d'ar ster , da houllenn Mari Buorz da zimezi . Gouel ha chervad a oa er Gili d'ar zadorn da noz . Rost leue a vogede war greiz an daol . An ozah a ziskarge gwin d'an dud , hag ar hemener e-noa graet baz-valan a oa kroget da gana : " Pa ganas ar goukoug e koadou ar Gili..." pa oe klevet unan bennag o skei war werenn ar prenestre .

- Deuit tre ! a lavaras ar vamm .

- Me 'bari eo ar goereb koz , eme Vari...

Izidor a zeuas en ti . Gwisket e-noa e zilhad-sul , chupenn mezer du hag eur roched plaket . Eur bara a zeg lur a oa gantañ dindan eur gazel , ha , dindan eur gazel all , eur voutailhad gwin-ardant . An evaj hag an debri , ar peb reta en eun tiegez . Gouzoud a ree Izidor giziou ar vro , rag , heb mar , e oa deuet da houllenn ar bennherez da zimezi . O weled ar gerent bodet ouz taol , Izidor a jomas alvaonet e-kreiz an ti , ha ne grêde ket tostaad .

- Deuit tre , Izidor , ha kemerit perz er gouel !

Izidor a dostaas , a daolas war an daol e voutailhad gwin-ardant hag e vara a zeg lur , hag , heb ranna komz , a droas kein hag en em dennes , goustad .

Ar Buorz koz a zirollas da hoarzin .

- Eun inosant deuet da houllenn va morh ! Ha ! Ha ! Biskoaz komend-all ! Kemoner , setu aze cur jañson nevez da zevel war e vleo melen rodellet .

Mari , avad , a lavaras dezañ :

- Tad , arabad c'hoarzin .

Klevod a rejont botou-koad Izidor o tasseni rur wech hoaz , pell , war vein an hent ...

(Miz goude , e oa ourcujet Lorañs ar Gerdevez ha Mari Buorz..) Eun nozvez , aet an oll da gousked ha didrouz Ker el , Izidor Lanuzel , gourvezet dilhad hag all war e wele , e kraou ar hezeg , a zavas heb gouzoud da da zen . Teuvel a reas evez gand aon he-dije gwigourret an nor vraz en eur zigeri pe en eur zerri . Ar hi a zeredas d'ober orbidou d'e vestr pa dremene er porz . Izidor a zavas e vaz 'uz d'e benn , hag al loen gand eur hlemm a lammas en e logell .

Izidor a gemeras hent ar Gili . Al loar a sklerijenne e hent evel ma vije bet penn-deiz . Bale a reas war letonenn ar riblenn , chouket hag aonig . Dirag ar Gili e chomas harpet eur pennadig , c'hoant dezañ marteze mond beteg an ti ha goulenn digor...En traon , e-tal Penn-ar-Pont , dour

braz ar ster a voude en o lamm dreist ar skluz .

Diskenn a reas dre zindan ar saprennou teaval beteg ar prad , hag e heulias ar wenodenn a gase dre greiz ar peuri beteg ar ster Avon . Azeza a reas , e gein sko ouz eur wezenn bupli , hag e selaouas an dour braz o vourbouilhad en oufouigou ar ribl , e-mesk ar hegidoù . Beb ar mare e taole eur zell war ar wenodenn a hede ar ster , hag e hortoze .

Goude eun abadenn , e welas eun den o tond penn-da-benn gand ar ster . En em guzad a reas a-drefñv eur wezenn . Pa zegouezas an den en e gichen , en em ziskoachas trumm .

- Te , amañ , d'ar mare-mañ ? a lavaras dezañ Lorañs ar Gerdevez .

- Me eo Izidor Lamuzel , euz Kerevel , a oe hopet dezañ .

- Gouzoud a ran . Ha n'eo ket skornet hoaz da benn a-dreñv war ar hlazenn hleb ?

- Me eo Izidor , a hopas ar paotr evid an eil gwech .

Lorañs/a droas kein evid kemor gwenedenn ar Gili .

- Lorañs !...a hopas Izidor , dianket .

Mab-kaer ar Gili a zistroas . Kerkent avad , e kouezas a-hin , e-harz ar wezenn-bupli , facoutet e benn gand eun taol keuncudenn .

Izidor a zamma ar horv semplet hag a vannas anezhañ er ster .

Dre ma houlic gwenedenn ar Gili , e skeudenn a gerze dirazañ war al lotonenn , ha boud ar skluz a lounias an noz difiñv . Dindan ar saprennou e chomas a-zav...Klovet e-noa , scuezet , tost dezañ , evel trouz cur vilin o vond en-dro . Solacu a reas...Ne oa nemed lammou e galon en e greiz .

Trei a reas e porz ar Gili . Ne oa ket aet hoaz an,dud da gousked , rag er gegin e oa goulou war enaou . Teurel a reas eur zell dre ar pre-nestr . Mari a oa e-tal an tan , o voredi .

Heb gouleñ digor , e reas eur vontadenn d'an nor .

- Diwezad emaout o tond , eme ar wreg yaouank .

- Me eo ! a lavaras Izidor .

- Te amañ , Izidor , d'ar mare-mañ euz an noz ?

- Me amañ , d'ar mare-mañ euz an noz... Daoulagad Izidor a oa leun a spont...Mari a grenas he mouen :

- Izidor?...

- Mari , arabad deoh dimezi en-dro .

Jakez RIOU

(Geotenn ar Werhez)

Eur barn-avel

Yann ar Herneis a dorras skouarn an alar braz en eur drei douarlann. Ar gontell a dalmas war eur wirizienn hag ar zoh a risklas dindani. An alar a reas eur gildenn. Yann, euz an haelou, a hope : ho ! Paotr ar hezeg a hope : hei ! Gant c'hwech jao o reuda ouz ar sparl, ar skouarn a lammas a dammou euz an ero hanter-hraet.

- Hag adarre ! a lavaras Yann ar Herneis.
Ar wazed a zistagas o hezeg.

Harpa 'roas al labour e gwaremm ar menez, ha n'edo ket hoaz savet uhel an heol.

An noz a oa tost. Yann ar Herneis a zitroe euz ar 'foenneg gant eur harrad melchon glaz. Ar harr, storloket war an hent digompez, a zraskas en eur skoasell. An ahel a dorras. Ar harr, en eur goueza, a reas skilhou gant ar rod.

Yann a zisternas ar gazeg euz al lohennou, heb distaga komz.

Rummadiou tud a zo war ar mês. Perhenned pinvidig dreist goñvor ha morse diezomm. Ezeh hag a vev gant o 'feadra heb chal na tregas. Kouerien paour-raz, re zieneg evid maga fiziañs, re voazet ouz ar baourentez evid en em glemm, ha kaloneg bepred en o labouriou tenn.

Yann ar Herneis a oa bet darbet dezañ, eur wech pe ziou, pignad euz an trede rumm d'an eil. Ar hleñved war al loened pe war an dud; ar glao, ar zehor pe ar skorn o-doa miret outañ cheñch stad. Hag hizio, evid ma vezo rodet e garr ha troet ar waremm penn-da-benn, ez eo deuet da 'foar Gastellin da werza e ebeul.

Evid an trede gwech ar marhadour a hoarias an dro d'al loen.

- N'eus ket distaol ?

- N'eus ket .

- Distaol kant lur .

- Daouzeog kant om-eus lavaret .

Ar marhadour a hojas e Benn, hag a reas an asvan da bellaad.

- Unneg kant, emezañ, en cur zistroi .

- Kant ouspenn .

- Disteurol a ri ...Unneg kant hanter ?

- Boued a zo dezañ er gêr .

Ar marhadour a dremenais e zorn war gein al loen, a-hin d'ar bleo.

- Gra dozañ eun trofont kammed, emezañ .

An obeul a rede skouer .

- Derhol a rez d'ar briz ?

- Ya .

- Korig mad eo . Pres a zo warnon . Dao !

Palv o dorm dehou a stlakas an eil ouz egile diou wech .

Graet e oa ar marhad .

- Stag al loen, aze, ouz tal an ti, ha deom da eva eur banne ha da renka er gont .

Yann a zelle ouz ar bilhedou o tarza dirag e zaoulagad, dispelegat

unan hag unan . Pa gontas : daouzeg , e santas e galon skañvaet .
Evid mil lur e-nije roet e loen .

Yann ar Herneis a ziskenne euz marhad al hezeg . E galon a lamme
têrroh eged kustum , ha , da heul lammou e galon , priz ar marhad tonket .
Lakaad a reas e zorn en e hodell evid meuda ar bilhedou ha kleved kan
ar paper kraz :

...Ar skouarn...Ar rod...An ahel...

- Echu ar 'foar , Yann ?
- Echu , Herve . Ha ganit ?
- Ne rin ket foar hisio . Edon c soñj prena eur vuach...Keracuez a zo
war ar zaout . Euz eur yuohig e houlenner eiz kant lur . Ken din beza deuet
d'ar 'foar diweza !...Evid ar priz-se em-bije bet an dibab...
- N'em-eus ket d'en.em glemm . Koulskoude , gand eur miz all er hraou..
- ...
- ... Ar harr a vezô rodet hag ahellet , hag an alar e-nevo eur skouarn
nevez .

An abardaez oa klcuar . Frond an nevez-amzer dastumet gand an avel
en eur dremen dre ar parkou , a nîje a-dreuz kér , a gacuadou skañv . Ne
bare mui an heol er strêdou . Harpet edo e sklêrijenn gand turunell serz
ar Hastell . Bannou en em zile c gwez al lein ; an delicou , heoliet , a
denne da laboused aour .

Tuf an tornact goz a voukae . Treñ peder eur a hwitelias war bont Ker-
lobred . Gweturioù ar marhad a rede etre r plataned dizeil war-du Sant-
Kouli ha war-du Meilhvern . Skeud an abardaez a houneze koad Bann-Nin ,
hag an heol o tiskenn a enaoue , war an diribin eneb , acur al lann ha tan
ar brug .

Pe zoñj a zcuas da Yann ar Herneis ? Peseurt menoz diboell a reas
dezañ arzaoi war bont Kastellin ? Peseurt planedonn yud a grogas en e zorn
hag a reas dezañ kemer e vilhedou bank hag o dispaka war an aspled ?...
A-boan ma edont dispaket , eur barr-avel a hwezas hag o skubas er ster .

Izellochig e trouze ar skluz ...
Dizaon ouz treid ar hezeg , ouz kerniel ar zaout , ouz rodou ar hirri ,
Yann a dreuz ar pont en sur redadenn , hag a vount kement den a ziwar e
hent . Eur gwaz a grog en e chupenn hag a glask e harpa . Yann e wint ouz
eur maen benerez .

...Yann a hourvez ouz moger ar ster , evel taget gand eur pistig . E
arhant a zo aet dreist ar skluz , hag e spered da heul .

E-harz ar skluz an dour a verv hag a econenn ouz ar herreg ; pellich e
tiskenn lizidour gand paper distrempet , roget , didalyoud , war-du ar mor
tost .

Yann ar Herneis a jome da alvaoni ouz an dour . O weled an dud oh en
em voda a-dreñv e gein , e teuas mez dezañ . Bralla 'reas war e dreid ; e
gorv a gostezas war-du ar gêr ...

EB,zh
ahellet

EB : j

ê

Goude an Engann

J. 48.301

Eun hent don da vare ar huz-heol . Laboused : an eostig war lein ar wezenn ; al laouenan war ar skourr izella , mouilhi , er harz , o kana ... Ar rakerig , er foenneg , a zo tavet .

An eostig .- Laouenan , laouenan , perag e kanez ken diwezad e serr-noz ?

Al laouenan .- Kement a levez a zo em halonig ma n'on ket evid miroud , eostig noz , da gana .

An eostig .- Mouilhi , mouilhi , perag e c'hwitekkit , diehan , en noz • tostaad ?

Eur voualh .- C'hwitellad a reom , eostig noz , da sklerijenn ar mintin , rag goulou an deiz a zo o para en dro deom .

An eostig .- N'ema ket ar goulou deiz , rag bremaig e nozo ha , d'ar mare-mañ euz an deiz , ar mouilhi , kludet er girzier , a vez tavet o mouez .

Eur voualh .- P'ema an heol o sevel pe bremaig e nozo , eostig-noz , n'om ket evid tevel .

An eostig .- Rakerig , rakerig , te a gane da beb serr-noz , kuzet er foenneier sin ; rakerig , rakerig , perag ne glevan ket da vouez , en noz sioul ha klouar ?

Ar rakerig .- Eostig-noz , eostig-noz , n'on ket evid kana ; va han a gavan divalo en eur serr-noz ken kaer . Va han a zo gwall zister ha da delenn ken flou/ . /

Ar voualh .- Laouenan , laouenanig , kludet war da skourr , hag a nevez en noz-mañ , pa ganom ha pa ganez ?

Al laouenan .- Eostig , eostig-noz , war lein ar wezenn o telenna , hag a nevez dindan an oabl laouen ?

Ar voualh .- Eostig , eostig-noz , diwar lein da wezenn , ha klevoud a rez eur burzud o taskrena en avel ?

An eostig .- Laboused , labousedigou , eur burzud a glevan o taskrena en avel . Enkrez a zo em halonig , enkrez hag estrenvan , rag ar burzud a gren en avel , a zo levez pe glahar... Tic ! tio ! tio !... Kanit flour ; kanit sioulig , pa welan ar brini c'hoari en dro deom... Tio ! tio ! tio !... Sioul ! sioul ! siou !...

Al laboused .- Ar brini o koagal ! Bezom sioul en deliou .

Ar vrant genta , o tremen .- Roâag !... roâag !... Geoliad gwad !...

An eil vrant .- Geoliad gwad !... Geoliad gwad!...

An eostig .- Sioul ha sioulig , labousedigou !... Tremenet ar brini , hogen / ...

ar sparfell o tostaad.

Také Riu

Nomenoe 2

Ar brini , pell .. Geoliad gwad !...

Ar sparfell .- Eur burzud a zo ganet hizio war zouar Breiz-Izel . Eur burzud a gan en avel hag , evel eun aezenn , a dremen war ar maeziou .

An eostig .- Scuezet om o klevoud ken flour ho mouez , henoz .

Ar sparfell .- Henoz al laboused , sparfell evel eostig , a dle kana flour. Henoz ar sparfilli evel an eostiged a dle kana ar burzud , levenez penn-dabenn .

An eostig .- Hag ar burzud ganet neuze e Breiz-Izel ?

Ar sparfell .- Gwelet ho peus brini o tremen . Brini lor , brini du , leun a gig hag a wad . Brini lor , brini du , mezo gand gwad fall , gwad fall .

Al laboused .- Gwad fall , gwad fall .

Ar sparfell .- Gwad fall a vezog gwad mad . Gantañ an ed , e Breiz , a ziwanio timad ; a ziwanio stark , a ziwanio puilh ha , da vare an eost , e kano ar meder , perhem lacuenn ha dianken .

Perhem en e bark , perhem en e di , evel ki en e grohenn . Edon bremaig o nijal 'uz da gompezenn Ballon hag euz an oabl em eus gwelet , war ar gompezenn , lazadeg veur meurbed . Gwelet em eus o koueza , toullgovet da viken , gwelet em eus o tehoud , spouron en o halon , a re a oakent ar vistri e kompezenn Ballon . Gwelet em eus o tehoud a-dreuz ar parkou ed , ar re o doa hadet hag a sonje medi...

Al laboused .- Ha gand picou eta ez int bet argaset ?

Ar sparfell .- Gant ar re a laboure kent , heb diblega o hein evid sehi an dour-c'hwez dicuz o zal hag eva eur vozad dour e stivell ar vali . Gant ar sujidi , adsavet da vistri : gant ar Vretoned .

Al laboused .- Ha Breiz a zo digabestret ?

Ar sparfell .- Digabestret e Ballon . Hiviziken , eta , e Breiz penn-dabenn , e vo ar peoh d'an dud ha d'al laboused war o hlud ... Kanit , labousedigou , kanit dirag ar sparfell , kanit ar burzud a zaskren en avel . (kan al laboused)

Nomenoe , o vond gant e hent .- Eun dudi eo klevoud al laboused , henoz . Daoust hag en noz e kanont pe en deiz o para ? Daoust ha laboused ha glevan , pe va halon o kana ? N'ouzon ket va-unan gant al levenez a zo oh em gwaska . An noz en dro din a zo par d'an deiz ; rag noz ha deiz a zo levenez ha bennoz . Rag en dro din e kan kement loen , e kan kement tra : al laboused a richan , an deliou a vouskan , ar geot a drid war horre al leton hag ar vein a zasson evel ma kan va halon .

(Ha kerzed a ra , en noz , Nomenoe hand e hent , war e droad -rag lazet eo bet e gezeg dindannañ e-pad an emgamm . E Redon , ne gred ostiz an Trilonk eo eñ Nomenoe - marteze eur paour-kêz diaoul , " kollet gantañ ar peurrest euz e skiant-vad " . Ha peogwir eo leun an ostaliri , ha ne jom kambr e-bed ken , e lavar

.../...

dezañ mond d'al laez , d'ar grignol , leh'h'eus ket a zoudarded , nemed eur foeter-hent , gourvezet war eur holhed pell , ledan a-walh evid daou " .

Eur grignol . Kailhar ha gweleou kevnid . Tristi-digez ha paourentez . A-dreuz an doenn dismantret , al loar a zil he sklerijenn . **NOMENOE** a zo benn kurunennet a stered . War-horre ar plañcheiz eur foeter-hent a zo gourvezet ha morgousket ; huñvreal a ra .)

Ar foeter-hent , dre e gousk .- Me zo eur paour-kêz den e-unan war an douar . N'em eus ket anavezet va mamm , n'ouzon ket picou eo va zad ha n'oun dare peleh on ganet . Me zo heb kar na par , heb micher na stad .

Em bro , me zo eun divroad , hag eun emzivad ; eur foeter-hent e bro va zad .

An awen .- N'out ket eur paour kêz den war an douar .

N'emaout ket heb micher na stad , hag , e Breiz , n'out ket ^{eun} divroad .

Ar foeter-hent .- Mouez tener , mouez diamen , ha lavaret ho peus n'on ket eur paour kêz den ?

An awen .- Eur blanedenn dispar a zo tonket dit war an douar .

Ar foeter-hent .- Siouaz din ! Siouaz deoh ! mouez flour , mouez diamen , e Breiz ez on bet hag e vin eur paour kêz den .

An awen .- Te zo kar d'ar Vreiziz , ha karet ganto oll , en deiz hizio dreist-oll , barz dianav .

Ar foeter-hent .- N'on ket barz , siouaz din ! rag n'ouzon ket skriva ha n'ouzon ket lenn . Me zo eur foeter-hent hag eur paour-kêz den . Me zo ar reuzeudika den a zo hizio war zouar Breiz . Rag Breiziz o deus argadet , Breiziz o deus gouzañvet , Breiziz a zo bet lazet ...

Ha me , ar foeter-hent , me a zo yaouank ha yah , ha me a zo divahagn!..

An Awen . N'eo ket mezuz beza yah , na beza divahagn . Breiziz o deus argadet , Breiziz o deus gouzañvet , Breiziz a zo bet lazet : tonket e oa .

Te a zo beo hervez da blanedenn .

Ar Foeter-hent .- Planedenn haro !

An awen .- Da vuhez a dalvezo .

Ar foeter-hent .- Talvouduz war an douar buhez eur foeter-hent !...Hogen , pedet em aus , ha Doue a bardono d'eur Breizad ma ne deo ket bet skuilhet e wad .

An awen .- Foeter-hent , foeter-hent , da vuhez a dalvezo .

Ar foeter-hent .- N'em eus na leve na danvez .

An awen .- Danvez a zo allies paourentez . Hizio te zo eun den pinvidig war zouar Breiz . Pinvidig en da galon , pinvidig en da ene , hag evid se , n'eus ezomm na danvez , na leve .

Ar foeter-hent .- N'ouzon ket skriva , n'ouzon ket lenn ; me zo eur paour kêz den penn-da-benn .

Takz Rim.

Nomenoe 4

An awen .-

N'eus paour kêz deh e-bed e Breiz digabestret .
Peorien , foeterien-hent , hailheboded a zo savet a-berz Doue
da renk an uhella noblañs , ha te , ma n'ouzout ket skriva , ma n'ouzout
ket lenn , te a oar kana ha te a gano da vro .

Ar foeter-hent .- Ma n'ouzon ket skriva , ma n'ouzon ket lenn , gouzout
a ran kana ha me 'gar va bro .

An awen .- Ha te a gano .

Ar foeter-hent .- Kerzet em eus dre Vreiz , pirhirin reuzeudig , gwall
bleget dindan e blanedenn . Goapaet on bet er hêriou pa dremenon o klask
labour . An aluzenn a houllennen ha mour a wech eo bet nahet cuzin . Pa
ganon e-tal an tiez ha pa houllennen goudor evid an noz war dcil tomm ar
hraou , e tistagas ar Gall ar chas war va lerk . Hogen , ne vagan ket kas-
oni , kaer ma veze a-weschou klevoud ar chas o harzial en nozicu klouar .

Kousket em eus en hañv , er balanegou , e c'hwez vad ar bleuniou o
flourad al letonenn ; hag e kousken , dianken . D'ar pellgent e saven
dibreder hag e kersen , e briz-heol ar beure , eîrus ha skañv , da heul
va huñvreou .

Henoz , avad , me zo ar reuzeudika den a zo war an douar . Kenvroiz
a zo bet lajet evid ar vro a garan ha va na din-me a zo chomet didal-
vez , evid din beza yaouank ha divahagn .

E Breiz ez on eun den a netra a gerz dre an hentou don , e frond ar
geot hag ar bleñv , en eur vaga huñvreou gollo . Karet e-mije beza chil-
gamm , bouzar , mogn pe dall , neuze moarvad e vijen bet kavet didalvez .

An awen .- Foeter-hent , foeter-hent , dibehed emaout dirag Doue ; da
ene a zo direbech ha dinamm hag , hiviziken , e Breiz , ne vi ket eun den
a netra .

Te a gerzo dre ar Vro ha te a gano Breiz nevez .

An foeter-hent .- Breiz nevez a ganin...

Kerzet em eus , paour ha dister , dre an heñchou don . En targosiou
daougrommet e c'hwitelle ar mouilhi hag ouz o hlevoud e tride va halon hag
e kanen evelto . Penn-da-benn d'ar hleuziou e safrone ar gwenan e skourrou
ar gwez dero , lugernuz o deliou gand ar mel tivera , ha balafennou aë
c'hoarielle hag a suné ar bleud e bleuniou ar mouarou . Hag evel balafenn-
ed , huñvreou hedro a c'hoarielle on dro din , pa heden an heñchou don .

Me 'oa an eîrusa den , neuze , war an douar .

An awen .- An heñchou don a gani .

Ar foeter-hent .- An heñchou don a gani...

An heol a floure man al lezou ; an heol a grene e brouskaod ar hleuziou .

Heol a bare e kalon ar foeter-hent .

An awen .- An heñchou heoli et a gani .

Ar foeter-hent .- An heñchou heoli et a gani...

D'ar beure e veze arhantet ar geot gand gliz an noz . Hag e vez la-
varet e tegas eurval ar hlezenn arhantet d'ar henta tremeniad .

En heñchou e tremenon araog an dremenidi .

.../...

An awem .- An heñchou arhantet a gani .

Juky Riom

Nomenoe 5

Ar foeter-hent .- An heñchou arhantet a ganin...

Traoniemcou glaz a hedis , nadoziou-aer a welis o voredi war ar hedigou meur . Hag e selaouis mouskan ar gwaziou en naoziou ha trouz sklintin ar stivellou er prajou...

Bourruz e oa eva e boz va dorm an dour sklér a virbilhe a-hed ar radenn-naer , dicouz an diribinou .

An awen .- An douriou a gani .

Ar foeter-hent .- An douriou a ganin...

D'an diskar , dre wall amzer , koumoul en oabl ha yen an avel , e koage hag e harme ar brini hag ar hefeleged-mor 'uz d'ar parkeier hadet ; ha , da zerr-noz , e yude ar bleizi er roziou .

An awen .- Ar brini hag ar bleizi a gani .

Ar foeter-hent .- Ar brini hag ar bleizi a ganin...

Pa zegouze din beza aet skuiz o vale , entanet ma oa va zreid ouz mein an hent , e kerzen dre ar hoajou , palennet o gwenodennou gand kinvi ha deliou melenet . D'ar goañv , e kaven eno disklaor , ha distan dre hañv bero ; d'an nevez-amzer e lusen ; hag e kistinen , d'an diskar .

Ar hoajou o hlaza , an heol klouar o para , an deliou o veleni , o kraza , o kouenza ; ar glao o veradi ...

An awen .- Ar hoajou a gani .

Ar foeter-hent .- Ar hoajou a ganin...

Al lann e bleuñ a alaourean diribinou ; ar brug hag ar brulu a oa tan war an torgennou . Noz ha deiz , a-hed ar bloaz , e veze dirazon buhez ha kaerder Breiz .

Breizad e-bed n'anavez ha ne gar e vro , eveldon-me , ar foeter-hent .

Pa zistroe , goude o labour , ar gouerien hall d'ar gêr , e welen diwar ar gorreou an tiez o vogedi hag ar maeziou o voukaad , e mored an noz .

Ha me , ar foeter-hent , e pare warmon ar stered evel daoulagad ar zent , enaouet er baradoz .

An awen .- An noziou sicoul a gani .

Nomenoe .- An heol a gani...

Foeter-hent , foeter-hent , n'out ket eun divroad nag eun emzivad . Breiz eo da vamm , Doue eo da dad , ha da vro a gani...

En heñchou don a bar an heol war o letonenn flour , e kano hiviziken ar portezcour o vond da gas d'ar hêriou ar bleud hag ar bara ; e skoasilli di-gompez an heñchou don e kano rojou an temporellou o tougen an teil da struja ar parkou . Ar hirri o strakal hag o klemm gand ar beh , ar mirhed pehi a gani .

Ar foeter-hent .- Al labour a ganin.

Nomenoe .- Er foonneicr glaz e skrijo ar valh er geot hir hag e youho ar baotred goude ar valhadegou .

Ar foeter-hent .- Al labour a ganin .

.../...

Nomenoe .- Er hoajou , palennet o gwenodennou gand kinvi ha deliou melenet, e kano bouhal ar hoadour hag ar skolp a lammo , evel bleuniou , e beb tu . Ar gwez a zrasko en eur goeza hag ar skourrou , en eur horvez , a blado ar man hag al lus . Gand delh an dero avad , e vo steuet binviou hag e korf ar fao e vo tailhet bouteier evid ar Vreiziz a vallée , kent , diarhenn .

Ar foeter-hent .- Al labour a ganin .

Nomenoe .- War horre ar menez , el lannegou , e vo marradeg ha goude tan ar brug e luho acor an ed . Ha diwar an diribinou e weli beteg serr-noz ar chatal o peuri dibreder , en traoniennou sioul . Rag argadet on eus , hag ar bleizi a zo bet argaset ha lazet . Ar bleizi a zo bet lazet , foeter-hent , hag ar stered a zo kouezet diouz an neñv .

E Breiz nevez , an heol a gani .

(Ar stered a varv en dro da benn NOMEÑOE ; dremm ar hadour a zeu da veza skeduz evel an heol)

Ar foeter-hent .- Ar stered a zo kouezet diouz an neñv . An heol a ganin .
(Dihun a ra . Kouenza a ra war benn e zaoulin)

Te 'zo Nomenoe , an heol e Breiz Nevez . An heol a ganin .

Nomenoe .- Bennoz dit , foeter-hent !

Gwelloc'h eged danvez , gwelloc'h eged leve a gavan ez ene .

(Outañ e-unan)

E Breiz digabestret , gand eur paour nemed ken , on bet anavezet . Ar gouerien o deus danvez a zo , siouaz dezo! en o halonou , dienez . Panaveto e vije bet , pell zo , dieubet ar Vamm-Vro . En arme Nomenoe , he deus roet lamm d'ar Gall , ne oa nemed peorien ha foeterien-hent . An hailhebod a laeras mark ar julod , hag ar mab dinatur hini e dad , evid mond d'an argad ...

(d'ar foeter-hent) : Te 'vo nobl hiviziken , te ha da geneiled , ar foeterien-hent . Rag ar werin eo ar ouenn a gan , a gar , a gann hag a gemenno .

(Eur pennad . Pedi a ra)

Aotrou Doue , dirazout emaon dister ha noaz ,

Evel da Vab war ar groaz .

Hogen , al labour boulhet a zo da veza kaset da benn ,

Ha n'on va-unan nemed eur foeter-hent .

Foeterien-hent a vo arme Breiz nevez .

Hogen , n'o deus na mad na danvez .

O danvez a zo karantez evid o bro ha Doue ;

Er bed all ovito , e talvezo leve .

Kinnig a ran dit va foeterien-hent , Aotrou Doue ;

O hinnig a ran dit korf hag enc .

.../...

Jakez Riou
Nomenoe 7

Kemer ar re a zo bet lazet , en da baradoz ;
Ar re a jom , skuilh warno da vennoz .
Skuilh ennon sklerijenn , skuilh warno da nerz ,
Beteg ma vo sevenet an diweza aberz .

(Eur han dudiuz a ziskenn euz an nefiv
hag e weler o tarza en dro da Nomenoe
tasmantou gwenn ha lugernuz ar vrezel-
ourien bet lazet e kompezenn Ballon .
Nomenoe a ya e vent war vrasaad) .

Me 'zo , e Breiz Nevez , Foeter-Hent Doue...
Me 'zo an Nomenoe , penn--da--benn .

NOMENOE OE , pez-c'hoari e nao arrest
gand J. RICOU . Skeudennou gand P. PERON.
Eil mouladur Embannet gand S. A. V.
Ker-Vreiz , 43 , rue St-Placide, PARIS .

(Jakez Riou .- Echu e DOUARNENEZ
20 - Gouere - 1935)

TADIG KOZ AN DIENEZ

(Roet e-noa Sant Per eur favenn d'eur paour kêz reuzeudig , Tadig koz an Dienez . Hemañ a hadas ar favenn e korn e oaled , hag ar blantenn en em lakeas dioustu da greski , da greski , beteg dor ar Baradoz . Ha setu p'e-noa eun dra bennag gwreg Tadig koz an Dienez da houlenn , hemañ a bigne hag a yae da gaoud Sant Per) .

" Mad , eme Sant Per , hag e pezo . Eun ti bourhiz a vo savet dit , ker start en e zao ha kastell rest . Mez na deuez mui da ravodi din ; me n'em eus ket kement-se a amzer da goll gand peb-hini ; ha ne garan ket ar randomerez . "

Tadig koz an Dienez a ziskennas d'ar haloup . Pa zigcuezas , n'en em anaveze mui en e di . Eur maner a oa savet dezañ . Solierou karget a arrebeuri kaer hag a gadorioubourret . Eur porz kloz a yoa dirag an ti , eur porz(rastell warnezañ ha bandennou yer hag houidi ennañ . A-dreñv an ti e oa eul liorz karget a vez hag a vleñv a beb seurt .

Gwreg Tadig koz an Dienez , na petra 'ta , a yoa fouge enni he gwall . Araog an noz e oa bet oh azeza e kement kador vourret a yoa er maner , hag o sellid ouz kement mellezour braz a yoa cuz ar mōgeriou . Hogen , ha pell e padas he fouge ?

D'an eil devez e lakeas en-dro dezi , an eil goude eben , kement sae vrao a oa en he armeliou , saeou sez , arhantet , alaouret , perlez ouz lod anezo . Noz oa hag edo hoaz dirag he mellezour . An trede devez ne reas e-pad an deiz nemed rei he urziou d'he mitizien . Ar pevare devez ne cuie mui petra da ober . Encuet 'oa , digeri 'rae he genou da zislevi-gen , ha setu hi , evid tremen he amzer , da ober eur bale war ar maez . Teñval oa he fenn pa deuas d'ar gêr , hag ez eas d'he gwele heb tamm .

Antronoaz , kerkent ha ma welas he fried :

" Gwelet e-teus biskoaz kemend-all ? emezi . An amezeg zo di-gouezet ganin deh , ha n'e-neus ket prizet zoken tenna e dok din ! "

- Kleo 'ta , eme Dadig koz an Dienez , bez ez eus tud ha ne ouzont nemeur beva , petra 'fell dit ? Ne deo red da eun den tenna e dok nemed d'ar Roue ha d'ar Rouanez .

- Ha perag ne vem-ni ket Roue ha Rouanez iveau ar re-all ? Te , ne zonjez e netra . Ma karjes beza goulennet digand Sant Per , e-noa roet an dra-ze dit a-walh !"

Adaleg neuze , peoh e-bed mui da Dadig koz an Dienez . Ar hrweg ne gouske ken . Bemdez e hrosmole o houlenn outan peur ez aje da gaoud sant Per , ha bemdez , goude eun nebeud komzou dipituz , e rae eur pennad gouela .

Tadig koz an Dienez no rae van ouz he gweled ; ne rae ken nemed heja e ziouskoaz . Hogen , hi a glemme kement , ma lavaras eun devez evid kaoud peoh diouti :

" Mad , mad , warhoaz ez in !"

Ar hrweg neuze a yeas ken lacuen , ma zoa eun dudi he gweled .

Ar paour kêz den a ouie e-noa lavared eur gomz a re ; bremañ 'oa red dezañ mond , pe e vije gwall vuvez . Setu eñ 'ta antronoaz o lakaad e zilhad da zul , hag o pignad adarre a skourr da skourr . Digouezet e-kichenn an nor , e skrabas e skouarn da genta ha neuze , lentig a-walh , e skoas :

.../...

(anaie)

(enoeet ?)
yen)

(oc'h S.P.)

" Dao ! dao !

- Te , adarre ! pez divez ! eme zant Per ; me 'ouie a-walh ne vije
gallet morse rei e walh d'eur gargantuaaz eveldgut-te !

- Sant braz , eme Dadig koz an Dienez , pardonit din adarre en dro-
mañi , evel ma pardonan d'ar re o deus graet droug din . Va gyreg eo he
deus graet din dont . Truez he deus ouz an dud reuzeudig . La-
vared a ra e wellafe d'an dud pacur ma ven-ma Rque haec hi Rquanez .

- Mad , eme zant Per , peogwir eo evid ober vad e fell deoh beza Roue ha Rouanez , e pezo da houllenn . Mez , na deu ken war va zro ; rag ma teuez e kouezo truez ouzit . "

Tadig koz an Dienez a hastas diskenn ; kaoud a reas e hwreg azezet war eur gador alaouret , ha tud ar vro oh ober al lez dezi hag o stoui dirazi . Daou zevez dicustu e oe laouen evel an heol ; fouge a yoa enni he gwalih . Hogen , an trede devez , e-pad ma kempenned he bleo dezi , e teuas eur vlevenn wenn da heul ar grib . Setu hi droug enni dre ma leze Doue ar gozni da zond d'ar rouanezed . Antronoaz e oe roet dezi d'he lein krampoes gwiniz , viou ha sukr enno . Evel m'o have mad e tebras kement , ma oe red klask al louzaouer war he zro . An trede devez e varvas en he lez he henta itron a enor , ha setu hi glaharet , kollet ganti he levinez .

E-pad ar zizun war-lerh ne zebras koulz lavared tamm ; ne rae nemed huñvreal . D'ar zul e lavaras d'he fried :

" Ya da , eun dra gaer eo sur beza Roue pe Rouanez , hag e kouez
klañv , hag e heller mervel zoken marteze . Ma vijes bet an Aotrou
Doue ha me ar Werhez , neuze avad e vijem bet tud ! "

Tadig koz an dienez a zoñjas 'oa aet he zammig skiant diganti , hag
he alias da vond da ober eur bale dre ar maezicou .

Va den kêz ne jomas ket d'he zelaou . Mond a reas d'al liorz da lak-aad e gorniad butun .

Hogen , bemdez e kleve an hevelep son : " Ma pi je bet eun tamm kallon , ez poa goulennet beza an Aotrou Doue ; ha pa na vije ken nemed evid rei da beb-unan glao hag heol hervez e froudenn ." Bemdez e kleve an hevelep rebech . Hogen , Tad koz an Dienez a zalhas mad en dro-mañ . Lakaet e oe e pinijenn diwar bara ha dour , mez ne rae van . Siouaz ! an den ne hell ket mired da fazia a-wechou . Eun devez ma 'z oa bouzar- et e benn gand klemmou e hwreg , ez eas droug emnañ , hag eñ o lavared dicheg :

"Pach a roi din-me , randomenn ?"

"Peoh a roi din-me , ramechim .
Ha kerkent e lakeas dezi war e boh pevar bezad hag eur meutad ha
kalet zoken . Neuze hi a reas eur safar evel pa vijed o vond d'he laza,
hag a grie : kuboz ! "

"Va buhez ! va buhez ! "

" Va buhez ! va bunez !
Evid he lakaad da devel e oe red dezañ lavared ez aje adarre antro-
noz da gaoud sant Per . ha Tadig koz an

(Ha mond a reas . Nemed e yeas droug en aotrou sant Per , ha Tadig koz an
dienez hag e hwreg en em gavas en o hraou en-dro , paour kêz reuzeudien evel
diagent) .

viscoda Ar Prat (Barz Plougastell - Pluenzir)

Maryvalhou ar Vretoned e-tal an tan 1907

EVID AR BEORIEN

D'am Mignon Y.Rolland, skolaër

Daou-grommet war e benn-baz dero,
A hlasker boued had an hentchou
A zant e zah leun a draou c'hhero ,
Naon du bemdez , aon a-wechou .
Kent lent e vez raog an archerien
Ma wel o skeud e-barz peb korn ;
'Vid an urz vad eo grêt al Lezenn :
Divennet eo astenn an dorm .

Pa dremen er hériou , a-boan
Ma houlen eun tamm kreun bara ,
Eul lonkad dour da zisken koan .
Er hoad e kousko peurvuia .
Ar chas 'neur 'stenna krenn o jadenn
A razailh war ar paour kês koz .
An aotrone , o hov diroufenn ,
Gand eur zell fall hen 's er fos !

Hir eo an dez ha braz ar blenem
D'an neb a 'neus naon ha sehed ,
Da gov goullo poumer ar jadenn
Deuz ar zav-heol tre d'ar stered .
Truez outañ ? Med an ospital
Na n'eo ket savet 'vid ar chas .
Gwelloc'h kav hoaz chom da redal ;
Ar hefeleg a zant al las...

Daou-grommet war e benn-baz dero ,
Ar hlasker boued war an hentchou
A zreb ar mouar hag ar hraon-fô ,
A dremen moan 'biou d'ar skoliou .
Anvezoud 'ra ar zon a gan
An avel barz ar hoajou don ;
Ankounac'hAAD a ra e boan
O repren eun tamm war an ton .

Eun devez e ene 'zilammo
Ouz e glor barz an êr sklintin ,
Hag a lavara sur kenavo
D'ar bed fallakr hag heb ijin .
E-barz an daonienn ar hornandon
A davo neuze e Zabad ,
Hag a lavaro , 'giz orezon :
" Ar hlasker boued 'oa eur paotr mad ."

Va zud vad , maz eo leun ho ialh ,
D'ar paour kês koz , war an hent braz ,
Digorit ane'i frank a-walh
Evid ma trebo bara hoaz .
Kemerit truez ouz e vizer ;
Dibrennit dezan do ho ti ,
Grit aluzem a galon seder :
Trugarekaet 'veoh eviti .

Fañch ABGRALL , Luc'hed ha Moged
(Ed. Armorica, Carhaix , 1935)

... "Huo ! huo 'ta ! Bailh, petra 'zonjez, paour kêz dall, ha ne welez ket emaout o vond da doulbenna e-barz ar foz ? Ahanta ! Bailh droch, deom gwelloc'hig ganti. Arabad kousked a-hed an hent braz, peogwir, gouzoud a rez, e rank da vestr mond en abardaez-man beteg Kermaal evid tanva ha didab eur varrikennad jistr, jistr euz ar gwella, evid an aotrou mîr. Sou ! Bailh dall ! Sou 'ta !..."

Pa zigouezas Herve Stroalleg e Kermaal, e oa tostch da bemp eur eged da beder eur. Mamm ar merour du-ze, Katellig Fri-Butun, a oa da vad oh ober tan dindan eur pod-houarnad patatez plusk hag all ; hag e-barz korn al ludu, dindan an anduilhenned, ar eontr koz, bouzar hag hanter-zall, relegou amzer ar Chouaned, a jache war e gorn-butun berr ar muia ma helle, ar moged o tua e 'fri dezan.

"Ema koan war an tan ?... Hag ar jistr ? Pe vlaz a zo gantan ?" a houlennas Herve, en eur zond en ti.

Ar eontr ne finvas ket ; e gorn ne ehanas tamm da zislonka bouil-houmoged.

Katellig, war he daoulin e-tal an oaled, ne ehanas ket iveau kennebeud da renna trojennou kaol seh en-dro d'he 'fod-houarn.

"Ah ! emezi, va mab, evid lod euz e Houel-Mikêl, e-neus lakeet a-gostez evidoh eur varrikennad jistr bennag, evel kus tum. Du-ze omaint, e-barz an ti-koz en tu-all d'al leur ... Daou seurt a zo euz ar jic'hwi 'welo.

- Pehini eo ar gwella ? a houlennas hoaz Herve, en eur gemered alhwez an ti-koz.

- Feiz dam Doue ! eme an hini goz Fri-Butun, diaes a-walh eo gouzoud. Tanvait da genta, ha grit ho tibab goude-ze !

- Mad ! Mad ! Hag e rin !" eme Herve, en eur dreuzi al leur.

E-barz an ti-koz e wel diou varrikennad tennet a-gostez. N'eus ket da fazia : ar re-ze eo e re. Tapoud a ra krog er skudell diwar eur skabell gamm, ha, war bennou e zaoulin etre an diou varrikenn, e

tronc our skudelladig euz an hini genta. N'eman ket seizdaletach evid eva, .. sur pennad, beteg ar berad diweza e-noa tennet. E zorn a dremen mond-dond war e gof ; e deod a dro en e henou, hag a deu war e vuzellou da bourmen. Komz a ra outan e-unan :

"Mad ! Mad eo ! Pod an dienn ! "

Hag eur pennadig e chom da zonjal, evid rei amzer d'ar jistr da ziskenn gand e hent.

"Jistr seh eo hennez ; skraba 'ra an diazarz, ha dre ma kosaio e teuio da veza sklêr, tostig e-giz dour-red. Jistr euz ar henta evid dibri, mad da zikour an den da gaoud naon ... Paotred diwan ar maez a hell en em ober dioutan, med paotred kêr, liou krampoez Kemper war o beg, pa vo lonket eur picherad ganto euz an evach-se, ah ! malloz ruz ! setu neuze koz tudigou hag a vranskedilho war o diwan..."

Eun taolig tro da bluenn an eil varrikenn, evid leunia e-nevez e skudell. Pobez 'iou ! pebez c'hwez ! ha pebez blaz 'ta !

"Dou e-giz mel ! me 'gred e rafe gwelloc'h heman stal an aotrou mîr ; rag e kêr n'eus koulz lavared nemed lipouzerien, hag ar jistr man ne ra ket m'zh beh war ar penn eged lêz dre zienn. N'eus forz, ma n... 'jou din selaou nemed va hoant va-unan..."

Hag e tiskenn hoaz eur skudellad leun-tenn euz ar genta barrikenn.
 "Ah ! koulskoude, bourdachou ! e karfen rei dezan euz ar gwella ; med gouzoud pehini eo ar gwella, aze ema an dalh ... An aotrou mêm, a gav din, a vefe gwelloh gantan ar jistr seh, eun tammig c'hwero, dre ma skrab en eur ziskenn... Med n'eman ket e-unan er gêr ; n'eus forz penaoz, eun hanter-dousenn itronerod pe dimezelled - me n'ouzon ket dishanvalaad ar varhadourez-me 'oar, me !... Dond a ra da zonj din, e blah loudourenn a jome er-maez a gont... Hag ar merhed, ar re-ze a gav ken mad an traou dous m'am-eus c'hoant da gredi e redfent d'en em veuzi d'ar mor ma vefe bet ar mor dourvel e-barz... Gwasa ma vez, gand ar jistr dous e vez tommet d'an dud, muioh hoaz d'ar merhed eged d'ar wazed ... Oh ! tra, tra, arabad din mond da vernia war va houstians pehejou merhed anaotrou mîr, rag eur zamm brao em-eus gand pouez va re va-unan, ha peadra din d'ober ganto, siouza Doue !"

Hag eh ev e skudellad.

"Ma ! Tanfouich brein ! Aze n'eus rag na perag ! ... Evidon-me, ar jistr seh a zo treh d'ar jistr dous. Koulskoude marteze e klevin trouz ha rebechou. Aliés da weled an aotrou mîr e teu genaoueien euz Paris, Galliaoued besau-fall... Ha pa na vezet kec seurt outan ar jistr seh a gaver blaz c'hwero 'uan, e-leh ar jistr dous a ra e-giz allazig d'ar stomog..."

Hag ar paour kêz Herve Stroalleg . gendalh da deniz en daou scourt jistr, hag ino, o-daou, mad-dreist.

"Satordallig ! Biskoaz kemend-all !

- Petra 'hoarvez ganeoh, Herve ?"

Ar merour, Gwilhou Tortig-kamm, an hini a zo distroet d'ar gêr diouz ar park gand e gezeg, hag a zo deuet da gaoud ar "mestr".

"Te 'zo aze ? Hag ar yehed, niz Gwilhou ?

- Mond a reom en-dro ganti e-giz diagent.

- Digouezet mad out, Gwilhou : oh ober eun didab jistr emaon evid Ludueg, on aotrou mîr, ha feiz dam botou ! nehet a-walh ez on !

" ! tonton Herve, va daou seurt jistr zo mad o daou. Fn harriennou ; va jistr a zo dour avalou, n'eo ket dour puns, na dour-reia.

- Oh ! gweled a-walh a ran... med lavar din da c'hoant, te :

- Piou ? me ? Feiz ! ganin-me eo kerkoulz kaoud euz an hini seh. N'eus ket e bar evid gwennaad an dent ; ha pa vez graet flip bero gantan, eur banne hini krenv en e douez, e plij kena-kena da vouzellou al labourci

- Ha koulskoude ar jistr dous a zo magadurez, ha yahusoh eo iveau, war am-eus klevet ... Pehini da gas d'al Ludueg neuze ?

- Aze 'ma an dalh, tonton Herve !"

Hag ar skudell a gemer hent o genou, ha meur a wech hoaz ; med penaoz ober ?

"Pep ! pep ! eme Tortig-Kamm. Hag en eur ober eur hemmesk ganto o-daou?"

Med ar hemmesk ne dalvezas netra, netra !

"Gwelloc'h eo peb-hini anezo en e gostez. N'eus nemed eun didab da ober etre daou. Kellec'h eo a zo ket gwall-denn. Kenavo, tonton Herve !"

Ha Gwilhaouig d'e varchosi da voueta e gezeg.

Med Herve Stroalleg ne flachas ket diouz kostez a varriennou, hag an noz a deue. Eur wech kouezet an denvalijenn en-dro dezan, e savas koulskoude diwar e zaoulin.

"Ma ! emezan, ar peb gwella am-eus da ober eo goulenn he ali digand va gwreg, ha distrei warhoaz vintin".

Renka a reas ar skudell war ar varrienn ; e dok avad a jomas war al leurzi, hag en eur vond er-maez e tizonjas alhweza an nor war e lerh. Siouaz ! re a drac'z a d'ar c'ansal en e benn !

Daou hent a gas diouz Kermoal da Gerdritzeg : an hent bras ez eus kalz a dro gantan, e-leh ar wenojenn eeun-ten a droh kalz berroh, nemed ma dremen dre lanneg "Toull ar Horrig".

Herve Stroalleg a gemeras ar wenojenn, e-giz m'edo boazet ; ha neuze, an noz a oa sioul ha kaer, hag al loar a lugerne skler en he hann. An avel paour k^ez Herve, ken didruez ma kornigelle euz an eil tu d'egile :

"Avel daonet, emezan, ne deu ket mez dit ? Brao eo dit gwall-gas eun den ken skuizet e zivesker outan e-giz maz on."

Hag e tiskoueze e zaou zorn d'al loar, e-giz p'e-nije bet c'hoant da zistaga eur jotad, eur javedad bennag ganti !...

E-kreiz al lanneg, ar wenojenn a dremene dre gichenn eur menhir, eur peulvan uhel-savet, anvet "Biz ar Horrig", pe hoaz "Toull ar Horrig", rag an oll dre ar barrez a grede start e oa kleuzet ar peulvan en diabarz, ken ma tistone e-giz eur hloh pa skoed war e du diav^ez, hag e kleuz ar mehir e oa o chom eur horrig, ken kriz e galon ha mein e di, hag a beb seurt siou fall en e greiz. Gwechall e-noa laeret meur a blah yaouank diwar-dro, hag Herve e-noa sonj penaoz, pa oa bihanig, e eontr Laou-Pik a oa bet kavet beu-zet gand ar Horrig el lanneg-se, e-barz eur roudenn-garr ha na oa ket muioh a zour enni eged n'e-nefe ga₁let eva. Ha koulskoude Laou-Pik ne eve ket kalz a zour !...

... N'eus forz, a-raog bepred ! Hag evid krena nebeutoh e kan hag e c'hwitell, peb eil tro, eur ganaouenn ha n'e-noa bet morse spered a-walh nemed evid deski ar poz kenta anezi :

Selaouit oll ha selaouet,

Tran lar di reno,

Eur zon a zo nevez savet,

Tran lar di ra lan la,

Tran lar di reno !..

Eman sko er menhir : n'eus mui nemed eur hammed bennag da vuzula, hag e vezo en em dennet kuit dibikouz !

Med, siouaz Doue ! e-pad ma tiskane "Tran lar di reno", da vihana evid ar zeitegved gwech warn-ugent, pouloudoufez ! setu Herve Stroalleg a-stok korf o vuzula an dachenn, hag e 'fri tougn oh arad douar kerkoulz ha soh an alar, ha, gwasa ma zo, kement-se heb dezan gouzoud netra krenn penaoz na perag.

"Savom adarre, emezan, a-barz koueza mui !"

Ya, med eur zamm iskiz a bouez war e zioustkoaz, hag e rank chom da bokad d'an douar. Droug ennan, e tiswink muioh-mui ; med diou har dir a zo skouelmet en-dro d'e houzoug ken e-neus poan dialana, hag eur hoz vouezig a gomz outan, lemm ha rohelluz e-giz rojou Karrig an Andou o wigourad e-pad an nozveziou goanv :

"Petra, mignon Herve, penaoa c'hoantaad tremen e-biou dam zi heb dont da lakaad eur hornadig butun gand ar Horrig ?

- Va buhez !... Nam lazit ket ! ... Va buhez !...

- Laz ahanout, mignon paour, an dra-ze n'ema ket e-barz..."

... Ar Horrig a lammas en eur berniad douar-goz, a frankeas an toull, hag a zachas Herve baour diwar-bouez e vleo, ken na zigouezas e-kreiz ar mehir !...

... "Alo ! mignon, kan din ar zon a deue ganit, bremaig.

- Nann ! n'ouzon ket kana ! eme Herve, droug ennan.

- Nann ? n'ouzout ket ? ... Ma ! en em denn ahann, mar gellez !"

Ker buan, an noz a deuas en ti, e-pad ma tiskorde ar Horrig kriz da hoarzin.

Herve a ya d'ar voger, a hoari an dro dezi ; med poan gollet ! N'eus toull dor e-bed, ha kaer e-neus trei ha distrei, ne gav dor e-bed. Skuizet o klask, e kouez d'an douar, hanter-varo, e-pad ma klev ar Horrig digalon

o c'hoarzin goap.

Antronoz vintin, Herve Stroalleg a voe gwall-nehet pa zihunas en e wele-kloz, e-barz Kerdrizeg.

"Ha koulskoude, emezan, n'eo ket hunvreal am-eus graet. Nann, rag droug am eus hoaz em bleo hag em divesker ... Aotrou Doue !... Hag ar Horrig ?...

- Petra ? mezhier, gourlanchenn frank, lonk-e-zizun, dihouilhez, debrspered, torr-penn ? N'out ket aet hoaz d'ar bed-all, amprevan ? Hag eur hristen a dlefe distaga korfajou evelse ?"

E wreg a gomze dezan en doare-ze, en eur weled anezan o tigeri e zaoulagad ker frank ha p'e-nije bet c'hoant da zibri yod-kerh pe grampoez ganto.

Kerkent e teuas en ti Jermen an Troadeg, an devezour koz, bet o voueta ar hezeg.

"Ahanta ! eme an devezour en eur hoarzin, panevedon-me, Herve, e vijes bet hoaz du-ze, e-tal menhir "Toull ar Horrig".

- Ya, eme ar wreg, pehed eo bet doh koll hoh amzer da zegas an toull-jistr-se d'ar gêr, deh d'an noz.

- Ma ! eme Jermen, poan a-walh am-oa bet gantan, kement m'am-oa goust da hoarzin.

- Ha koulskoude ne oa ket peadra ! eme Herve.

- Eo da ! Red e vije bet deoh beza o weled anezan o trei en-dro d'ar menhir, o kalsk tremen drezan...

- Tremen dre ar peulvan ?

- Ya... hag o youhal a-bouez-penn e oa klozeñ e-barz gand ar Horrig !"

Herve Stroalleg a zistagas hoaz eur pennadig kousked. Pa zavas, e oa dizonjet e hunvre gantan ; n'e-noa mui sonj, zoken, pe vlaz 'oa gand jistr e verour Gwilhou Tortig-Kamm, e Kermoal du-ze, en tu-all da lanneg "Toull ar Horrig".

Yvon CROCQ (Eostig Kerineg)
Eur zac, had Marvailhou, I924.

RAZ DOUR AR HÉRIOU HA RAZ AR MÉZIOU

Eun dervez raz-dour ar hériou
 Krommet e benn hag e gein ,
 E-noa pedet raz ar méziou
 Da zond d'e vaner da lein .
 Eun tapis turk war al leurenn
 Oa fichez dindan peb plad ,
 Hag e peb plad ar geusturenn
 Oa lipouz hag aozet mad :
 Kig diwar morzed eur hlujar ,
 Bara deuz laouer ar hi ,
 Bruzun posked , brein , eun drugar !
 Mesket gand melen vi .
 Aez eo kredi 'voe plijadur
 E-pad lein an daou loen rouz .
 Siouaz ! e-kreiz e renadur
 E klevjont eun tammig trouz .
 Dirag an nor toerien sklent
 O doa harpet troad o skeul :
 Raz ar hériou ragtal en hent
 Ha raz ar méziou d'e heul .
 Trouz e-bed ken : aet kuit e oant ;
 Hag ar razed deuet en-dro ,
 Raz ar hériou 'lavar drant :
 "Greom enor d'ar pez a zo !
 - Nann , a-walh , eme Yann Gouer ;
 Deus 'ta dam zi-me , warhoaz ,
 N'em eus na tapis na touzier
 Na lipouzerez da joaz ;
 Med ne vezan ket direnket
 Em frejou , na noz na deiz ,
 Dalh ganez plijadur trenket
 Gand an enkrezo zo 'n e greiz .

Paotr TREURE (Mojennou ha Soniou)

AR BLEIZ HAG AN DAÑVAD

Eun dañvadig bihan 'oa 'h eva dour ,
 Dour-red ha sklêr evel eur mellezour ,
 Pa zigouezas warnañ eur pikol bleiz loued ,
 O klask e voued ,
 Ha du gand an naon :
 " Petra 'rez aze te , lampon ?
 Eme 'r bleiz gand eur vouez garo .
 Picou 'neus roet koñje dit-te , pez divalo ,
 Da zond da louza va zoubenn din-me ?
 Me da lazo , sell ! 'vezin keid-se !
 - Aotrou , 'me 'n dañvadig , arabad deoh facha ;
 'Barz an dour red emaon amañ ,
 Ha p'eo gwir c'hwi zo deg paz uheloh
 Evid aze moarvad an dour 'vo ket lousch !
 - Hen louza 'rez ,
 A laran dit , eme 'r bleiz didruez ;
 Ha me 'neus klevet ouspenn warlene
 Te poa klastek koll va brud din-me !
 - Penaoz ? peogwir ne oan ket ganet ?
 Me n'on ket bloaz ,
 Me zo 'tena va mamm hoaz !
 - Da vreur eo 'ta neuze ? - 'Neus breur e-bed !
 - Had ! da gerent neuze ! eur vandenn hailhoned ,
 Gand ar chas hag ar bastored ,
 'H ober brezel din-me bemdez !
 Me 'zesko dit , ginou glazvez ! "
 Ha kerkent , heb hirroh abadenn ,
 E tap peg en e grohenn ,
 Emañ strinket war al letonenn ,
 Ha lonket heb pebr nag holen .
 An neb zo ar Mestr d'en em ganna
 N'eo ket diaes dezañ
 Kaoud ar gêr diweza .

(Mojennou ha Soniou)

AL LOUAR HAG AR REZIN

Eul louarⁿkoz , o chom e Kerber-Kilbignoun ,
 Du gand an naon , a welas stag ouz eur pignoun
 Blokajou rezin kaer , ruz ha druz , ha dare .
 Evid doare .

Ar hañfard kov-moan
 E-nije karet o haoud d'e goan .
 Alas ! gwall uhel int savet
 Da veza , heb skeul , diskaret .
 "Bah ! 'me Lan , tracu re hlaz , mad d'ar mouilhi..."
 Gwellch e vije bet chom eno da hlaouri ?

(Mojennou ha Soniou)

AR GEVNIDENN HAG AR GWENNILI

" O Doue braz , a voullaz gand ho piziéed
 Ar hevnid, ar helien hag ar gwenniliéed ,
 Daoust hag eur wech en ho puez
 Ouz ar hevnid e po truez ?
 Ar gwennili ne baouez ket
 Da laerez diganin va boued.
 Bemdez war nij , en eur fringal evel Medor,
 E sailh war va helien , beteg treuzou va dor,
 Kelien a zo din , red hen amzao ,
 Rag anez al laer-se , pell-zo oa leun ganto
 Va zah-gwiad , ledan ha gwiet krefiv."
 Evelse 'hirvoude 'n eur zelled ouz an nefiv
 Ar gevnidenn , gwechall kemenerez ,
 Hag aet bremañ da hwiaderez .
 Evid stroba gand he gwiad , war he menoz ,
 Lement c'hwil askelleg a gredfe dont enno.
 Siouaz ! Kaer he doa klemm , ar gwennili
 Lemm he lagad ha gwevn he izili ,
 A blaoufe kelien trumm ha tear
 E park ar gevnidenn , hag o hase d'ar gear
 Da stanka o begouigou
 D'he labousedigou .
 Ha gwasoh hoaz ! Ar gevnidenn , pa n'he doa ken
 Seurt da lonka , na tomm na yen ,
 A voe sammet d'he zro gand ar frinkerez fall
 A-zistribilh ouz he neudri , gwiad hag all .
 Evelse 'z a 'n traou en dro .
 War an douar diou daol zo .
 Ar re zo kreïv pe fin , heb seurt da brianta ,
 'Gav tinel vad ouz ar genta ;
 Ar re zister ne gavont ken
 Nemed ar bruzun ouz e-hen .
 Petra 'reoh ?
 Mar deo kouezet ar blouzenn fall ganeoh
 Stagit d'al labour ha roït peoh .
 En eur labourad start , peb hini 'hell gwellaaad
 E dinel hag esstad .

Paotr TREOURE (Mojennou ha Soniou)

AR HILHOG , AR HAZ HAG AL LOGODENN VIHAN

Eul logodenn vihan

Ken hir he lost hag he skiant ,
Hag he doa bet eur spontadenn

A lavare d'he mamm e-pad eur veilhadenn :

" Me 'meus gwelet e penn ar hraou ,
Pa zon bet o klask va boued ,
N'eo ket eun aneval , med daou :
Unan ruz hag unan loued .

An hini ruz , e-pad an deiz

O krial gand e vouez garo ,

O pebez tourbaper , pebez loen divalo !

Peadra da jom sebezot :

War gern e benn , eun tamm kig ruz dantelezot ;

Gand e ziouvreh , o klask , mar plij ,

Evel al labous mond war nij ,

Hag e welen ne zavo tamm ,

Kaer e-noa fical e lost kamm ."

Eur hilhog oa . Ne houie ket

Al logodennig , n'eo ket drol ,

Peogwir oa nevez-deuet er bed ,

Logodig n'oa ket bet er skol .

"Gand e ziouvreh , emezi hoaz ,

E stagas da skei war e skoaz

Ouspenn deg gwech , ken a zone .

N'on ket aonig , her goûd a rit , ha kouskoude ,

Kement a drouz a reas en ear ,

Ma voen spontet , ha me d'ar gear .

Anez hennez e-mije gellet

Selled a dostoh ouz an eil ,

An hini loued marellet ,

A oa kouchet war ar bern teil .

Hennez , avad , evel al logod flour e vleo ,

Lost hir hag ein , na treut na teo ,

Lagad tener , eun tammig lemm ,

Eun nebeud ~~xxxx~~ baro war e zremm ,

A dle beza , diouz e skouarn hag e vale ,

Kenderv kompez d'ho pugale .

Edon o vond d'e gaoud , pa grias al lost kamm ,

Ha me d'ar gear , d'ar red , va mamm .

- Merhig , eme 'l logodenn goz ,

Diwall ouz hennez deiz ha noz ,

Diwall ouz da gañfard loued ,

Rag hennez eo Mignaon ar haz

A zo bêt trubard a viskoaz ,

A zo deom enebour touet

Hag on dreb : n'e-neus ken boued ;

E-leh egile , kleo , va merh ,

Ne zaio morse war da lerh .

Marteze ~~xxxx~~ 'n deiz bennag , her savim ouz hor staon .

Diwall na vez araog distripet gand Mignaon .

N'eo ket aez

Anaoud an dud diouz an diavêz ."

PAGAN KERLOUAN

N'eo ket diouz o doare na diouz o brud
 E tleom barn an dud .
 Evelse 'lavare , bremañ zo daou vil vloaz ,
 Kement den a glevas
 E Rom , kér-benn ar rouanteleziou paian ,
 Prezegenn eur Pagan diwar-dro Kerlouan .
 An den 'oa stummet divalo .
 Goloet 'vel eun ours a vleo hag a varo ,
 Tougn e vri , groz e vuzellou ,
 Ha kuzet don , dindan broust hir e valvennou ,
 Daou lagad lemm , a-dreuz , ha goust da zelled reiz
 Ouz an heol bero da greisteiz .
 Eur zae lien , gouriz reun war e vragou braz ,
 Hag en e zorn eun tam̄ penn-baz .
 Or hanfard a oa deuet da Rom e-giz kannad ,
 A-berz oll Gelted koz an Arvor , an Argoad ,
 Da glemm euz gouarnourien fall
 A waske war eun dro Bro-Arvor ha Bro-Hall .
 Dond a reas , ha sonn e benn ,
 E komzas evelhenn :
 - Romaned , c'hwi dreist-oll Mistri Senatourien ,
 Azezet da zelaou va zammig prezegenn ,
 Pedi 'ran da genta va nestr braz en neñvou
 Da rei din sklerijenn ma pouezin va homzou ,
 Ma ne lavarin ger na trenk na diskempenn .
 Heb e skoazell an dud ne vagont alies
 Nemed droug ha fallagriez .
 Evidom-ni siouaz ! paotred keiz an Arvor ,
 Mar dom kouezet hirio ken don en dizenor ,
 N'eo ket dre nerz brezel , med dre nerz torfejou ,
 O doa tennet warnom malloz Mestr an Neñvou .
 Diwallit , diwallit , Romaned gigernez ,
 Ne zistaolfe warnoh ar gouelvan , an enkrez ,
 Ha ne rofe deom-ni galloud da zond d'ho pro
 Gand e vorzol pounner d'ho flastra didruez ,
 Da lakaad dre ma zaim an tan en ho tiez ,
 Ha d'ober ahano , en e vuanegez ,
 Or sklavourien iveau d'ho tro !
 Ha perag eo deom-ni beza sklavourien deoch ?
 Mar dom-ni ken kabluz , c'hwi zo 'r furnez ganeoh ?
 Digand piou 'peus bet gwir da waska 'r poblou all ?
 Perag dont da vresa Bro-Arvor ha Bro-Hall ?
 Ni 'oa bemdez ken dibreder
 O labourad d'or giz , e peoh , on parkeier ,
 Hag on daouarn her gra kenkoulz hag ho re-c'hwi !
 Petra 'pije desket deom-ni ?
 Ijin on-eus , ha kalon da werza ;
 Ma vijem laer ha kriz , evel kalz er gér-mañ ,
 Ma karfem , 'oam hirio mistri war ar bel-oll ,
 Hag or bije renet heb eur grizder diroll .
 Ar renourien fallagr a deu deom 'n hoh ano...
 An neñv hag an douar a zo feuket ganto .

.../...

Rag or Mestr braz en neñv , n'it ket d'ankounac'haad ,
 A zo 'selled ouzom dalhmad !
 Ha dre faot an dud-se , petra 'wel ?...Bendez , bendez
 Disprijet an traou sakr , laeroñsi , skraberez :
 Skrija 'ran ouz hel lavared !
 Oll frouez on douar , d'war c'hwezenn on tal ,
 A zo sammet ganto rag-tal :
 Morse n'o deus a-walh , ar bleizi kounnaret !
 Galvit anezo : ni ne fell deom mui chom
 Da derri or hein 'vid laeron euz a Rom ,
 Ni 'zero an nor ,
 Ni 'zay war ar mor ,
 Ni 'gaso ar gragez hag an dud war an oad ,
 E-touez ar bleizi gouez , d'ar hoad ;
 Rag fallgaloni 'reom o henel bugale ,
 Da veza paoura tud war zouar o vale .
 Hag ar vugaligou zo ganeom o sevel ,
 Ni 'garfe , ni 'houlenn o gweled o vervel :
 Re baour om d'o maga ! Eur seurt gouarnourien
 A ve gouest ahanom d'ober o muntrerien !
 Galvit anezo . Da dud an Arvor na zeskint
 Nemed an droug , ar gwall dechou ,
 Eveldo dizale mui netra na quezint
 Nemed laerez war an hentchou .
 'Vid gwir , ne welan ken , e Rom , en ho touez !
 N'ho peus da rei nag aour , na mezeriou rouez ?
 Na dit ket da hedal eun den d'ho tistroba
 Dicuz lezennou kamm ar vro-mañ .
 Ha hoaz , pegeid e c'hortozer
 Abarz kaoud setañs ar barner !
 Va homzou marteze 'gavfot eun tamm garo ,
 Echuom ; barnit d'ar maro
 An neb e-neus , eun tamm re zienkrez ,
 Diskleriet dirazoh ar wirionez ."
 Kerkent , e ruilh war an douar .
 An oll 'oa mantret , ha peb hini
 A rentas gloar ha meuleudi
 Da skiant ha kalon ar Pagan helavar .
 E-leh e gastiza ,
 'Voe grêt enor dezañ ,
 Gouarnourien nevez 'voe rag-tal anvet ,
 Prezegenn ar Pagan skrivet hag embannet ,
 Hag ar zenatourien a lavare :" Biskoaz
 Koulz prezegour hag eñ n'on eus bet klevet hoaz ."

Paotr TRECURE

(Mojennou ha Soniou)

MEZENN HA SITROUILHEZENN

Eur sitrouilhezenn
A zo eur pikol aval melen ,
Ken teo , ken braz ha penn eun den ,
Hag a zav war eur gorzennig zister
A-rez an douar er, parkeier :
" Asa ! 'lavare Yann ar Roue ,
O klask petra edo ~~Roue~~ 'ta Doue ,
Pa 'neus laket eur seurt blonegenn
Da zevel war eur geotenn ? ...
Me 'mije staget honnez kentoh
Ouz an dero 'welan a-hont larkoh!...
Eun aval braz ouz eur wezenn deo ,
Hag ez afe mad an traou en-dro !...
E-leh ar mez ,

A welan a-hont ouz ar gwez ,
Koz-braoigou , n'int ket brasoh 'ged eur veskenn ,
Me 'mije gwriet ar re-ze 'touez ar melchen...
Asa ! penaoz 've ket deuet an Aotrou Doue

Da houlenn kuzul dignain-me !..."
E hellit kredi , neb e-neus kement-se 'spered
'Pad an noz ne hell ket kousked !...
Ha setu Yann aet d'ober eur vorenn
War greiz e gein dindan eun dervenn...
- Brrrrr! eur barr-avel deuet da houeza

A lak da goueza
Eur bern mez 'z a-douez an deliou
War fri Yann ha war e henou .
Sapristi ! kignet e vri ! Rostet e varo ,
Borgnet e lagad , leun-hoad e vourrou !

Ha paotr-Yann war e gilhorou :
- Set' amañ 'vad eur gempenn ,
Emezañ 'neur skrabad e donenn !
Kerkent all 'oan lazet ganto ,
Ar hoz-beskennou divalo !
Ha hoaz eo gras din , emezañ , toneilhe !
Ma vije bet kouezet sitrouilhez a gen-uhel-se ,
O doa bet pladet va vri din-me !"
Ha Yann neuze o vond d'ar gêr
En eur lavared e Bater :
" Hop ! emezañ , Doue 'ra mad ar pez a ra, mardomen !
Ha ni n'om ken 'med genaoueien !"

Paotr TREURE (Mojennou ha Soniou)

